

FAITHFUL MEN · ISANG AKLATAN NG MGA KLASIKONG
KRISTIYANO

Mga Pag-aaral sa Sulat sa mga Hebreo at sa Sulat kay Tito

Studies in the Epistle to the Hebrews and Lectures on the Epistle to Titus

H. A. Ironside

Isinalin sa Tagalog mula sa orihinal na Ingles

Faithful Men

PlymouthBrethren.org · KEE Philippine Missions

Orihinal na pamagat sa Ingles: *Studies in the Epistle to the Hebrews and Lectures on the Epistle to Titus*, ni H. A. Ironside.

Orihinal na edisyon: Copyright, 1932, by The American Bible Conference Association, Philadelphia, publishers of "Revelation" (Loizeaux Brothers, New York).

Salin sa Tagalog, 2026. Ang mga sipi mula sa Kasulatan ay isinalin mula sa edisyong Ingles ng aklat na ito; ang mga talata ay maaaring basahin sa Ang Dating Biblia.

Faithful Men, mula sa PlymouthBrethren.org at KEE Philippine Missions. Libreng basahin at ibahagi; huwag ipagbili.

"Ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa harap ng maraming saksi, ay ipagkatiwala mo sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba." (2 Timoteo 2:2)

Paunang Salita

Ang mga pag-aaral na ito ay unang lumabas nang sunud-sunod sa buwanang magasin ng pagpapaliwanag ng Kasulatan, ang REVELATION, noong 1931 at 1932, at ngayon ay muling inilalathala bilang aklat sa mabait na pahintulot ng orihinal na mga tagapaglathala. Sa paghahanda para sa muling paglalathala, maingat na inayos ang lahat ng mga sulatin at paminsan-minsan ay binago para lalong maging malinaw, bagaman halos hindi naman nagbago ang laman ng mga ito.

H. A. Ironside.

Chicago, Ill., Abril, 1932.

Panimula

Ang Sumulat, ang Saklaw at ang Balangkas ng Sulat

Ang Sumulat

Sino ang sumulat ng Hebreo? Makatitiyak ba tayo kung sino ang taong sumulat nito, at mahalaga pa ba na malaman natin ito, gayong dumating sa atin ang sulat nang walang nakasulat na pangalan? Kung gusto ng Diyos na malaman natin ang pangalan ng sumulat, hindi ba sana'y sinabi na Niya ito sa atin? Tamang itanong ang mga ito, at nais kong subukang sagutin ang mga ito nang buong katapatan.

Sumusulat ako para sa mga naniniwala na ang Sulat na ito ay kinasihan ng Diyos, gaya ng buong Kasulatan. At ang ibig kong sabihin sa "Kasulatan" ay ang lahat ng tinanggap bilang Kasulatan noong panahon ng ating Panginoon, ibig sabihin, ang buong Lumang Tipan; at gayundin ang mga aklat na itinuring na bahagi ng Kasulatan ng mga Cristiano noong unang siglo. Kabilang ang Hebreo sa huling koleksiyong ito. Maliwanag na tunay itong bahagi ng Salita ng Diyos. Kung aalisin ito sa ating mga Biblia, mag-iiwan ito ng malaking puwang na walang ibang makapupuno. Sa sarili nitong lugar, napakaganda ng pagpuno nito sa puwang na iyon, at sa isang kahanga-hangang paraan ay ito ang nagdurugtong sa kaayusan ng Lumang Tipan at ng Bagong Tipan.

Sa ating mga Biblia sa Ingles, gaya rin sa maraming lumang sulat-kamay na kopya, sinasabing si Pablo na apostol ang sumulat nito. Pero mula pa sa huling bahagi ng ikalawang siglo ay may mga tumatanggi na si Pablo ang sumulat nito. Iba-iba ang itinuturong sumulat: si Apolos, si Bernabe, at maging si

Priscila, ang asawa ni Aquila! Kakatwa naman, kung si Apolos ang sumulat, na tila hindi ito kailanman nabalitaan ng iglesya sa Alejandria, gayong taga-Alejandria si Apolos. Kung siya ang sumulat, natural lang sana na ipagmalaki nang may banal na pagmamalaki ng iglesyang iyon ang kanyang gawa, at hindi nila kailanman hahayaang malimutan ang kanyang pangalan bilang piniling kasangkapan ng Diyos. Tungkol naman kay Bernabe, wala ni katiting na katibayan na siya ang sumulat nito. Kahit mapatunayan pang si Bernabe ang sumulat ng huwad na sulat na ipinapangalan sa kanya, napakalaki ng pagkakaiba ng istilo nito sa Sulat sa mga Hebreo para isiping iisang tao ang sumulat ng dalawa. Tungkol naman sa ideyang si Priscila ang sumulat, sa kabila ng "ilang maseselang haplos ng isang babae" na inaakala ng isang babaing tagapagpaliwanag na nakita niya rito, maaari nating itapon ang palagay na iyon bilang lubos na kahangalan, at walang anumang batayan sa katotohanan.

Pero may pagkakaiba ba talaga kung sino ang taong sumulat nito? Sa palagay ko'y mayroon, kahit man lang sa pag-unawa natin sa saklaw nito at sa pagiging napapanahon nito. Gaya ng naipakita ko na noon,¹ ang sulat na ito ang huli sa tatlong sulat na magkakasamang bumubuo ng isang komentaryong kinasihan ng Diyos tungkol sa iisang talata sa Lumang Tipan, ang Habakuk 2:4, "Ang matuwid ay mabubuhay sa pananampalataya." Ipinaliliwanag ng Roma ang unang mga salita at ipinapakita kung sino lamang ang "matuwid" sa harap ng Diyos. Itinutuloy ng Galacia ang kahanga-hangang kuwento at ipinapaliwanag kung paano "mabubuhay" ang matuwid. Dahil nagsimula sila sa Espiritu, hindi sila gagawing ganap ng laman; nabubuhay sila sa parehong pananampalataya na umaaring-ganap sa kanila. At ngayon, tinatapos ng Hebreo ang

kuwento sa pagpapaliwanag sa huling mga salita, at ipinapakita na "sa pananampalataya" lumalakad ang bayan ng Diyos na mga manlalakbay sa sanlibutang ito, para sa Kanyang kapurihan at kaluwalhatian. Malamang ba na ang Diyos, na isang Diyos ng kaayusan, ay pumili kay Pablo para isulat ang Roma at Galacia, pero pumili ng isang di-kilalang manunulat para ibigay sa atin ang Hebreo? Hindi ba't mas malamang na iisang lingkod ang sumulat ng tatlong sulat?

Ngayon, ang ikalawa nating tanong: Makatitiyak ba tayo kung sino ang taong sumulat nito, o hula-hula lang ito ng isip, sa pinakamabuti na? Naniniwala ako na nagbigay ang Diyos ng tiyak na kaalaman tungkol dito. Una, nariyan ang kilalang pahayag ni apostol Pedro, na tila nagpapatunay na si Pablo ang sumulat nito. "At inyong ibilang na kaligtasan ang pagpapahinuhod ng ating Panginoon; gaya rin naman ng ating minamahal na kapatid na si Pablo, ayon sa karunungan ibinigay sa kanya, ay sumulat sa inyo; gayundin sa lahat ng kanyang mga sulat, na doo'y sinasalita niya ang mga bagay na ito; na doo'y may ilang bagay na mahirap unawain, na binabaluktot ng mga walang turo at mga hindi matatag, gaya rin naman ng ginagawa nila sa ibang mga Kasulatan, sa kanilang sariling ikapapahamak" (2 Pedro 3:15, 16). Dapat pansinin na sumusulat si apostol Pedro sa mga mananampalatayang Judio na nangalat sa iba't ibang lugar, gaya ng malinaw na makikita sa kanyang unang sulat. Kaya, siyempre, sa mga Hebreo siya sumusulat. Ang kanyang ikalawang sulat ay isinulat din sa parehong mga tao. "Ito ngang ikalawang sulat, mga minamahal, ay isinusulat ko ngayon sa inyo; at sa dalawang ito ay ginigising ko ang inyong tapat na pag-iisip sa pamamagitan ng pagpapaalala" (2 Pedro 3:1). Sinasabi niya na "ang ating minamahal na kapatid na si Pablo"

ay sumulat ng isang sulat sa kanila. Ngayon, kung hindi itong sulat sa mga Hebreo ang tinutukoy niya, wala nang ibang ganoong sulat na naingatan, dahil ang lahat ng iba pang sulat ni Pablo na isinulat sa mga grupo ng mga banal ay para sa mga iglesya ng mga Hentil. At saka, sa sulat na ito sa mga Hebreo na tinutukoy ni Pedro, sumulat si Pablo ng "ilang bagay na mahirap unawain, na binabaluktot ng mga walang turo at mga hindi matatag sa kanilang sariling ikapapahamak." Totoong-totoo ito sa Sulat sa mga Hebreo! Libu-libong kaluluwang hindi matatag ang napasok sa matinding paghihirap ng isip at pagkabagabag ng espiritu dahil sa maling pagkaunawa at lubos na maling pagpapaliwanag sa ilang bahagi ng ikaanim at ikasampung kabanata. Tila hindi na maaaring maging mas malinaw pa si Pedro na ang sulat na ito ang kanyang tinutukoy. Bukod dito, sa Sulat sa mga taga-Tesalonica ay mababasa natin, "Ang bati ko, akong si Pablo, sa sarili kong kamay, na siyang tanda sa bawat sulat; ganito ako sumulat. Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawang lahat" (2 Tesalonica 3:17, 18). Dito, sinasabi sa atin ni apostol Pablo ang lihim na tanda, kung masasabi natin ito nang ganoon, na inilalagay niya sa dulo ng bawat isa sa kanyang mga sulat, para maingatan ang mga banal sa pandaraya ng mga pekeng sulat. Alalahanin ang babala sa 2 Tesalonica 2:2, "Na huwag kayong madaling makilos sa inyong pag-iisip o mabagabag man, kahit sa pamamagitan ng espiritu, o ng salita, o *ng sulat na waring mula sa amin*, na para bang dumating na ang araw ni Cristo." Ano ang lihim na tandang ito? Isa itong mensaheng naglalarawan sa buo niyang paglilingkod, isang bati na nagbibigay-diin sa *biyaya* ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Pansinin natin kung paanong makikita ang lihim na tandang ito sa dulo ng lahat ng kanyang tunay na mga sulat.

Roma 16:24: "Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawang lahat. Amen." (Pansinin na ang tt. 25-27 ay parang dagdag na pahabol. Ang sulat mismo ay talagang nagtatapos sa talatang 24).

1 Corinto 16:23, 24: "Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawa. Ang aking pag-ibig ay sumainyo nawang lahat kay Cristo Jesus. Amen."

2 Corinto 13:14: "Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo, at ang pag-ibig ng Diyos, at ang pakikipag-isa ng Espiritu Santo ay sumainyo nawang lahat. Amen."

Galacia 6:18: "Mga kapatid, ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawang espiritu. Amen."

Efeso 6:24: "Ang biyaya ay sumalahat nawa ng umiibig sa ating Panginoong Jesu-Cristo nang tapat. Amen."

Filipos 4:23: "Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawang lahat. Amen."

Colosas 4:18: "Ang bati ko, akong si Pablo, sa sarili kong kamay. Alalahanin ninyo ang aking mga tanikala. Ang biyaya ay sumainyo nawa. Amen."

1 Tesalonica 5:28: "Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawa. Amen."

2 Tesalonica 3:18: "Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawang lahat. Amen."

1 Timoteo 6:21: "Ang biyaya ay sumaiyo nawa. Amen."

2 Timoteo 4:22: "Ang Panginoong Jesu-Cristo ay sumaiyo nawang espiritu. Ang biyaya ay sumainyo nawa. Amen."

Tito 3:15: "Binabati ka ng lahat ng kasama ko. Batiin mo ang mga umiibig sa amin sa pananampalataya. Ang biyaya ay sumainyo nawang lahat. Amen."

Filemon 25: "Ang biyaya ng ating Panginoong Jesu-Cristo ay sumainyo nawang espiritu. Amen."

Ngayon, tingnan ang Hebreo 13:25: "Ang biyaya ay sumainyo nawang lahat. Amen."

May duda pa ba na narito ang pagpapatunay ni Pablo na siya mismo ang sumulat ng sulat na ito? Lalo pang tumitibay ang katibayan kapag binuksan natin ang mga pangkalahatang sulat at napansin kung gaano kaiba ang lahat ng kanilang pagtatapos. Ni minsan ay hindi ginamit ang salitang *biyaya* maliban sa 2 Pedro 3:18. Doon, ang sabi ay "lumago kayo sa biyaya," na tungkol, siyempre, sa karanasan, at hindi sa biyayang nagliligtas. Ang aklat ng Apocalipsis, na lubos na naiiba ang uri, ay gumagamit nga ng bati ng biyaya, na angkop na angkop sa pagtatapos ng Bagong Tipan; at dapat nating tandaan na hindi ito isang sulat, kundi isang dakilang aklat ng hula.

Pero kung gayon, bakit ibinigay ang Sulat sa mga Hebreo nang walang nakasulat na pangalan? Sa palagay ko'y may napakalinaw na sagot dito. Dito, sumusulat si Pablo sa sarili niyang mga kababayan ayon sa laman. Malaki ang kanilang pagkiling laban sa kanya at sa kanyang paglilingkod, bagaman nananabik siya sa kanila nang buong alab ng tapat na pag-ibig ng isang kapatid. Pero marami sa kanila ang tumanggi sa kanyang pagka-apostol at natakot sa kanyang pananaw tungkol sa kanilang sinaunang mga seremonya. Sinikap niyang mapagtagumpayan ang pagsalungat na ito. Noong huli niyang pagdalaw sa Jerusalem, umabot pa siya, ayon sa mungkahi ni

Santiago, sa pagbabayad ng mga handog para sa ilang kapatid na malapit nang matapos ang kanilang panata bilang Nazareo. Pero hindi ito pinahintulutan ng Diyos, dahil para na ring pagtanggì ito na sapat na ang iisang handog ng Panginoong Jesu-Cristo sa krus. Kaya ang pag-aalsa laban kay Pablo, na pinahintulutan ng Diyos, ang nagligtas sa kanya mula sa tila hindi pagkakatuugmang ito. Malamang na sa panahon ng kanyang paglaya, pagkatapos ng una niyang pagkabilanggo at bago siya muling hinuli (Ihambing ang Hebreo 13:23), pinili siya ng Diyos para isulat ang sulat na ito, na nananawagan sa mga mananampalataya sa Panginoong Jesus na lubos na humiwalay sa Judaismo, dahil ang buong sistemang iyon ay malapit nang tiyak na itakwil sa pagkawasak ng templo ng mga Judio na malapit nang mangyari. Kaya kumikilos si Pablo ayon sa simulaing sinabi niya sa ibang lugar, "Sa mga Judio ay naging tulad ako ng Judio, upang mahikayat ko ang mga Judio" (1 Corinto 9:20). Kaya itinatago muna niya kung sino siya, at hindi niya ipinipilit ang sarili niyang awtoridad bilang apostol, kundi sa halip ay umaapela siya sa mga Kasulatan ng Lumang Tipan, siyempre sa liwanag ng bagong kapahayagan.

Ang Saklaw

Kung gayon, ang Hebreo ang Levitico ng Bagong Tipan. Ang sinabi ni Augustine tungkol sa dalawang Tipan ay maaaring angkop na angkop na sabihin tungkol sa dalawang aklat na ito. Ang Hebreo ay nakatago sa Levitico; ang Levitico ay nahahayag sa Hebreo. Sa isang kahanga-hangang paraan, binubuksan ng sulat na ito sa Bagong Tipan ang mga aral na nakalarawan sa ikatlong aklat ng kautusan. Kung paanong ibinigay ang aklat na iyon sa bayang Israel habang sila'y nasa ilang pa, ganoon din, ang sulat na ito ay para sa mga banal na nasa ilang; para sa mga

mananampalatayang iniwan na ang sanlibutang ito na parang Egipto, at ngayon ay isang hukbo ng mga manlalakbay na naglalakbay patungo sa kapahingahang nakalaan sa bayan ng Diyos. Ito ang "Pilgrim's Progress" mula sa krus hanggang sa darating na kaluwalhatian, kaya isa itong panawagan na humiwalay. Tinatawagan ang mga mananampalatayang ito na iwan:

(a) Ang mga anino, para sa tunay na bagay.

(b) Ang mga larawan, para sa katuparan ng mga ito. (O mas tama pa, ang katapat na larawan para sa katotohanan, dahil sa Sulat na ito, ang karaniwan nating tinatawag na mga larawan ay talagang tinatawag na mga katapat na larawan, at ang katuparan ng mga ito ang nagiging katotohanan.)

(c) Ang mabubuting bagay ng Judaismo, para sa "higit na mabubuting" bagay ng Cristianismo.

(d) Ang kakulangan ng lumang dispensasyon, para sa kaganapan ng bago.

(e) Ang mga utos tungkol sa laman na pansamantala lang ang layunin, para sa walang hanggang espirituwal na katotohanan ng mas buong kapahayagan.

(f) Ang santuwaryo sa lupa at ang lahat ng lumilipas nitong mga seremonya, para sa santuwaryo sa Langit at sa mga katotohanan nitong nananatili.

(g) Ang mga pangakong may kondisyon ng lumang tipan, para sa mga pangakong walang kondisyon ng bago. (Dahil bagaman hindi pa talaga naipapakipagtipan ang bagong tipan sa Israel at sa Juda, ang mga mananampalataya ngayon ay nasa ilalim na ng mga espirituwal nitong pagpapala.)

Sa paraang tumatagos sa puso at gumigising sa isip hanggang sa kaibuturan nito, ipinapakita ng Sulat na ito ang mga kaluwalhatian ni Cristo bilang Anak ng Diyos at Anak ng Tao. Sa pinakabuong paraan, inilalagay nito sa harap natin ang Kanyang kahanga-hangang Persona bilang Apostol at Dakilang Saserdote ng ating ipinahahayag na pananampalataya. Ipinapakita Siya nito bilang Siyang lubhang nakahihigit sa mga anghel na sa pamamagitan nila ibinigay ang kautusan; sa mga propeta na sa pamamagitan nila nagbigay ang Diyos ng bahagyang kapahayagan ng Kanyang kalooban; kay Moises, ang apostol ng lumang dispensasyon; kay Aaron at sa mga humalili sa kanya, ang mga dakilang saserdote ng santuwaryo sa lupa; at kay Josue na nanguna sa kanila papasok sa kanilang pansamantalang mana. Ang lahat ng ito ay pinalitan at nilampasan ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Pagkatapos, ipinapakita na ang Kanyang gawa ang katuparan ng lahat ng dating mga anino. Ang gawang ito ay inilalarawan bilang bahagyang ginawa sa lupa, at ngayon ay nagpapatuloy sa Langit. Ang Kanyang hain sa krus ay lubos na ganap at nag-aalis ng bisa ng lahat ng iba, dahil naayos na nito magpakailanman ang usapin ng kasalanan. Ang Kanyang pamamagitan sa Langit sa itaas ang umaalalay sa Kanyang bayan sa buong paglalakbay nila sa ilang, at magpapatuloy ito nang walang tigil hanggang sa Kanyang muling pagdating.

Bagaman isinulat ito lalo na para liwanagan ang mga mananampalatayang lumabas sa Judaismo, siyempre ito ay para sa lahat ng Cristiano hanggang sa katapusan ng dispensasyong ito, dahil kay Cristo Jesus ay wala nang Judio o Griego. Ang totoo para sa isa ay totoo na ngayon para sa lahat. Nakalulungkot na maliitin ang ganito kahalagang bahagi ng Salita (gaya ng ginagawa ng ilan, sayang, na dapat sanang mas

nakaaalam), sa dahilang ito raw ay "pang-Judio" at hindi nagbibigay ng buong kalagayan ng Cristiano; gayong ang totoo, isinulat ito para iligtas ang mga Cristiano sa pagiging Judio, at para dalhin sila sa buong liwanag ng kaluwalhatian ng nagniningning mula sa napunit na tabing.

Sa dispensasyong ito ng biyaya ng Diyos, kung kailan "kay Cristo Jesus ay wala nang Griego o Judio," dapat sanang maging malinaw na ang lahat ng sulat ng Bagong Tipan ay para sa buong Iglesya ng Diyos, kanino man ito unang isinulat. Hindi naman ibig sabihin nito na kailangan nating balewalain na sa ilan sa mga ito ay maaaring may natatanging paglalapat sa mga kalagayang pang-lokal na lumipas na. Pero ang lahat ng ito ay para sa paggabay at pagtuturo sa mga nauukol kay Cristo at naghihintay sa Kanyang pagbabalik mula sa Langit.

Ang Balangkas ng Sulat

Sa pag-aaral ng anumang aklat ng Biblia, napakahalaga na may malinaw tayong balangkas sa isip. Dito, gaya rin sa mga usapin ng doktrina, mabuting pakinggan natin ang paalala ng apostol sa 2 Timoteo 1:13, "Ingatan mo ang huwaran ng mga salitang magagaling," o gaya ng ibang salin, "na may balangkas ng mga salitang magagaling." Ililigtas tayo nito sa maraming hindi tugmang pagpapaliwanag at paglalapat. Ang taong basta na lang pumupili ng isang talata mula sa isang aklat nang kaunti o walang pagpansin sa konteksto, at lubos na hindi nauunawaan ang paksa at ang paglalahad nito, ay halos tiyak na maliligaw at magliligaw sa kanyang mga tagapakinig na walang kaalaman, at kasabay nito ay pupukaw ng awa o paghamak ng mga mas naturuan. Para sa pag-aaral natin ngayon, iniaalok ko ang sumusunod na balangkas. Nakita na natin na ang paksa ay ang pagiging nakahihigit ng mga katotohanan ng Bagong Tipan sa

mga larawan at anino ng dating dispensasyon. Sa paglalahad ng paksang ito, makikita natin na tila hinahati ng Espiritu ng Diyos ang Sulat sa limang bahagi. Maaaring ipakita ang mga ito nang ganito:²

Bahagi I. Kab. 1:1-2:4: Ang mga Kaluwalhatian ng Anak ng Diyos.

Seksiyon A. Kab. 1:1-4: Ang Diyos na Nagsasalita sa Anak.

Seksiyon B. Kab. 1:5-14: Ang Anak ay Higit na Dakila kaysa sa mga Anghel.

Seksiyon C. Kab. 2:1-4: Ang Kahalagahan ng Pagtanggap at Mahigpit na Pag-iingat sa Katotohanan Tungkol sa Persona ng Anak.

Bahagi II. Kab. 2:5-4:13: Ang mga Kaluwalhatian at ang Pagpapakababa ng Anak ng Tao.

Seksiyon A. Kab. 2:5-9: Ang Kaluwalhatian ng Anak ng Tao at ang Kanyang Awtoridad.

Seksiyon B. Kab. 2:10-18: Ang Pagpapakasakdal sa Pangulo ng ating Kaligtasan sa Pamamagitan ng Paghihirap.

Seksiyon C. Kab. 3:1-6: Ang Kaluwalhatian ng Anak sa Ibabaw ng Bahay ng Diyos.

Seksiyon D. Kab. 3:7-4:13: Ang Sakdal na Tagapagligtas na Nangunguna sa Kanyang Bayan sa Ilang Patungo sa Walang Hanggang Sabbath ng Diyos: Babala Laban sa Pagkukulang.

Bahagi III. Kab. 4:14-10:39: Ang Pagkasaserdote sa Santuwaryo sa Langit, Higit kay Aaron, Nakasalig sa Higit na Mabuting Hain ni Jesu-Cristo.

Kabahagi 1. Kab. 4:14-7:28: Ang Saserdoteng Nakaluklok sa Trono ayon sa Pagkasaserdote ni Melquisedec, bagaman ayon

sa Huwaran ni Aaron.

Seksiyon A. Kab. 4:14-5:10: Ang Tao sa Kaluwalhatian, ang ating Dakilang Saserdote.

Seksiyon B. Kab. 5:11-6:20: Babala Laban sa Pagtalikod sa Pananampalataya. Ligtas Lamang sa Pagsandig sa Salita ng Diyos.

Seksiyon C. Kab. 7: Ang Pagkasaserdote ni Melquisedec ay Higit kaysa kay Aaron.

Kabahagi 2. Kab. 8: Ang Tagapamagitan ng Bagong Tipan.

Seksiyon A. Kab. 8:1-6: Ang Saserdoteng Umakyat sa Langit.

Seksiyon B. Kab. 8:7-13: Pinalitan ng Higit na Mabuting Tipan ang Luma.

Kabahagi 3. Kab. 9, 10: Ang Kaganapan ng Gawa ni Cristo.

Seksiyon A. Kab. 9:1-10: Ang Santuwaryo sa Lupa ay Anino ng nasa Langit.

Seksiyon B. Kab. 9:11-23: Ang Pagiging Nakahihigit ng Hain ni Cristo sa Lahat ng Inihandog sa Ilalim ng Lumang Dispensasyon.

Seksiyon C. Kab. 9:24-10:22: Ang Daan Papasok sa Kabanal-banalang Dako sa Pamamagitan ng Dugo ni Jesus. Ang Kanyang Pagpasok ang Katiyakan ng Ating Pagpasok.

Seksiyon D. Kab. 10:23-39: Babala Laban sa Pagtalikod sa Pananampalataya; mga Katibayan ng Tunay na Pananampalataya.

Bahagi IV. Kab. 11: Ang Landas ng Pananampalataya at ang mga Bayani ng Pananampalataya sa Lahat ng Kapanahunan.

Seksiyon A. Kab. 11:1-3: Ang Kalikasan ng Pananampalataya.

Seksiyon B. Kab. 11:4-7: Pananampalatayang Ipinakita sa Panahon Bago ang Baha.

Seksiyon C. Kab. 11:8-16: Pananampalataya Dahil sa Ipinangakong Binhi.

Seksiyon D. Kab. 11:17-22: Pananampalatayang Ipinakita sa mga Patriarka mula kay Abraham hanggang kay Jose.

Seksiyon E. Kab. 11:23-40: Iba't Ibang Karanasan ng Pananampalataya mula kay Moises hanggang sa mga Huling Propeta.

Bahagi V. Kab. 12, 13: Pamumuhay Ayon sa Katotohanan ng Bagong Dispensasyon.

Seksiyon A. Kab. 12:1-17: Babala at Pagpapalakas-loob na Magpatuloy.

Seksiyon B. Kab. 12:18-24: Malinaw na Pagkakaiba ng Dalawang Dispensasyon.

Seksiyon C. Kab. 12:25-29: Mabigat na Babala na Baka Tanggihan ang Kasalukuyang Katotohanan.

Seksiyon D. Kab. 13:1-6: Iba't Ibang Pangaral.

Seksiyon E. Kab. 13:7-21: Ang Panawagan sa Lubos na Paghiwalay sa Lumang Sistema, ang Judaismo.

Seksiyon F. Kab. 13:22-25: Pangwakas na mga Pagbati, ang Lihim na Tanda ni Pablo.

Ayon dito, sa unang bahagi, ang dakilang katotohanang binibigyang-diin ay na Siya na sa pamamagitan Niya nagsalita ngayon ang Diyos ay walang hanggang nakahihigit sa lahat ng mga propeta na ang mga sinulat ang bumubuo sa Lumang

Tipan, bagaman iisang Diyos ang nagsasalita sa dalawa. Pero nagsasalita Siya nang buong-buo sa Kanyang Anak, na hindi maaaring mangyari sa pamamagitan ng mga kasangkapang tao lamang. Nakikita rin ang Anak bilang nakahihigit sa lahat ng mga anghel, dahil gaano man kalaki ang kanilang kapangyarihan at lakas, mga nilalang pa rin sila; pero Siya ang Manlilikha ng lahat ng bagay. Sa buong bahaging ito, tinitingnan Siya bilang Anak na dumating sa sanlibutan bilang Tao, pero tunay pa ring Diyos. Dahil hindi pa masasabing nagsalita ang Diyos sa Kanya hangga't hindi Siya nagkatawang-tao. Siya ang Salita mula pa sa walang hanggan, pero binigkas ang Salita sa loob ng Panahon nang dumating Siya sa sanlibutan bilang Anak ng Diyos na isinilang ng isang birhen. Pinakamahalaga sa lahat na paniwalaan at mahigpit na ingatan ang kapahayagang ibinigay tungkol sa Kanyang maluwalhating Persona.

Sa ikalawang bahagi, ang higit na tinitingnan ay ang pagka-Tao ni Cristo. Siya na Diyos ay naging Tao, at bilang Tao, Siya ang unang huwaran ng dapat sanang kalagayan ng lahat ng tao, at ng magiging kalagayan pa ng lahat ng naligtas sa pamamagitan Niya. Naging Tao Siya para malakaran Niya ang landas ng pananampalataya na nauuna sa atin, at pumasok nang walang kasalanan sa lahat ng karanasan ng tao, na doon ay lagi Niyang hinanap ang kaluwalhatian ng Ama. Pero hindi lang ito ang gagawa sa Kanya na karapat-dapat na maging Pangulo ng ating kaligtasan. Bilang ganoon, kailangan Siyang gawing sakdal sa pamamagitan ng paghihirap sa krus. Bagaman laging sakdal sa Kanyang sarili ayon sa Kanyang pagkatao at ugali, kinailangan pa rin Niyang dumaan sa proseso ng pagpapakasakdal bilang Tagapagligtas. Sa madaling salita, hindi Niya tayo maililigtas sa hatol na nararapat sa ating mga kasalanan nang hindi Niya

pinapasan mismo ang hatol na iyon. Sa bahaging ito, makikita na lubhang nakahihigit Siya kay Moises, ang dakilang apostol ng Lumang Dispensasyon, at kay Aaron, ang dakilang saserdote nito. Bukod dito, maliwanag na ang bahay na itinayo ni Moises, ang tabernakulo sa ilang na doo'y isang lingkod lamang si Moises mismo, ay idinisenyo ng Diyos para ilarawan kapwa ang buong sansinukob at ang bayan ng Diyos bilang tahanan ng Espiritu, na sa ibabaw nito ay inilagay na may awtoridad bilang Anak ang Taong si Cristo Jesus, na ngayon ay niluwalhati na.

Bagaman ngayon ay magpakailanman nang hindi maaabot ng sakit at paghihirap, ang Kanyang pagkamagiliw at pakikiramay ay nasa lahat ng Kanyang bayan sa mga pagsubok na kailangan nilang tiisin; at bilang Mabuting Pastol, pinangungunahan Niya sila sa ilang patungo sa kapahingahang nakalaan, na mananatiling buo hanggang sa walang hanggan, at na ngayon pa lang ay pinapasok na sa pananampalataya ng kaluluwang nagtitiwala.

Sa ikatlong bahagi, na siyang pinakamahaba sa lahat, naroon ang mismong puso ng kahanga-hangang Sulat na ito. Dito, binubuksan sa mata ng pananampalataya ang santuwaryo sa Langit, at doon sa loob ng tabing ay nakikita ang ating Panginoong Jesu-Cristo na naglilingkod bilang ating Dakilang Saserdote, na nakararamdam sa ating mga kahinaan, naglilingkod sa lahat ng pangangailangan ng Kanyang mga banal sa lupa, at kasabay nito ay laging kumakatawan sa kanila nang sakdal sa harap ng Trono ng Diyos. Hindi nagbabago ang Kanyang pagkasaserdote dahil, sa tamang pananalita, nagsisimula ito sa kabilang panig ng kamatayan, sa muling pagkabuhay. Dahil namatay na Siya para sa ating mga kasalanan sa krus, nabubuhay Siya ngayon at hindi na

mamamatay kailanman, kaya hindi Siya kailanman mapapalitan ng ibang saserdote. Hindi rin ang Kanyang pagkasaserdote ayon sa uri ni Aaron o ng mga Levita. Siya ay kapwa Hari at Saserdote nang sabay, ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec; pero pansinin nating mabuti, ayon sa *huwaran* ni Aaron. Ang lahat ng itinuro sa Lumang Tipan tungkol sa Pagkasaserdote ni Aaron ay idinisenyo para ilarawan ang Kanyang maluwalhating Persona at kahanga-hangang gawa.

Matapos Niyang ayusin ang usapin ng kasalanan sa lupa, dumaan Siya sa mga nilikhang langit papasok sa Kabanal-banalang Dako, ang mismong tahanan ng Diyos, at doon ay umupo Siya bilang ating Tagapanguna, ating Tagapamagitan, at bilang Tagapamagitan ng Bagong Tipan. Ang tabing na noong una ay naghihiwalay sa Dakong Banal at sa Kabanal-banalang Dako, na larawan ng laman ni Cristo, ay napunit sa Kanyang kamatayan, at ngayon ay bukas na ang daan para lumabas ang Diyos patungo sa tao at para pumasok ang tao patungo sa Diyos. Kay Cristo, nakapasok na ang tao, dahil Siya ang Tao na pinagmulang huwaran, ang panganay sa maraming kapatid na balang-araw ay gagawing lahat na kawangis ng Kanyang pinagpalang larawan, at may parehong karapatang pumasok gaya Niya, ibig sabihin, ang Kanyang sariling kasakdalan at ang Kanyang natapos na gawa.

Mabibigat ang mga babalang ibinigay sa dakilang bahaging ito, sa mga kabanata 6 at 10, laban sa nakakikilabot na posibilidad ng pagtalikod sa pananampalataya, na lalo nang maaaring mangyari sa marami sa mga Judio na nagpahayag ng pananampalataya kay Jesus bilang kanilang Mesiyas, pero hindi talaga kailanman nagtiwala sa Kanya bilang kanilang Tagapagligtas. Alam ng sinumang may malawak na karanasan

sa pakikitungo sa mga kaluluwang nababagabag na madalas gamitin ni Satanas ang mga talatang ito para labis na guluhin ang isip ng mga taong hindi naturuan at may maselang konsensiya, na hindi pa natututong ipagkaiba ang pagtalikod sa pananampalataya at ang panlalamig o pag-urong sa Panginoon. At ang mga pagtatangkang ipaliwanag ang mga babalang ito ng ilang dapat sanang mas nakaaalam ay lalo lang nagpagulo sa dati nang gulo. Susuriin nating mabuti ang lahat ng ito sa kani-kanilang tamang lugar. Pero dito, mabuting sabihin na walang taong ipinanganak na muli ang tatalikod kailanman sa pananampalataya, dahil iingatan siya ng Espiritu Santo na nananahan sa kanya mula sa nakakikilabot na kalagayang iyon. Ibang-iba naman ang pag-urong o panlalamig, at malamang na kaunti lang sa atin ang nakaaalam kung gaano kadalas tayong nagkakasala nito. Ang sinumang Cristiano na sa kasalukuyan ay hindi nagagalak kay Cristo gaya ng dati, o hindi namumuhay para sa Diyos nang kasing-tapat ng dati, ay sa ganoong sukat ay umuurong. Ang salitang "umuurong" ay, siyempre, hindi salitang ginagamit sa Bagong Tipan. Minsan lang natin ito makikita sa Biblia, sa Kawikaan 14:14. Doon ay mababasa natin, "Ang umuurong sa puso ay mapupuno ng kanyang sariling mga lakad." Ang salitang "pag-urong" ay makikita nang maraming beses, pero sa Jeremias at Hosea lamang. Pero bagaman hindi makikita ang mga salitang ito sa Bagong Tipan, marami tayong babala laban sa kalagayan ng kaluluwa na tinutukoy ng mga ito, at maliwanag na maliwanag na pangkaraniwan na pangkaraniwan ang karanasan ng pag-urong. Napakalaki ng awa ng Diyos na nagtitiis sa ating mga ugali sa ilang, at nagpapanumbalik sa ating kaluluwa kapag tayo'y lumalayo sa Kanya!

Pagdating natin sa ikaapat na bahagi, napakasayang makita kung paanong napapansin ng Diyos ang pinakamaliit na katibayan ng pananampalatayang kumikilos sa kaluluwa ng Kanyang bayan. Sa kahanga-hangang listahan ng karangalan sa ika-11 kabanata, napakaraming aral ang binubuksan, na idinisenyo ng Diyos para itulak tayong lakaran ang parehong landas ng pananampalataya sa kapangyarihan ng Espiritu Santo, na nakatingin kay Jesus.

At ito ang talagang binibigyang-diin ng ikalimang bahagi, dahil ibinibigay nito sa atin ang praktikal na mga paraan ng pamumuhay na dapat makita sa mga sumampalataya sa katotohanang inilalahad sa Sulat na ito. Nililinaw din nito na ang dakilang layunin ng pagsulat nito ay ihiwalay ang mga sumasampalataya sa Panginoong Jesus mula sa templo at sa sinagoga, at akayin sila sa labas ng kampamento ng isang sistemang panrelihiyon na isinantabi na ng Diyos, para kay Cristo lamang nila matagpuan ang bahaging tunay na nagbibigay-kasiyahan sa kanilang kaluluwa.

Mapapansin na pagkatapos ng bawat paglalahad ng katotohanan, nagbibigay ang Espiritu ng Diyos ng natatanging babala, na baka matapos marinig ng panlabas na tainga ay hindi pala nakapasok ang katotohanan sa puso, at baka unti-unti silang madulas palayo rito at maanod pabalik sa isang sistemang panrelihiyon na walang maiaalok sa isang makasalanang naghahanap ng nilinis na konsensiya at nagnanais na pumasok sa harapan ng Diyos nang may kapayapaan. Ang mga babalang ito ay may natatanging paglalapat sa mga Hebreo noong panahon ng mga apostol na nakarinig ng Ebanghelyo at kumbinsido sa isip na si Jesus ang ipinangakong Mesiyas, pero laging nanganganib na

mapagkamalan nila ang panlabas na pagsama sa Kanyang panig na para bang iyon na ang pagtanggap ng puso kay Cristo bilang kanilang Tagapagligtas, gaya ng nangyayari, sayang, sa marami ngayon. Posibleng-posible na paniwalaan ang mga tala ng Kasulatan, tanggapin na totoong nangyari ang mga ito, at kilalanin na si Jesus ang Mesiyas, nang hindi naman nauusig ang konsensiya at walang anumang katibayan ng pagsisisi tungo sa buhay; kaya mahalagang pakinggan ang mga babala, gayundin ang katotohanang inilalahad dito.

Ang mga nagpapahayag na Cristiano ngayon ay hindi talaga nasa eksaktong kalagayan ng mga nasa unang mga siglo ng Cristianismo na tumalikod sa Judaismo at nagpahayag na sila'y mga tagasunod ni Jesus, ang Mesiyas, at labis na natutuksong bawiin ang kanilang pananampalataya at bumalik sa sinaunang sistemang panrelihiyon dahil sa matinding pag-uusig na dinaranas nila. Pero napakarami sa Sangkakristiyanuhan ang nagpapakilalang mga tagasunod ng ating Panginoon at Tagapagligtas, pero sa oras ng pagsubok ay nasa malubhang panganib, na dahil sa pagmamaliit nila sa mga dakilang katotohanan ng Ebanghelyo ay hindi sila lumampas kailanman sa basta pagsang-ayon ng isip sa mga aral na moral ng Cristianismo, nang walang alam tungkol sa bagong kapanganakan at sa nagliligtas na kapangyarihan ng dugo ni Cristo. Madali para sa ganitong mga tao na sabihing hawak nila ang gusto nilang tawaging "Ang Relihiyon ni Jesus," habang tinatanggi ang gawang pantubos ng krus at ang Kanyang pamamagitan bilang Dakilang Saserdote, na kapwa walang anumang halaga maliban kung Siya nga ang sinasabi ng Kasulatan tungkol sa Kanya: ang Anak ng Diyos sa buong katotohanan, at gayundin ang Anak ng Tao. "Ano ang palagay

ninyo tungkol kay Cristo?" ang dakila at nananatili pa ring pagsubok.

Habang sama-sama nating pinag-aaralan ang Sulat na ito, makita nawa natin sa Kanya ang Siyang tumupad sa lahat ng mga anino ng dispensasyon ng kautusan, at Siyang bahaging nagbibigay-kasiyahan sa lahat ng lumalapit sa Kanya bilang nagsisising mga makasalanan, na sa Kanya lamang nagtitiwala para sa kanilang walang hanggang katubusan.

Unang Bahagi: Ang mga Kaluwalhatian ng Anak ng Diyos (Kab. 1:1–2:4)

Seksiyon A. Kab. 1:1–4 Ang Diyos na Nagsasalita sa Pamamagitan ng Anak

“Ang Diyos, na nagsalita noong una sa ating mga ninuno sa pamamagitan ng mga propeta, sa iba't ibang panahon at sa iba't ibang paraan, ay nagsalita sa atin sa mga huling araw na ito sa pamamagitan ng Kanyang Anak, na Kanyang itinalagang Tagapagmana ng lahat ng bagay, na sa pamamagitan din Niya ay ginawa ang mga sanlibutan; na Siya ang ningning ng Kanyang kaluwalhatian, at ang tunay na larawan ng Kanyang pagka-Diyos, at umaalalay sa lahat ng bagay sa pamamagitan ng salita ng Kanyang kapangyarihan; nang Siya mismo ay makapaglinis ng ating mga kasalanan, ay umupo sa kanan ng Kamahalan sa kaitaasan; na naging lalong higit na mataas kaysa sa mga anghel, kung paanong ang pangalang Kanyang minana ay lalong dakila kaysa sa kanila.”

Sa pagsisimula natin ng pag-aaral sa napakadakilang Sulat na ito, hinaharap natin ang Diyos mismo. Lagi Niyang hinahangad ang pag-ibig at pagtitiwala ng lahing nilalang Niya ayon sa Kanyang sariling larawan at wangis. Ngunit ang lahing ito, sa katauhan ng una nitong ulo, ay halos kalalagay pa lamang sa katungkulan nang tumalikod na sa Manlilikha, na ang pagsunod sa Kanya ay laging nangangahulugan ng pagpapala, at ang pagsuway ay kahirapan at pagsisisi. Pagkapasok na pagkapasok ng kasalanan sa sanlibutan, dumating na agad ang Diyos sa biyaya upang hanapin ang makasalanan. Kaya mula sa

unang tanong na, “Adan, nasaan ka?” hanggang sa pagkakatawang-tao, nagsasalita na ang Diyos sa tao. Sa maraming lugar at sa maraming paraan noong unang panahon, ipinakilala Niya ang Kanyang kalooban sa pamamagitan ng mga taong kinasihan Niya, mga propetang “nagsalita habang sila’y kinikilos ng Espiritu Santo.” Ngunit bagaman sa ganitong paraan ay naihayag ang Diyos nang may sukat, ang pahayag na iyon ay likas na hindi buo, pira-piraso lamang. Ngayon, sa kaganapan ng panahon, sa wakas ng mga kapanahunan ng pagsubok, sa mga araw na ito ng pagpapala, nagsalita Siya sa atin hindi sa pamamagitan lamang ng isang tao, kundi sa Persona ng Anak. Sa madaling salita, hindi na ito ang Diyos na nagpapadala ng sugo sa tao upang ipaalam ang Kanyang kalooban at tawagin siyang pabalik sa Kanya; ito na ang Diyos mismo na lumabas upang salubungin ang tao sa Anak. Ito rin ang sinasabi ni apostol Juan sa unang kabanata ng kanyang Ebanghelyo, mga talata 14 at 18: “At ang Salita ay nagkatawang-tao, at tumahang kasama natin (at nakita namin ang Kanyang kaluwalhatian, kaluwalhati ng gaya ng sa bugtong na Anak ng Ama), na puspos ng biyaya at katotohanan.” “Walang taong nakakita kailanman sa Diyos; ang bugtong na Anak, na nasa sinapupunan ng Ama, Siya ang nagpakilala sa Kanya.” Hindi na nakatago ang Diyos, at hindi na Siya malayo. Bumaba Siya sa Kanyang sariling sanlibutan upang hanapin ang mga lumayo sa Kanya. Ipinakita Niya ang Kanyang sarili sa lahat ng Kanyang walang hanggang kabanalan at katuwiran, at kasabay nito, sa lahat ng Kanyang walang kapantay na pag-ibig at habag. Kay Cristo, lubos na naihayag ang Diyos. Wala nang kailangang magsabi pa ngayon, “Oh, kung alam ko lamang kung saan ko Siya matatagpuan!” o kaya, “Ipakita Mo sa amin ang Ama, at sapat na sa amin,” sapagkat ang Walang Hanggang Anak na

nagkatawang-tao upang ipakilala ang Diyos ay nagsabi, “Ang nakakita sa Akin ay nakakita sa Ama. Ako at ang Aking Ama ay iisa.”

Napakahalaga na maunawaan natin ang dakilang katotohanang ito. Ang Anak ay kaisa ng Ama at ng Espiritu. Silang lahat ay magkapantay at magkasamang walang hanggan. Nang magkatawang-tao ang Anak, Siya pa rin ang Personang iyon na mula pa sa walang hanggan. Ngunit sa Kanyang pagkakatawang-tao, ipinakipag-isa Niya ang pagkatao sa pagka-Diyos, kaya naging Anak Siya sa isang bagong kahulugan, bilang taong ipinanganak ng isang birhen. Dahil wala Siyang amang tao, ang Diyos lamang ang Ama ng Kanyang pagkatao, gaya rin ng pagiging Ama Niya ng Kanyang pagka-Diyos. Inaamin kong medyo alangan ang huling pananalitang iyan, ngunit ito ay hiwagang halos hindi nararapat bigkasin ng tao, at talagang kulang na kulang ang ating abang wika upang ipahayag sa isip ang ganito kadakilang mga katotohanan. Gayunman, walang pag-aalinlangan tungkol sa mismong mga katotohanang ito para sa sinumang tumatanggap sa patotoo ng Salita ng Diyos.

Ang Anak ang itinalaga ng Diyos na Tagapagmana ng lahat ng bagay. Siyempre, tumutukoy ito sa Kanya bilang naging Tao, sapagkat bilang Tao Siya maghahari sa matuwid sa isang tinubos na sansinukob. Ngunit idinugtong agad ng apostol, “Na sa pamamagitan din Niya ay ginawa ang mga sanlibutan,” at dito ay hinaharap natin ang Diyos mismo, ang Diyos na Manlilikha ng lahat ng bagay. Ang iisang Persona na lumikha ng sansinukob ang siya ring maghahari rito. Kawili-wiling pansinin na ang orihinal na salita para sa “mga sanlibutan” dito ay literal na “mga kapanahunan” (*tous aionas*), isang

pananalitang ang talagang kahulugan ay ang mga sanlibutan ng panahon, ngunit gaya ng alam ng marami, madalas itong gamitin para sa sansinukob. Marahil tama ring sabihing, “Sa pamamagitan din Niya ay pinagdugtong-dugtong ang mga kapanahunan;” ibig sabihin, si Cristo na Anak ang sentro ng lahat ng isipan ng Diyos, at Siya ang nagplano ng mga kapanahunan at lumikha ng sanlibutan na kung saan ay mahahayag ang mga dispensasyon.

Siya ang pagsikat ng banal na karilagan, o ang ningning ng Kanyang kaluwalhatian. Si J. N. Darby, sa pagpapaliwanag sa salitang “ningning,” ay nagsabing ito ang lubos na nagpapakita ng kaluwalhati nang nasa ibang bagay, gaya ng liwanag na nagpapakilala sa atin kung ano ang araw; gaya ng tabernakulo na nagpapakita kung ano ang huwarang ipinakita sa bundok. Kaya habang nakikilala natin ang Panginoong Jesus na inilalahad sa atin sa mga Ebanghelyo, natututuhan natin kung sino ang Diyos sa Kanyang buong kapuspusan. Sapagkat si Cristo ang eksaktong pagpapahayag ng Kanyang pagkatao, o gaya ng nasa ating salin, “ang tunay na larawan ng Kanyang Persona.” Ito ang banal na pagkatao ng Diyos na lubos na nahayag sa Taong si Cristo Jesus. Ito ay kabaligtaran ng makabagong kaisipan na ang tao ay maaaring itaas upang maging diyos. Si Jesus ay hindi isang taong kahawig ng Diyos na nagsisikap magkaroon ng kabanalan at kabaitan. Siya ang Diyos mismo na bumaba sa lupa sa laman, na ipinakikipagkasundo ang sanlibutan sa Kanyang sarili. Walang ganito sa anumang relihiyong gawa ng tao. Ito ay natatangi dahil ito ay mula sa Diyos, at mula sa Diyos dahil ito ay natatangi. Madaling maisip ng tao ang maging Diyos. Ito ang kasinungalingan ng diyablo noong pasimula, “Kayo’y magiging gaya ng Elohim,” at ito ang saligang prinsipyo ng lahat ng

huwad na relihiyon. Sa Kristiyanismo lamang natin natututuhan na ang Diyos ay naging Tao, at ito ay para sa ating katubusan.

Ang Siyang ipinako sa krus dahil sa kahinaan ay Siya ring, sa mismong sandaling iyon, “umaalalay sa lahat ng bagay sa pamamagitan ng salita ng Kanyang kapangyarihan.” Ni minsan, kahit isang saglit, ay hindi Niya binitiwang ang pamamahala sa sansinukob. Napakalaking kapangyarihan ang ipinahihiwatig ng mga salitang ito, at lalong dumadakila ang ating pagtingin sa Kanya kapag naunawaan natin kung sino ang yumuko sa biyaya upang gumawa ng paglilinis ng mga kasalanan!

Malinaw na hindi lubos na naibibigay ng karaniwang salin ang kaisipan dito. Mababasa natin, “Nang Siya mismo ay makapaglinis ng ating mga kasalanan;” ngunit marami ang hindi pa nalilinis sa kanilang mga kasalanan, at ito ay malinaw na isinasaalang-alang ng Sulat sa mga Hebreo. Ang mga salitang “Siya mismo” ay wala talaga sa orihinal, ngunit ipinahihiwatig ito dahil ang pandiwa ay nasa “middle voice,” na nagbabalik ng kilos sa gumagawa. Sa kabilang dako, ang salitang “ating” ay dapat alisin nang tuluyan. Ang binibigyang-diin dito ay ang paggawa ng isang paraan ng paglilinis na maaaring makamtan: “Nang maganap na ang paglilinis ng mga kasalanan (sa pamamagitan Niya mismo).” Ibig sabihin, sa krus ay tinapos Niya ang gawaing nag-aayos sa usapin ng kasalanan nang lubos na kasiya-siya sa Diyos. Kaya ang usaping iyon, sa ganang sarili nito, ay hindi na humahadlang sa pagitan ng Diyos at ng tao; at ang lahat ng nagtitiwala sa Kanya, batay sa gawaing iyon, ay tunay na nalinis sa lahat ng kanilang mga kasalanan sa harap ng Diyos.

Nang matapos ang gawaing ito, umupo Siya bilang Tao sa kanan ng walang hanggang Kamahalan sa kaitaasan. Walang sinuman maliban sa isang Personang Diyos ang maaaring umupo roon sa trono ng sansinukob. Ngunit naroon Siya, nakaupo bilang may karapatang makibahagi sa tronong iyon kasama ng Kanyang Ama. At pansinin natin: naroon Siya bilang Tao, sa isang niluwalhating katawan, ngunit tunay na katawan pa rin, ang mismong katawang ipinako sa krus at inilagak sa libingan ni Jose, ngunit ngayon ay nagbagong-anyo gaya nang makita Siya ng Kanyang mga alagad sa Banal na Bundok.

*“Ngayo’y nakaupo sa trono ni Jehova,
Ang Korderong pinatay, sa luwalhating maningning,
Mula roo’y binabantayan Mo ang Iyong sarili,
Iniingatan sila sa nakamamatay na laban.”*

Kaya sa pag-upo Niya sa dakong ito, ipinakita Niyang ang Kanyang pangalan ay lalong dakila kaysa sa pangalan ng sinumang nilalang na anghel. Sila ay mga tagapaglingkod at mga lingkod lamang. Siya ay Anak. Dito natin unang makikita ang salitang “higit na mabuti,” isang salitang madalas lumitaw sa Sulat na ito gaya ng nabanggit na. Ang Anak ay lalong higit kaysa sa mga anghel sapagkat sa pamamagitan ng mana ay may pangalan Siyang higit sa kanilang mga pangalan. Hindi ito bagay na Kanyang napagtagumpayan dahil sa Kanyang katapatan; ito ay talagang Kanya sa karapatan dahil sa Kanyang kaugnayan sa Ama mula pa sa walang hanggan.

Seksiyon B. Kab. 1:5-14 Ang Anak ay Higit na Dakila kaysa sa mga Anghel

“Sapagkat kanino sa mga anghel sinabi Niya kailanman, Ikaw ay Aking Anak, Ikaw ay Aking ipinanganak ngayon? At muli, Ako'y magiging Ama Niya, at Siya'y magiging Anak Ko? At muli, nang dalhin Niya ang panganay sa sanlibutan, ay sinabi Niya, At sambahin Siya ng lahat ng mga anghel ng Diyos. At tungkol sa mga anghel ay sinabi Niya, Na ginagawa Niyang mga espiritu ang Kanyang mga anghel, at ningas ng apoy ang Kanyang mga lingkod. Ngunit tungkol sa Anak ay sinabi Niya, Ang Iyong trono, O Diyos, ay magpakailanman; setro ng katuwiran ang setro ng Iyong kaharian. Inibig Mo ang katuwiran, at kinapootan Mo ang kasamaan; kaya't ang Diyos, ang Iyong Diyos, ay nagpahid sa Iyo ng langis ng kagalakan nang higit kaysa sa Iyong mga kasama. At, Ikaw, Panginoon, nang pasimula ay inilagay Mo ang saligan ng lupa, at ang mga langit ay mga gawa ng Iyong mga kamay. Sila'y mapapawi, ngunit Ikaw ay nananatili; at silang lahat ay maluluma na gaya ng damit; at gaya ng balabal ay Iyong babalumbunin sila, at sila'y mapapalitan; ngunit Ikaw ay Ikaw rin, at ang Iyong mga taon ay hindi magwawakas. Ngunit kanino sa mga anghel sinabi Niya kailanman, Umupo Ka sa Aking kanan, hanggang gawin Kong tuntungan ng Iyong mga paa ang Iyong mga kaaway? Hindi ba silang lahat ay mga espiritu ng naglilingkod, na isinugo upang maglingkod sa mga magmamana ng kaligtasan?”

Dito ay inihanay ng apostol ang maraming talata mula sa Lumang Tipan upang ipakita na ang Anak ay higit na mataas kaysa sa mga anghel, at upang patunayan lalo na sa mga gaya

ng kanyang mga mambabasang Judio na lubos na gumagalang sa Lumang Tipan, na wala siyang itinuturong salungat sa naihayag doon.

Tingnan natin ang mga talatang ito nang sunud-sunod. Ang una ay tungkol sa Kanyang pagkakatawang-tao. Ang sinipi ay mula sa Awit 2:7: “Ikaw ay Aking Anak; Ikaw ay Aking ipinanganak ngayon.” Ang pananalitang “ngayon” ay hindi nagpapahintulot na isiping ang walang hanggang pagkaanak ang tinutukoy dito, bagaman totoo iyon. Bilang ipinanganak ng birhen kaya Siya tinatawag ng Ama na Anak. Alam kong kung minsan ay sinasabing ang tinutukoy ay ang Kanyang pagkabuhay na muli, batay sa karaniwang salin ng Mga Gawa 13:33, kung saan mababasa natin, “Muli Niyang ibinangon si Jesus, gaya rin ng nasusulat sa ikalawang awit,” at iba pa. Ngunit ang salitang “muli” ay isang dagdag lamang, gaya ng ipakikita ng alinmang maingat na inihandang teksto. Ang sinasabi lamang ay, ibinangon Niya si Jesus, ayon sa mga salitang, “Ikaw ay Aking Anak, Ikaw ay Aking ipinanganak ngayon,” kaya lubos itong tugma sa mensahe ng anghel sa pinagpalang birheng si Maria: “Ang Banal na isisilang sa iyo ay tatawaging Anak ng Diyos.”

Sa ikalawang sinipi ay makikita natin ang Kanyang paglakad sa pananampalataya rito sa lupa: “Ako’y magiging Ama Niya, at Siya’y magiging Anak Ko.” Malinaw na ito ang pangakong ibinigay kay David gaya ng nakasulat sa 2 Samuel 7:14 at ipinagdiriwang sa Awit 89. Sa unang tingin, maaaring isiping si Solomon ang tinutukoy, ngunit malinaw na may isang lalong dakila kaysa kay Solomon na nasa isip, Siya na mula pa sa Kanyang pagkabata ay nakapagsabing, “Hindi ba ninyo alam na dapat Akong nasa gawain ng Aking Ama?”

Ang ikatlong sinipi ay mula sa Awit 97:7, na sa ating Ingles na salin ay ganito: “Sambahin ninyo Siya, kayong lahat na mga diyos.” Ipinagdiriwang ng awit na ito ang tagumpay ng Mesiyas laban sa lahat ng kaaway ni Jehova at ang Kanyang pagpapakita sa kaluwalhatian upang maghari sa lahat ng bansa. Sa aking palagay, malinaw na ang tinutukoy dito ay ang Kanyang ikalawang pagdating. Hindi talaga ito, “Nang dalhin Niya ang Kanyang panganay sa sanlibutan,” kundi “kapag dinala Niya” Siyang muli sa lupang tinatahanan. Sa araw na iyon, kikilalanin Siya ng lahat bilang pinakadakilang dapat sambahin. Bilang kaibahan dito, sinasabi tungkol sa mga anghel sa Awit 104:4, “Na ginagawa Niyang mga espiritu ang Kanyang mga anghel; ningas ng apoy ang Kanyang mga lingkod.” Sila ay mga nilalang, at kailanman ay walang ibang lugar na kanilang kinalalagyan kundi ang pagiging mga lingkod.

Ang sumunod na dalawang talata ay mula sa Awit 45. Sa talata 6 ay nasa harap natin ang Walang Hanggang Anak, at sa talata 7 ay ang Anak na naging Tao. Sa una, tuwiran Siyang kinakausap ng Ama bilang Diyos mula sa walang hanggan: “Tungkol sa Anak ay sinabi Niya, Ang Iyong trono, O Diyos, ay magpakailanman; setro ng katuwiran ang setro ng Iyong kaharian.” Tuwiran Siyang tinawag na “Ang Diyos” (*Ho Theos*). Wala nang mas tiyak pang paraan upang ipakita ang Kanyang lubos na pagka-Diyos kaysa rito. Ngunit ipinakikita ng sumunod na talata na lumakad Siya sa sanlibutang ito bilang Tao, ipinakikita ang banal na pagkatao ng Diyos, iniibig ang katuwiran at kinapopootan ang kasamaan. At bilang Tao, ang Diyos ay Kanyang Diyos, at ngayon ay pinahiran Siya ng langis ng kagalakan nang higit kaysa sa Kanyang mga kasama.

Ang sumunod na sinipi ay nangangailangan ng napakaingat na pansin upang hindi natin makaligtaan ang bigat nito. Ito ay mula sa Awit 102:25-27. Sa mga talata 23 at 24 ng awit na iyon, maririnig ang Anak na kumakausap sa Ama habang nakaharap sa krus. Siya'y dumaing, “Pinahina Niya ang Aking lakas sa daan; pinaikli Niya ang Aking mga araw. Sinabi Ko, O Aking Diyos, huwag Mo Akong kunin sa kalagitnaan ng Aking mga araw: ang Iyong mga taon ay sa buong salinlahi.” Ang mga talatang kasunod ay maaaring sa unang tingin ay parang pagpapatuloy ng Kanyang pakiusap, ngunit sa liwanag na ibinibigay ng kinasihang paliwanag na ito, nakikita natin na ito ang sagot ng Ama sa Anak. Sumagot ang Diyos sa Nagdusa sa Kalbaryo: “Noong una ay inilagay Mo ang saligan ng lupa: at ang mga langit ay gawa ng Iyong mga kamay. Sila'y mapapawi, ngunit Ikaw ay mananatili: oo, silang lahat ay maluluma na gaya ng damit; gaya ng balabal ay papalitan Mo sila, at sila'y mapapalitan. Ngunit Ikaw ay Ikaw rin, at ang Iyong mga taon ay walang katapusan.”

Sa ganito ay napatunayan ng apostol ang lubos na pagka-Diyos ng ating Pinagpalang Panginoon. Kung ihahambing sa Kanya, ang mga anghel, gaano man kaluwalhati, ay mga nilalang lamang, mga espiritung naglilingkod na isinugo upang maglingkod sa mga magmamana ng kaligtasan, at sila mismo ay sumasamba sa Anak ng Diyos.

Seksiyon C. Kab. 2:1-4 Ang Kahalagahan ng Pagtanggap at Mahigpit na Paghawak sa Katotohanan Tungkol sa Persona ng Anak

“Kaya't dapat nating lalong pakinggang mabuti ang mga bagay na ating narinig, baka sa anumang paraan ay maanod tayong papalayo sa mga ito. Sapagkat kung ang

salitang sinalita sa pamamagitan ng mga anghel ay matibay, at ang bawat pagsalangsang at pagsuway ay tumanggap ng makatarungang ganti, paano tayo makatatakas kung pababayaang natin ang ganito kadakilang kaligtasan; na sa pasimula ay sinalita ng Panginoon, at pinagtibay sa atin ng mga nakarinig sa Kanya; na pinatotohanan din naman ng Diyos, sa pamamagitan ng mga tanda at mga kababalaghan, at ng iba't ibang himala, at ng mga kaloob ng Espiritu Santo, ayon sa Kanyang sariling kalooban?"

Narito ang isang taimtim na babala sa lahat ng nakatanggap ng katotohanang si Cristo ay higit na mataas kaysa sa mga anghel. Idinidiin sa kanila ang kahalagahan ng masigasig na pagpansin sa mga bagay na ito, baka sa anumang paraan ay maanod sila palampas sa mga ito, o baka ang mga ito ay tumulo palabas na gaya ng tubig sa butas na sisidlan. Iba ang tanggapin ang katotohanan sa isip lamang at magsabing naniniwala sa ilang doktrina. Iba naman ang tanggapin ang katotohanan sa puso at sa gayon ay maipanganak sa Diyos. Ang panganib sa mga Hebreong ito ay baka nakisama sila sa mga Cristiano sa panlabas lamang, ngunit hindi talaga tinanggap ang katotohanan sa kanilang puso, na siyang tanging paraan upang sila'y maipanganak na muli. Laging may panganib na sa bigat ng pag-uusig, ang ganitong mga nagpapanggap ay sumuko o maanod palayo sa pinakamahalagang bagay, ang tunay na pagpapahayag kay Cristo. Kaya binalaan sila na kung paanong noong una, nang ibigay ng Diyos ang kautusan (sapagkat iyon ang salitang sinalita sa pamamagitan ng mga anghel na tinutukoy sa talata 2), "ang bawat pagsalangsang at pagsuway ay tumanggap ng makatarungang ganti," bagaman ipinahayag

ng bayan na susundin nila ang lahat ng sinabi ng Diyos; gayundin ngayon, paano tayo makatatakas kung pababayaan natin ang ganito kadakilang kaligtasan? Dakila, dahil sa karangalan ng Personang gumanap nito, na unang ipinahayag ng Panginoon mismo noong naririto Siya sa sanlibutan, at nang maglaon ay pinagtibay ng Kanyang mga apostol! Tinatakan ng Diyos ang kanilang patotoo sa pamamagitan ng pagbibigay sa kanila ng kapangyarihang gumawa ng makapangyarihang mga tanda at kababalaghan, gaya ng ipinangako sa Marcos 16 at sa iba pang dako. Sinundan sila ng mga tandang ito saanman sila magpunta upang ipangaral ang Salita, ang Espiritu Santo ay kumikilos sa kanila sa kahima-himalang paraan upang patunayan ang mensahe ng Ebanghelyo. Ang tumalikod sa Kristiyanismo ay nangangahulugan ng paglapastangan sa Espiritu Santo, sapagkat hindi nila maaaring itakwil ang patotoong pinagtibay nang ganito nang hindi itinatangi ang gawain ng Espiritu Santo. Kung hindi Siya ang gumawa ng makapangyarihang mga tanda, sino kung gayon ang may gawa ng mga ito? Kailangan nilang kilalanin na ang Espiritu Santo ang nagpapatotoo sa katotohanan ng Ebanghelyo, o kaya, gaya ng ginawa ng kanilang mga ninuno, ibintang ang mga kababalaghang ito sa kapangyarihan ni Satanas.

Pansinin na ang mga kaloob ng Espiritu ay ayon sa Kanyang sariling kalooban. Mahalaga ito, at tugma ito sa nakasulat sa 1 Corinto 12 tungkol sa mga espirituwal na kaloob, kung saan sinasabi sa atin, “Ngunit ang lahat ng ito ay ginagawa ng iisa at siya ring Espiritu, na binabahagi sa bawat isa ayon sa Kanyang ibig” (t. 11). Kung mas nauunawaan ito, mababawasan ang pagpipilit sa ilang partikular na kaloob bilang katibayan ng pananahan ng Espiritu.

Ikalawang Bahagi: Ang mga Kaluwalhatian at ang Pagpapakababa ng Anak ng Tao (Kab. 2:5–4:13)

Matapos nating pagbulay-bulayan ang ating Pinagpalang Panginoon mula sa pananaw ng Kanyang pagka-Diyos, kapwa bilang Walang Hanggang Anak at bilang Anak ng Diyos sa Kanyang pagkatao, tinatawag naman tayo ngayon na isipin Siya sa Kanyang pagpapakababa, nang pumasok Siya sa mga karanasan ng tao upang Siya'y maging Pangulo ng ating kaligtasan. Huwag nating kalilimutan kailanman na ang Kanyang pagkatao ay kasintotoo ng Kanyang pagka-Diyos. Ipinanganak Siya ng isang birhen; isang sanggol na sa panlabas na anyo ay katulad ng iba, at isang ganap na normal na bata, na lumaki mula pagkasanggol hanggang sa pagiging ganap na lalaki, lumalago sa karunungan habang lumalaki sa pangangatawan, at nakibahagi sa lahat ng nauukol sa likas na pagkatao ng tao gaya ng orihinal na pagkalikha ng Diyos. At umakyat Siya sa Langit bilang Tao, kaya nararapat lamang na tayo'y umawit:

“Suot Niya ang ating pagkatao sa trono.”

Ngunit huwag din nating kalilimutan na ang Kanyang pagkatao ay walang kasalanan sa kabuuan, gaya ng kay Adan bago siya nagkasala. Hindi Siya napasailalim sa pagiging ulo ni Adan ng sangkatauhan, kaya hindi Niya minana ang bumagsak na kalagayan nito. Ang Diyos lamang ang Kanyang Ama, gaya ng nakita na natin, at gaya ng saganang pinatotohanan ng Kasulatan.

Ngunit dahil Siya ay kapwa Diyos at Tao sa iisang Persona, ang Kanyang pagkatao ay hindi lamang walang-sala gaya ng sa unang tao, na dahil doon ay maaaring mabigo, kundi ito ay banal, na tumataboy sa kasamaan, sapagkat Siya ang ikalawang Tao, ang Panginoong mula sa Langit. Dahil dito, wala talagang anumang posibilidad na Siya'y magkasala o mabigo.

Gayunman, pumasok Siya sa ating kalagayan at mga kalagayan bilang tao, hindi noong hindi pa nagkakasala ang lahi, kundi pagkatapos ng pagkahulog, noong ito ay sugatan at bugbog na sa kasalanan. Kaya dumaan Siya, na Siya mismo ay walang kasalanan, sa buhay na ito na nalalantad sa sakit at kalungkutan, sa gutom at pagod, sa pagsubok at tukso. Lubos Siyang pumasok sa lahat ng karanasan ng tao na hindi nagsasangkot ng personal na kasalanan, hanggang sa mamatay Siya sa wakas sa krus ng isang kriminal, kung saan ipinasan sa Kanya ni Jehova ang kasamaan nating lahat. Bagaman walang kasalanan sa Kanya, pinagtipon sa Kanya ang ating mga kasalanan, at ginawa Niya ang lubos na pagbabayad-sala para sa lahat ng ating kasamaan upang tayo'y maipagkasundo sa Diyos at maaring-ganap sa lahat ng bagay.

Seksiyon A. Kab. 2:5-9 Ang Kaluwalhatian ng Anak ng Tao at ang Kanyang Kapangyarihan

“Sapagkat hindi sa mga anghel ipinasakop Niya ang sanlibutang darating, na aming sinasabi. Ngunit may isang nagpatotoo sa isang dako, na nagsasabi, Ano ang tao, upang siya'y Iyong alalahanin? O ang Anak ng Tao, upang Siya'y Iyong dalawin? Ginawa Mo Siyang mababa nang kaunti kaysa sa mga anghel; pinutungan Mo Siya ng kaluwalhatian at karangalan, at inilagay Mo Siya sa

ibabaw ng mga gawa ng Iyong mga kamay; ipinasakop Mo ang lahat ng bagay sa ilalim ng Kanyang mga paa. Sapagkat sa pagpapasakop Niya sa Kanya ng lahat, wala Siyang iniwang hindi napasakop sa Kanya. Ngunit ngayo'y hindi pa natin nakikitang napasakop sa Kanya ang lahat ng bagay. Ngunit nakikita natin si Jesus, na ginawang mababa nang kaunti kaysa sa mga anghel dahil sa pagbata ng kamatayan, na pinutungan ng kaluwalhatian at karangalan; upang sa pamamagitan ng biyaya ng Diyos ay matikman Niya ang kamatayan para sa bawat tao.”

Bagaman ang mga anghel ay higit na malakas at makapangyarihan kaysa sa tao sa kanyang kasalukuyang kalagayan, sila ay mga lingkod pa rin lamang. Hindi kailanman layunin ng Diyos na ang mga anghel ang mamahala sa sangkatauhan. Sa kasalukuyang kapanahunan at sa lahat ng nakaraang dispensasyon, minabuti ng Diyos na gamitin ang mga anghel bilang Kanyang mga sugo upang iparating ang Kanyang kalooban sa tao. Ang maluluwalhating nilalang na ito ay nagpakita sa mga patriarka, upang ipahayag ang pagpapala o upang magbabala tungkol sa paghatol. Ang kautusan ay ibinigay sa pamamagitan ng pangangasiwa ng mga anghel. Sa patnubay ng mga anghel, inakay ang bayang Israel sa ilang, at sa lahat ng taon ng teokrasya ay paminsan-minsang nagpapakita ang mga anghel bilang mga kinatawan ng trono ng Diyos. Nang ang ating pinagpalang Panginoon mismo ay naririto sa lupa, dumating ang mga anghel upang maglingkod sa Kanya, at kapag dumating Siyang muli sa sanlibutan, gaya ng nakita natin sa kabanata 1, sasambahin Siya nilang lahat. Ngunit hindi bahagi ng plano ng Diyos na sila ang mangasiwa sa mga gawain ng pamahalaan ng Diyos kapag talagang

naitatag na ang kaharian. “Hindi sa mga anghel ipinasakop Niya ang kapanahunang darating.” Pansinin na “kapanahunan” ito, hindi “sanlibutan;” ibig sabihin, hindi ang daigdig mismo ang tinutukoy, kundi ang darating na kapanahunan ng katuwiran kapag ang mga kaharian ng sanlibutang ito ay magiging mga kaharian ng ating Panginoon at ng Kanyang Cristo. Walang anghel na maghahari sa araw na iyon. Kundi Siya na ang kaluwalhatian ay ipinropesiya sa ikawalong awit ang tatanggap ng kaharian at maghahari sa katuwiran, sapagkat ang “isang dako” na tinutukoy sa talata 6 ay, gaya ng alam natin, ang Awit 8:4-6, na sinisipi rito. “Ano ang tao, upang siya’y Iyong alalahanin? at ang Anak ng Tao, upang Siya’y Iyong dalawin? Sapagkat ginawa Mo Siyang mababa nang kaunti kaysa sa mga anghel, at pinutungan Mo Siya ng kaluwalhatian at karangalan. Pinapamahala Mo Siya sa mga gawa ng Iyong mga kamay; inilagay Mo ang lahat ng bagay sa ilalim ng Kanyang mga paa.” Kung babalikan natin ang awit, maaaring hindi natin mapansin na si Cristo ang tinutukoy, lalo na kapag nakita natin ang mga talata 7 at 8 kung saan sinasabing ang lahat ng hayop at maiilap na hayop, gayundin ang mga ibon sa himpapawid at ang mga isda sa dagat, ay ipinasakop sa tao. Maaaring magmukhang pagpapatibay lamang ito sa salita ng Panginoon sa unang Adan, na sinabihan Niya, “Kayo’y magpalaanakin at magpakarami, at punuin ninyo ang lupa, at supilin ninyo ito: at magkaroon kayo ng kapangyarihan sa mga isda sa dagat, at sa mga ibon sa himpapawid, at sa bawat bagay na may buhay na gumagalaw sa ibabaw ng lupa” (Genesis 1:28). Ngunit alam na alam natin na naiwala ni Adan ang kanyang pagiging ulo dahil sa kasalanan, at ngayon sa ikawalong awit ay pinagtibay ang pagiging ulong iyon sa Isang tinatawag na Anak ng Tao, na siyempre ay hindi kailanman naging si Adan. Ang paggamit ng apostol sa talatang

ito rito sa Hebreo ay nagpapaliwanag na ang Huling Adan ang tinutukoy ng awit. Kaya sa pagbasa natin ng mga salitang ito, naiisip natin Siya na nagagalak sa titulong “Anak ng Tao” sapagkat ito ay nagsasalita tungkol sa Kanya bilang itinalagang tagapamahala sa buong lupa, na magpapalaya rito mula sa pagkaalipin sa kabulukan. Ginawa Siyang mababa nang kaunti kaysa sa mga anghel, ibig sabihin, Siya ay naging Tao, at ang mga tao sa kanilang kasalukuyang kalagayan ay mababa kaysa sa mga anghel; ngunit kapag nagawa na ang katubusan, magkakaroon tayo ng lugar na lalong mataas kaysa sa kailanma'y maaabot ng mga anghel. At ngayon pa lamang, Siya na kumuha ng mababang lugar na iyon ay tinanggap na sa Langit bilang Tao, pinutungan ng kaluwalhatian at karangalan, at sa utos ng Diyos ay inilagay sa ibabaw ng lahat ng nilikha. Sapagkat itinalaga Siya ng Diyos na Tagapagmana ng lahat ng bagay at ipinasyang ang lahat ay mapapasakop sa ilalim ng Kanyang mga paa. Wala Siyang iniwang hindi napasakop sa Kanya. Ang Kanyang lugar ay ang pinakamataas na kapangyarihan.

Ngunit kapag tumingin tayo sa sanlibutan ngayon, maaari ba nating isipin kahit sandali na ang Kanyang kapangyarihan ay isinasagawa na? “Hindi pa natin nakikitang napasakop sa Kanya ang lahat ng bagay,” at bagaman maraming siglo na ang lumipas mula nang isulat ang Sulat na ito sa mga Hebreo, ang paghihimagsik laban sa Diyos ay siya pa ring katangian ng mababang sansinukob na ito. Nilalapastangan ang kautusan ng Diyos. Hinahamak ang biyaya ng Diyos. Tinatanggi ang Kanyang Salita. Binabalewala ang Kanyang Espiritu Santo. Ang Kanyang bayan ay tinatawag pa ring magdusa alang-alang sa katuwiran. Tiyak na hindi pa napasasakop sa Kanya ang lahat

ng bagay! Ito nga ang likas na magiging konklusyon natin kung titingin lamang tayo sa mga bagay na nakikita.

Ngunit kapag sa mata ng pananampalataya, sa pamamagitan ng teleskopyo ng Salita, ay tinanaw natin ang kalangitan, nakikita natin si Jesus, na minsang naging mababa nang kaunti kaysa sa mga anghel upang batahin ang kamatayan, at ngayon pa lamang ay pinutungan na ng kaluwalhatian at karangalan. Nakaupo Siyang dinakila sa trono ng Walang Hanggan bilang isang niluwalhating Tao sa kanan ng Kamahalan sa kaitaasan. Inilagay Siya ng Diyos sa ibabaw ng lahat ng bagay, at ito ang tiyak na patunay sa atin na ang lahat ng bagay ay mapapasakop pa sa Kanya.

Pansinin ang natatanging dahilang ibinigay para sa Kanyang pagpapakababa. Naging mababa Siya nang kaunti kaysa sa mga anghel dahil sa pagbata ng kamatayan: ibig sabihin, ito mismo ang Kanyang layunin. Imposibleng mamatay ang pagka-Diyos sa ganang sarili nito. Kung titikman Niya ang kamatayan para sa bawat tao, kailangan Niyang maging Tao, sapagkat bilang tao lamang Siya maaaring mamatay. Ito ang hiwagang inilarawan sa sinaunang anino sa Levitico 14:5, kung saan, kaugnay ng paglilinis sa ketongin, inutusan ang saserdote na kumuha ng dalawang ibong buhay at malinis. Ang isa sa mga ibon ay papatayin sa isang sisidlang lupa sa ibabaw ng tubig na umaagos. Ang isa naman ay isasawsaw sa dugo ng patay na ibon at pakakawalan sa malawak na parang. Ang dalawang ibon ay larawan ng iisang Cristo. Ang una ay nagsasalita tungkol sa Kanya bilang ang Isang mula sa Langit na pumasok sa sisidlang lupa ng pagkatao upang Siya'y mamatay. Ang ikalawa ay nagsasalita tungkol sa Kanya bilang ang Muling Nabuhay na

bumalik sa Langit sa buong halaga ng Kanyang sariling pinakamahalagang dugo.

Mabuti ring pansinin na hindi lamang pala para sa bawat tao tinikman Niya ang kamatayan. Malinaw sa konteksto na ang “lahat” na pinagkamatayan Niya ay nasa kasariang neuter sa orihinal. Maaaring tama itong isalin na, “upang sa pamamagitan ng biyaya ng Diyos ay matikman Niya ang kamatayan para sa lahat ng bagay.” Sapagkat sa pamamagitan ng Kanyang kamatayan, hindi lamang maliligtas ang mga makasalanan at madadala sa walang hanggang pagpapala ang sanlibutan ng mga tinubos na tao, kundi ang sangnilikha mismo ay palalayain mula sa pagkaalipin sa kabulukan, at ang lahat ng bagay sa langit at sa lupa ay sa wakas ay madadala sa pagkakasundo sa Diyos. Walang sinumang hindi makakabahagi sa pagkakasundong ito maliban sa mga sadyang mas pinipili ang kanilang mga kasalanan kaysa sa kaligtasang iniaalok nang walang bayad.

Seksiyon B. Kab. 2:10-18 Ang Pagpapasakdal sa Pangulo ng Ating Kaligtasan sa Pamamagitan ng mga Pagdurusa

Ang seksiyong ito ay isa sa pinakamahalaga sa buong Sulat at nangangailangan ng maingat na pagbubulay-bulay, sapagkat may malaking panganib na hindi maunawaan nang tama ang ilan sa mga dakilang pahayag nito kung hindi tayo pamilyar sa inihahayag ng Salita ng Diyos sa ibang dako tungkol sa Persona at gawain ng Panginoong Jesus.

Kung Siya'y magiging Pangulo ng ating kaligtasan, o literal, ang Nangunguna sa Hanay ng ating kaligtasan, ang Isang Siya mismo ang Daan ng Buhay at umaakay sa atin sa Daang iyon, kailangan Siyang gawing sakdal sa pamamagitan ng mga pagdurusa. Ngunit pansinin kung paanong idinidiin ang

Kanyang kaluwalhatian bilang Manlilikha kapag ang Kanyang mga pagdurusa ang pinag-uusapan. “Nararapat sa Kanya,” ibig sabihin, angkop sa Kanya sa ganitong mga kalagayan, “na dahil sa Kanya ang lahat ng bagay at sa pamamagitan Niya ang lahat ng bagay”—gaya rin sa Colosas, “Ang lahat ng bagay ay nilikha sa pamamagitan Niya at para sa Kanya”—kung magdadala Siya ng maraming anak sa kaluwalhatian (at alam nating ito mismo ang dahilan kung bakit Siya naparito sa sanlibutan), na gawing sakdal, hindi tungkol sa Kanyang pagkatao, kundi tungkol sa Kanyang pagiging Tagapagligtas, sa pamamagitan ng mga pagdurusa. Kailanman ay walang anumang kakulangan sa Kanya bilang Tao. Lagi Siyang ang Sakdal na Isa; ngunit huwag nating kalilimutan kailanman na ang sakdal na buhay ni Jesus ay hindi kailanman makapagliligtas kahit ng isang kaawa-awang makasalanan. Upang maging Pangulo ng kaligtasan, upang maakay Niya ang maraming anak sa kaluwalhatian, kailangan Niyang dumaan sa Getsemani at sa Golgota, kung saan Siya ginawang sakdal sa pamamagitan ng mga pagdurusa. Kung wala ang Kanyang mapait na paghihirap, walang katubusan para sa mga lalaki at babaeng naliligaw.

At sa talata 11 ay makikita natin ang maluwalhating bunga ng Kanyang mga pagdurusa. “Sapagkat ang nagpapabanal at ang mga pinababanal ay pawang iisa.” Ang magpabanal ay ang ihiwalay, ang ibukod. Ibinukod Niya ang Kanyang sarili upang Siya’y maging ating Tagapagligtas. “At dahil sa kanila ay pinababanal Ko ang Aking sarili, upang sila naman ay mapabanal sa katotohanan” (Juan 17:19). At ngayon, dahil bumalik na Siya sa kaluwalhati ang pinanggalingan Niya, Siya mismo ang Tagapagpabanal ng lahat ng Kanya. Siya ay ginawa para sa atin na karunungan, at katuwiran, at pagpapabanal, at katubusan. Ang bawat mananampalataya ay ibinukod Niya at

ibinukod sa Kanya para sa Diyos Ama, kaya masasabi tungkol sa Kanya at sa atin, “Tayong lahat ay iisa.” Ibig sabihin, sa aking palagay, iisa ang Ama o iisa ang pamilya. Kaya hindi Siya nahihiyang tawagin tayong mga kapatid. Hindi maiwasang madama ng ating abang puso kung gaano tayo kawalang-halaga noon at hanggang ngayon, at kung Siya ay iba sa kung sino Siya, may dahilan nga Siyang mahiya na kilalanin ang tulad natin bilang Kanyang mga kapatid. Ngunit tayo ay naging kabahagi ng Kanyang banal na buhay, isang buhay na walang hanggan at hindi kailanman madidikitan ng kasalanan. Kaya buong galak Niya tayong kinikilala bilang Kanyang mga kapatid; bagaman, idagdag ko lamang, wala saanman sa Kasulatan na tinawag Siyang ating kapatid. Sinabi Niya, “Tinatawag ninyo Akong Guro at Panginoon, at mabuti ang inyong sinasabi, sapagkat Ako nga.” Ngunit Siya na buong galak nating kinikilala bilang Panginoon, sa kahanga-hangang biyaya, ay tumatawag sa atin na Kanyang mga kapatid.

Sa Awit 22 ay nakikita natin Siyang nakabayubay sa krus, ang Isang Pinabayaan, umiinom ng ajenjo at apdo, pinapasan ang hatol na nararapat sa ating mga kasalanan. Sa mga talata 1 hanggang 21 ng awit na iyon, nakikita Siyang nag-iisa, nagdurusa sa kamay ng Diyos sa nararapat sa ating pagkakasala. Pagkatapos, mula sa talata 22, hindi na Siya nag-iisa, kundi bilang ang Muling Nabuhay ay napaliligiran Siya ng napakaraming tao na may utang ng kanilang kaligtasan sa Kanyang mga pagdurusa sa puno, at sa pagkabuhay na muli ay sinasabi Niya: “Ipahahayag Ko ang Iyong pangalan sa Aking mga kapatid; sa gitna ng kapulungan ay pupurihin Kita.” Ito ang talatang sinisipi sa talata 12 ng ating kabanata; ngunit sa halip na “kapulungan” ay nariyan ang salitang “iglesya,” na gaya ng alam natin ay salin ng Griyegong *ekklesia*, na siyang ginamit ng

Septuagint para sa salitang Hebreo na isinaling “kapulungan.” Ito ang kapulungan ng mga tinubos, at sa gitna ng kapulungang iyon ay pumupuwesto ang Muling Nabuhay na Cristo bilang Punong Mang-aawit na nangunguna sa mga papuri ng puso ng Kanyang bayan.

Minsan ay nilakaran din Niya mismo ang landas ng pananampalataya, gaya ng ipinahihiwatig ng sinipi sa talata 13 mula sa Isaias 8:17, “Ilalagak Ko ang Aking tiwala sa Kanya.” Bilang Tao rito sa lupa, lumakad Siya sa ilang ng sanlibutang ito nang may sakdal na pagtitiwala sa Ama, tumatanaw sa panahong, napaliligiran ng lahat ng Kanya, ay masasabi Niya, gaya ng sinipi mula sa ikalabing-walong talata ng kabanata ring iyon, “Narito, Ako at ang mga anak na ibinigay Mo sa Akin.” Ngunit hindi pangunahing tumutukoy kay Isaias at sa kanyang mga anak ang mga salitang ito. Ang propeta noong una ay larawan lamang ng Panginoon mismo na nagsalita sa pamamagitan ng Espiritu sa bibig ni Isaias.

Sa mga talata 14 at 15 ay mababasa natin: “Yamang ang mga anak ay may bahagi sa laman at dugo, Siya man ay nakibahagi rin sa gayunding mga bagay; upang sa pamamagitan ng kamatayan ay mapuksa Niya ang may kapangyarihan sa kamatayan, samakatuwid ay ang diyablo; at mapalaya Niya ang lahat ng dahil sa takot sa kamatayan ay napasailalim sa pagkaalipin sa buong buhay nila.” Kailangang pag-isipan nang napakaingat kung ano talaga ang sinasabi rito, baka tayo, kahit hindi sinasadya, ay makabawas sa kaluwalhatian ng pagkatao ng ating pinagpalang Panginoon. Sa pahapyaw na pagbasa sa unang bahagi ng talata 14, maaaring isiping ang ating Tagapagligtas ay nakibahagi sa lahat ng bagay na kaugnay ng laman at dugo. Sa katunayan, ito ang itinuro ng marami. Ayon

sa kanila, inako ng Anak ng Diyos ang pagkatao kasama ang lahat ng pagkamakasalanang nito at lahat ng hangganan nito sa kawalang-alam; kaya bagaman kinikilala nilang sa isang paraan ay tunay Siyang Diyos na nahayag sa laman, para sa kanila ito ay pagka-Diyos na nababalot ng abang, nasirang, makasalanang pagkatao ng tao, at sa gayon ay hindi maipakilala ang Kanyang sarili sa Kanyang kapuspusan. Ngunit ang talagang sinasabi sa atin dito ay: yamang ang mga anak ng pananampalataya ay mga tao at hindi mga anghel, gaya ng itinuro ng manunulat sa talata 16, upang Siya'y maging tunay na Goel o Kamag-anak na Manunubos, sa walang hanggang biyaya ay naging Tao Siya at sa gayon ay nakibahagi sa gayunding likas na pagkatao. Hindi ito nangangahulugan sa anumang paraan na inako Niya ang maruming pagkatao. Ito ay iningatan ng Espiritu Santo sa pinakaganap na paraan, kaya nasabi ng anghel kay Maria, “Ang Banal na isisilang sa iyo ay tatawaging Anak ng Diyos.” Bagaman sa ating Ingles na salin ay maaaring magmukhang ang mga salitang “may bahagi” at “nakibahagi” ay kapwa nangangahulugan ng lubos na pakikibahagi, hindi ito tiyak na ipinahihiwatig ng orihinal. Napakalaking tulong ang sumusunod na tala mula sa panulat ni F. W. Grant, na wala na akong kilalang tagapagpaliwanag na mas espirituwal pa sa kanya. “Dapat pansinin dito, gaya ng madalas nang napansin, na bagaman sinasabing ang mga anak ay may bahagi sa laman at dugo—ang ‘pagkakaroon ng bahaging’ ito ay tunay na pagkakaroon nang magkasama, isang pakikibahagi na lubos na lubos—sa Kanyang sariling ‘pakikibahagi’ ay ibang salita ang ginamit, na nagpapahiwatig ng hangganan. Hindi nga nito ipinakikita kung ano ang uri ng hangganang iyon; ngunit ang pagkakaiba ng mga salita ay nagtutulak sa atin na itanong kung ano nga ba ang hangganang

iyon; at agad na dumarating sa atin ang sagot, na bagaman ang Kanya ay tunay na pagkatao sa bawat bahaging kailangan upang ito'y maging gayon, gayunman ang pagkatao na gaya ng taglay ng mga tao, ang pagkatao ng mga *nahulog* na tao, ay *hindi* Kanya. Dito ay dapat may mahigpit na hangganan. Dapat nating idagdag, gaya ng ginawa ng apostol pagkatapos tungkol sa Kanyang pagkatukso, 'maliban sa kasalanan.' Ang kasalanan, kasama ang mga bunga ng kasalanan, ay hindi Niya maaaring akuin. Walang kapangyarihan ang kamatayan sa Kanya, maliban kung kusa Siyang pasakop dito, at ito nga ang Kanyang ginawa; ngunit iyon ay pagsunod sa kalooban ng Kanyang Ama, at hindi pangangailangan ng Kanyang kalagayan, gaya ng sa atin" (*Numerical Bible, Notes on Hebrews*, pahina 23).

At kung aalalahanin natin na ang kasalanan ay hindi likas na bahagi ng pagkatao ng tao sa ganang sarili nito, kundi isang bagay na dayuhan na pumasok dahil sa pagkahulog, madaling maunawaan kung paanong masasabi na ang ating pinagpalang Panginoon ay "nakibahagi rin sa gayunding mga bagay" nang hindi lubos na nakikibahagi sa lahat ng pumasok dahil sa kabiguan ng tao. Kailangang Siya ang Walang Dungis kung magbabayad Siya para sa mga kasalanan. Dahil sa hindi pagkaunawa rito, maraming lubhang maling sistema ang naitayo na nagtuturo ng pagkamakasalanan ng pagkatao ni Cristo, isang bagay na aakalain mong kasusuklaman ng bawat taong tunay na nagbalik-loob.

Nang maging Tao na nga, bagaman walang kasalanan, ang ating Panginoon ay naging Kampeon ng tao at lumabas bilang ating David upang puksain o pawalang-bisa ang dakilang Goliath na naghasik ng takot sa sanlibutan mula pa nang pagkahulog, "ang may kapangyarihan sa kamatayan, samakatuwid ay ang

diyablo.” Ang krus ay naging para kay Cristo isang Libis ng Ela, kung saan hinarap Niya ang ating malupit na kaaway at winakasan ang kapangyarihan nito sa mga kaluluwa ng lahat ng sumasampalataya sa Ebanghelyo; kaya pinalalaya Niya tayo ngayon pa lamang, tayong noong una ay dahil sa takot sa kamatayan ay nakagapos sa mapait na pagkaalipin sa buong buhay natin. Si Satanas ay kaaway na natalo na, at wala nang mananampalataya na kailangang matakot sa kanya; ngunit tungkulin nating magbantay at manalangin baka tayo’y iligaw niya at hadlangan ang ating pakikipag-isa sa Diyos, bagaman alam na alam niyang hindi niya kailanman masisira ang ating buhay.

Ang ikalabing-anim na talata ay tila hindi magandang pagkakasalin sa ating Authorized Version, dahil sa pagsisingit ng mga salitang naka-italiko na nagpapahiwatig na ang usapin dito ay tungkol sa likas na pagkatao. Ganito ang mas mabuting salin: “Sapagkat tunay na hindi Siya humahawak sa mga anghel, kundi sa binhi ni Abraham Siya humawak.” Ibig sabihin, hindi naparito si Cristo upang maging Tagapagligtas ng mga nahulog na anghel. Sila ay nakakulong sa walang hanggang kadiliman; ngunit sa walang hanggang biyaya ay nilampasan Niya ang mga anghel at hinawakan ang binhi ni Abraham, ibig sabihin, ang lahat ng sumasampalataya sa Kanya. Upang magawa ito, kinailangang Siya’y maging katulad ng Kanyang mga kapatid, gaya ng nakita na natin, upang sa pagdaan Niya nang walang kasalanan sa lahat ng karanasan ng tao, Siya’y maging maawain at tapat na Dakilang Saserdote sa mga bagay na nauukol sa Diyos, upang gumawa—hindi ng “pakikipagkasundo,” gaya ng nasa teksto ng Authorized Version, kundi—ng pagbabayad-sala para sa mga kasalanan ng bayan. Dito ay nakikita natin ang katuparan ng larawan ng dakilang Araw ng Pagbabayad-sala,

nang ang dakilang saserdote ay unang naghandog ng hain sa dambana at pagkatapos ay dinala ang dugo sa Kabanal-banalang Dako. Gayundin ang ating Panginoon, sa wakas ng Kanyang landas bilang manlalakbay, ay inihandog ang Kanyang sarili sa krus para sa atin upang gumawa ng pagbabayad-sala, o pampalubag-loob, para sa ating mga kasalanan. Ang salita sa orihinal ay siyang ginamit sa Septuagint na salin ng Lumang Tipan upang isalin ang salitang Hebreo para sa pagbabayad-sala. Ang pakikipagkasundo ang bunga nito, ngunit tayo ang ipinagkakasundo sa Diyos, hindi Siya ang kailangang ipagkasundo sa atin.

At ngayon ang ating Dakilang Saserdote ay nabubuhay sa kaitaasan, laging handang saklolohan ang mga tinutukso. Dahil Siya mismo ay nagdusa nang tuksuhin, ang Kanyang puso ay lumalapit sa atin nang may habag sa ating malaking pangangailangan. Pansinin ang pagkakaiba ng talatang ito at ng 1 Pedro 4:1. Dito ay mababasa natin na si Cristo ay “nagdusa nang tuksuhin.” Sa kabilang talata naman ay sinasabi sa atin na “ang nagdusa sa laman ay tumigil na sa kasalanan.” Napakalinaw nitong inilalabas ang pagkakaiba ng sakdal na pagkatao ni Cristo at ng ating makasalanang likas. Sa atin, ang kasalanan ay kaakit-akit at nakahahalina. Nagdurusa tayo sa laman kapag nilalabanan natin ito. Sa Kanya ay ganap na kabaligtaran. Ang tukso ay nagdulot sa Kanya ng pinakamatinding pagdurusa. Iyon ay ang paglalapit sa Kanyang banal na kaluluwa ng bagay na Kanyang kinasusuklaman, at ang makaharap man lamang ito, sa diwa ng tukso, ay nagdulot sa Kanya ng sakit at dalamhati.

Seksiyon C. Kab. 3:1-6. Ang Kaluwalhatian ng Anak sa Ibabaw ng Bahay ng Diyos

Matapos ipakilala nang ganito si Cristo Jesus bilang Dakilang Saserdote ng ating pagpapahayag, inaanyayahan naman tayo ngayon na isipin Siya sa katangiang iyon bilang Apostol ng bagong dispensasyon. Si Cristo ang humalili kapwa kay Moises at kay Aaron. Si Moises ang apostol ng bayang ibinukod na kabahagi ng isang makalupang pagkatawag, at si Aaron ang kanilang dakilang saserdote. Ngunit si Jesus ay kapwa Apostol at Dakilang Saserdote ng mga banal na kapatid, banal gaya ng nakita na natin, sapagkat ibinukod para sa Diyos sa Kanya, at sa gayon ay kabahagi ng makalangit na pagkatawag.

Walang hanggan ang Kanyang kahigitan kay Moises, sapagkat si Moises, bagaman tapat sa kanyang panahon, ay isang lingkod lamang sa bahay ng Diyos; ngunit si Cristo Jesus ang Nagtayo ng bahay at Anak sa ibabaw ng Kanyang sariling bahay, na tayo ang bahay na iyon, kung panghahawakan nating matatag hanggang sa wakas ang pagtitiwala at ang kagalakan ng pag-asa. Pansinin na ang salitang “bahay” ay ginamit dito sa tatlong kahulugan. Ang bahay na kung saan naging tapat si Moises ay ang tabernakulo. Ngunit ang tabernakulo ay huwaran ng mga bagay na nasa kalangitan, kaya ang bahay na itinayo ng Diyos ay ang sansinukob. Ngunit ang bahay na pinamamahalaan ni Cristo at kinabibilangan natin ay ang gusaling binubuo ng mga buhay na bato, kung saan may lugar ang bawat mananampalataya.

At ngayon ay narito ang unang salita ng babala, baka sa pag-iingat natin ng pansamantalang pagtitiwala ay magmukha tayong pinakikilos ng kagalakang ibinibigay ng pag-asa kay Cristo, ngunit sa kabila ng lahat ay kulang pala tayo sa

pananampalatayang tunay. Ang “kung” sa talata 6 ay isang pagsubok sa pagpapahayag. Posibleng-posible noon, at hanggang ngayon, na ang mga tao ay makisalamuha sa isang samahan ng mga Cristiano at makatagpo ng kaunting saya at galak na nagmumula sa pagkakilala sa Kristiyanismo sa isip lamang, ngunit sa kabila ng lahat ay hindi pala tunay na ipinanganak sa Diyos. Ang pagpapatuloy ang nagpapatunay kung tunay ang ating pagpapahayag. Ito ay lalo pang idinidiin sa bahaging kasunod.

Seksiyon D. Kab. 3:7-4:13 Ang Sakdal na Tagapagligtas na Umaakay sa Kanyang Bayan sa Ilang Patungo sa Walang Hanggang Sabbath ng Diyos: Babala Laban sa Pagkukulang

Sa mahabang seksiyong ito ay ipinagpapatuloy ang babala at ito ay nakasalig sa mga karanasan ng Israel noong una. Kung paanong ang kanilang mga ninuno ay umalis sa Egipto bilang napakalaking karamihan, ngunit marami (sa katunayan, ang nakararami) ang hindi nakapasok sa lupain ng Canaan dahil sa kawalan ng pananampalataya; gayundin, isang napakalaking pulutong ng mga Judio ang naging masunurin sa pananampalataya sa panlabas, ngunit laging may panganib na ang kanilang pagbabalik-loob sa Kristiyanismo ay sa isip lamang, at ang kanilang pagtalikod sa Judaismo ay tinatawag lamang ng ilan ngayon na “pagpapalit ng relihiyon.” Kaya napakahalaga na suriin nila ang kanilang sarili sa liwanag ng Salita ng Diyos at magpatuloy upang “patunayang tiyak ang kanilang pagkatawag at pagkahirang,” gaya ng sinabi ni apostol Pedro sa ibang dako. Tayo ay ligtas nang lubos sa biyaya, ngunit tayo ay nilikha kay Cristo Jesus para sa mabubuting gawa, gaya ng mababasa natin sa Efeso, at walang sinuman ang may karapatang magpahayag na siya ay Cristiano kung hindi

siya nagsisikap mamuhay para sa kaluwalhatian ng Diyos. Kung walang likas na nagagalak sa kalooban ng Diyos, may sapat na dahilan upang pagdudahan kung ang isang tao ay tunay ngang naligtas.

Kaya narito ang isang salita ng babala na hango sa Awit 95:7-11: “Sapagkat Siya ang ating Diyos; at tayo ang bayan ng Kanyang pastulan, at ang mga tupa ng Kanyang kamay. Ngayon, kung inyong maririnig ang Kanyang tinig, huwag ninyong patigas ang inyong puso, gaya noong panghihimagsik, at gaya noong araw ng pagsubok sa ilang: nang tuksuhin Ako ng inyong mga ninuno, subukin Ako, at makita ang Aking gawa. Apatnapung taon Akong namighati sa lahing ito, at sinabi Ko, Ito'y bayang naliligaw sa kanilang puso, at hindi nila nakilala ang Aking mga daan: kaya't Ako'y sumumpa sa Aking poot na hindi sila papasok sa Aking kapahingahan.” Pansinin kung paano ipinakilala ang sinipi mula sa awit, “Gaya ng sinasabi ng Espiritu Santo.” Hindi ito salita lamang ni David o ng ibang di-kilalang manunulat, kundi salita ng Espiritu Santo mismo na nagbababala sa mga nagpapahayag ng pangalan ng Panginoon na huwag patigas ang kanilang puso at lumakad sa pagsuway.

Sa mga Hebreong ito ay ibinigay ang payo: “Mag-ingat kayo, mga kapatid, baka mayroon sa sinuman sa inyo na isang masamang puso ng kawalan ng pananampalataya, sa paghiwalay sa Diyos na buháy. Kundi mangaral kayo sa isa't isa araw-araw, habang tinatawag pang ngayon; baka ang sinuman sa inyo ay mapatigas sa pamamagitan ng daya ng kasalanan. Sapagkat tayo'y ginawang mga kabahagi (mga kasama) ni Cristo, kung panghahawakan nating matatag hanggang sa wakas ang ating pasimulang pagtitiwala” (tt. 12-14). Ang pananampalataya ay nahahayag sa makadiyos na paglakad.

Kung saan kulang ang pananampalataya, maaaring sa loob ng ilang panahon ay magmukhang tugma ang panlabas na pamumuhay sa pagpapahayag na Cristiano, ngunit sa bandang huli ay lilitaw ang lumang makalamang likas, at magkakaroon ng pagbabalik sa sanlibutan; o, gaya sa kasong ito, sa makalamang relihiyon lamang na nais ni Cristo na pagpalayaan sila. Ang ikalawang “kung” na ito ay kaugnay ng talata 6, at muli ay ipinaaalala sa atin na ang pagpapatuloy sa paglakad ng pananampalataya ang patunay ng isang tunay na pagpapahayag na Cristiano. Sa huling limang talata ng ikatlong kabanatang ito, ginagamit ng Espiritu ng Diyos ang kaso ng Israel sa ilang bilang taimtim na babala sa lahat ng ngayon ay nagsasabing sila’y naglalakbay na. Ang mga taong nangabuwal sa ilang noong una ay ang mga hindi sumampalataya. Hindi sila kailanman nakapasok sa kapahingahan ng Diyos. Sa katunayan, hindi nila iyon magagawa dahil sa kanilang kawalan ng pananampalataya. Ang kapahingahang iyon ay siyempre ang Canaan, larawan ng kapahingahang naiiwan para sa bayan ng Diyos ngayon.

Ipinagpapatuloy ang paksa sa unang labintatlong talata ng kabanata 4. “Kaya’t tayo’y matakot, baka, yamang may naiwang pangako na makapasok sa Kanyang kapahingahan, ang sinuman sa inyo ay magmukhang nagkukulang.” Ang kapahingahang binabanggit dito ay hindi ang kasalukuyan nating pagtatamasa kay Cristo, gaya ng akala ng marami, kundi malinaw na tumutukoy sa kapahingahang iyon na, gaya ng sa kaso ng Israel, ay nasa dulo ng daan. Napakabigat na bagay para sa sinumang sa bandang huli ay magkulang doon! Ang mabuting balita ng isang darating na kapahingahan ay narinig natin gaya ng narinig nila. Tiyakin natin kung gayon na makinabang tayo rito sa paraang hindi nila nagawa, at

patunayan ang katotohanan ng ating pananampalataya sa pamamagitan ng ating pamumuhay.

Pagkatapos, sa talata 3 ay nariyan ang kasalukuyang kapahingahan habang tunay tayong sumasampalataya sa Diyos, at sa gayon ay tinatamasa ang kapahingahan ng pananampalataya. Muling binanggit ang sinipi mula sa Awit 95 upang ipakita na ang kapahingahang binabanggit doon ay hindi maaaring tumukoy lamang sa kapahingahan ng paglikha, sapagkat pumasok na ang Diyos doon ilang siglo at libu-libong taon bago pa isinulat ang awit, gaya ng mababasa natin sa Genesis 2:2: “Nagpahinga ang Diyos nang ikapitong araw mula sa lahat ng Kanyang gawa,” ngunit sinasabi ng awit, “Kung sila’y papasok sa Aking kapahingahan,” na nagpapakitang ang kapahingahan ay darating pa. Hindi rin ito ang kapahingahan lamang sa Canaan, sapagkat matagal na silang nakarating sa Canaan, bagaman ang mga hindi sumampalataya ay hindi nakarating doon. Kundi ibang kapahingahan, at higit na mabuti, ang nasa isip ng Espiritu, sapagkat kung binigyan sila ni Josue ng kapahingahan, hindi magsasalita ang Diyos na para bang ang kanilang kapahingahan ay darating pa. Alam ng marami na ang pangalan ng ating pinagpalang Panginoon na binabasa nating Jesus ay ang anyong Griyego ng Hebreong *Joshua*, kaya ang dakilang pinuno ng Israel at ang ating Dakilang Tagapagligtas ay iisa ang pangalan. Inakay ni Josue ang mga sumampalataya sa kapahingahan ng Canaan. Inaakay ni Jesus ang mga sumasampalataya sa kasalukuyang kapahingahan ng pananampalataya at sa bandang huli ay sa walang hanggang kapahingahan. Kapwa ito inilalahad sa atin sa mga talata 9 hanggang 11: “Kaya’t may natitira pang kapahingahan para sa bayan ng Diyos. Sapagkat ang pumasok sa Kanyang kapahingahan ay nagpahinga na rin mula sa

kanyang sariling mga gawa, gaya ng Diyos mula sa Kanya. Kaya't magsikap tayong makapasok sa kapahingahang iyon, baka ang sinuman ay mabuwal ayon sa gayunding halimbawa ng kawalan ng pananampalataya.” Sa talata 9 ay ang walang hanggang kapahingahan, isang pangingilin ng Sabbath na walang katapusan; samantalang ang talata 10 ay tumutukoy sa kapahingahang pinapasok at tinatamasa natin ngayon habang “lumalakad tayo sa pananampalataya at hindi sa paningin.” Pinapayuhan tayong maging masigasig baka tayo ay magmukha man lamang na nagkukulang sa nararapat nating bahagi kay Cristo.

At kailangan nating alalahanin na ang Salita ng Diyos ang laging pamantayan ng paghatol, at hindi ang ating kaalaman tungkol dito. Kaya napakahalaga na maging lubos tayong pamilyar sa katotohanang inihayag sa Banal na Kasulatan. “Sapagkat ang Salita ng Diyos ay buháy, at mabisa, at matalas pa kaysa sa alinmang tabak na may dalawang talim, at tumatagos hanggang sa paghihiwalay ng kaluluwa at espiritu, at ng mga kasukasan at utak ng buto, at nakakikilala ng mga pag-iisip at mga balak ng puso. At walang nilalang na hindi nahahayag sa Kanyang paningin: kundi ang lahat ng bagay ay hubad at hayag sa mga mata Niya na ating pagsusulitan” (tt. 12, 13). Hindi natin maiiwasang pansinin kung gaano kalapit ang kaugnayan ng nasusulat na Salita at ng Walang Hanggang Salita. Malinaw na ang t. 12 ay tumutukoy sa inihayag na katotohanan. Ito ang Salita ng Diyos na inilalarawang buháy at masigla, “matalas pa kaysa sa alinmang tabak na may dalawang talim, at tumatagos hanggang sa paghihiwalay ng kaluluwa at espiritu,” ibig sabihin, nagtatangi sa pagitan ng dalawang bahaging ito ng panloob na pagkatao, at naghihiwalay din sa pagitan ng mga kasukasan at utak ng buto, gumagawa ng

pagkakaiba sa nasa labas at sa nakatago; at “nakakikilala (kritikos) ng mga pag-iisip at mga balak ng puso.” Nangangahas ang mga tao na pintasan at hatulan ang Salita ng Diyos, ngunit dito ay sinasabi sa atin na ang Salita mismo ang pinakadakilang tagasuri ng ating pinakalihim na mga pag-iisip at hilig.

Maliwanag na sa buong ikalabindalawang talatang ito ay ang nasusulat na Salita ang tinutukoy; ngunit sa agad na kasunod ay ginamit ang mga panghalip na pantao, na nagpapakitang ang Buháy na Salita na ang nasa harap ng kaluluwa, Siya na walang naitatago sa Kanya, kundi sa Kanyang mga matang nakakikita ng lahat ay hubad at hayag ang lahat ng bagay.

Napakahalaga na ang mga may pakikitungo sa Kanya ay maging tapat at totoo sa lahat ng kanilang mga lakad!

Ikatlong Bahagi: Ang Pagkasaserdote sa Santuwaryo sa Langit, Higit kay Aaron, Nakasalig sa Higit na Mabuting Hain ni Cristo Jesus (Kab. 4:14–10:39)

Kabahagi I. Kab. 4:14-7:28 Ang Saserdoteng Nakaluklok sa Trono, Ayon sa Pagkasaserdote ni Melquisedec, Bagaman Ayon sa Huwaran ni Aaron

Ngayon ay pag-iisipan natin ang Pagkasaserdote ni Cristo, isang mahalaga at kahanga-hangang paksa na napakalaki ng kahulugan para sa lahat ng mananampalataya habang Siya ay nakaupo ngayon sa kanan ng Diyos sa Langit. Pero ito ay isang bagay na lalong mauunawaan at kagigiliwan ng mga Judiong mananampalataya, dahil sa dati nilang kaugnayan sa santuwaryo sa lupa at sa pagkadakilang saserdote ni Aaron at ng kanyang mga anak.

May mga tao ngayon na lubos na tumatanggi sa paglilingkod ni Cristo bilang saserdote para sa Iglesia. Sinasabi nila (gagamitin ko ang mismong salita ng isa sa mga guro ng paaralang ito), “Si Cristo ay hindi ko Dakilang Saserdote; Siya ay Dakilang Saserdote para sa Israel, hindi para sa Iglesia na Kanyang Katawan. Ang lahat ng mananampalataya ngayon ay bahagi ng Dakilang Saserdote, at tayo ang mamamagitan para sa Israel balang araw.” Napakalabong pagkahumaling ang bumabalot sa taong makapagsasalita nang ganyan! Si Cristo bilang Ulo ng Katawan, ang Iglesia, ay isang paraan ng pagpapakita sa ating mapagpalang Panginoon sa Salita, pero si Cristo bilang Dakilang Saserdote ay ibang-iba pang paraan. Bilang mga bahagi ng Katawan, nakikita tayo sa isang natatanging

kaugnayan sa Kanya na walang kinalaman sa kabiguan o kahinaan. Pero bilang bayang manlalakbay na dumaraan sa makasalanang sanlibutan, mayroon tayong isang Dakilang Saserdote na laging kumakatawan sa atin sa harap ng Diyos sa Langit at naglilingkod sa ating mga pangangailangan sa bawat sandali. Ang agawin sa Cristiano ang mapagpalang katotohanang ito ay pag-iiwan sa kanya na talagang dukha. Pero ang turong iyan ay bahagi lamang ng isang sobrang dispensasyonal na sistema na lubhang nagpapatuyo ng kaluluwa, at inaabala ang mga tagasunod nito sa maseselang pagkakaiba-iba na madalas ay salungat sa Kasulatan, sa halip na kay Cristo mismo at sa Kanyang gawa para sa atin.

Ang bahaging sinisimulan natin ngayon, mula t. 14 ng kab. 4 hanggang t. 39 ng kab. 10, ay ang pinakamalaking bahagi ng sulat. At gaya ng nasabi na, binubuksan nito sa atin ang isang malawak na kabuuan ng mahalagang katotohanan, ang Pagkasaserdote sa santuwaryo sa langit. Ito ay isang Pagkasaserdote na higit na mataas kaysa sa sistema ni Aaron, hindi lamang dahil sa higit na kahanga-hangang katangian ng Saserdote mismo, kundi dahil sa walang hanggang higit na mabuting hain na kinasasaligan nito: ang paghahandog ng katawan ni Jesu-Cristo nang minsanan magpakailanman sa krus para sa ating mga kasalanan.

Sa tamang pananalita, ang pagkasaserdote ay may kinalaman sa kalangitan. Ang ating mapagpalang Panginoon ay pinahiran upang tuparin ang tatlong katungkulan: Propeta, Saserdote, at Hari. Bagaman sa ilang lawak ay nagsasalubong ang mga katungkulang ito, masasabi natin sa pangkalahatan na Siya ay naging Propeta sa lupa, Siya ay Saserdote ngayon sa Langit, at Siya ay maghahari bilang Hari kapag Siya ay bumalik sa

kaluwalhatian. Pero hindi ibig sabihin nito na hindi Siya tunay na Hari nang iharap Niya ang Kanyang sarili sa Israel noong mga araw ng Kanyang laman. Itinakwil Siya sa natatanging katangiang iyon nang sumigaw sila, “Wala kaming hari kundi si Cesar,” at sa gayon ay natupad ang sinabi sa talinghaga, “Ayaw naming maghari sa amin ang taong ito.” Gayundin, bilang Dakilang Saserdote ay itiningala Niya ang Kanyang mga mata sa Langit at inialay ang kahanga-hangang panalangin ng pamamagitan na nakatala sa Juan 17. At bilang Dakilang Saserdote, tinutupad ang larawan ng dakilang araw ng pagtubos, inihandog Niya ang Kanyang sarili sa Diyos bilang hain para sa atin. Nakikita rin natin Siya bilang Propeta nang, sa pulo ng Patmos, nagpakita Siya sa minamahal na apostol at ibinigay sa kanya ang isang kamangha-manghang pahayag tungkol sa mga bagay na malapit nang mangyari.

Ang dakilang saserdote ng Lumang Tipan ay kailangang isang tao, isang makakaunawa sa mga pagsubok ng kanyang mga kapatid. Kaya ang ating Panginoong Jesus ay napatunayan na nating tunay na Tao at tunay ding Diyos, upang sa ganito ay tunay Niyang madama ang lahat ng kalungkutan at kahirapan ng Kanyang bayan. Ito ang binibigyang-diin sa atin sa unang seksiyon ng bahaging ito.

Seksiyon A. Kab. 4:14-5:10. Ang Tao sa Kaluwalhatian, ang Ating Dakilang Saserdote

“Yamang mayroon nga tayong isang dakilang Saserdote na lumampas sa mga langit, si Jesus na Anak ng Diyos, ay panghawakan nating matibay ang ating pagpapahayag. Sapagkat wala tayong isang dakilang saserdote na hindi maaaring makiramay sa ating mga kahinaan; kundi isang tinukso sa lahat ng mga paraan na gaya natin, gayon ma’y

walang kasalanan. Kaya nga tayo'y lumapit na may lakas ng loob sa trono ng biyaya, upang tayo'y tumanggap ng awa, at makasumpung ng biyaya na pansaklolo sa panahon ng pangangailangan. Sapagkat ang bawat dakilang saserdote na hinirang mula sa mga tao ay inilalagay para sa mga tao sa mga bagay na nauukol sa Diyos, upang maghandog ng mga kaloob at mga hain dahil sa mga kasalanan: na makapagtitiis na may kaamuan sa mga mangmang at sa mga naliligaw, sapagkat siya man ay napalilibutan din ng kahinaan. At dahil dito'y nararapat sa kanya na, kung paano sa bayan, ay gayon din naman sa kanyang sarili, na maghandog dahil sa mga kasalanan. At sinoman ay hindi umaagaw ng karangalang ito sa kanyang sarili, kundi kung tinawag ng Diyos, gaya ni Aaron. Gayon din naman si Cristo ay hindi nagmapuri sa Kanyang sarili upang gawing dakilang saserdote, kundi Siya na nagsabi sa Kanya, Ikaw ay Aking Anak, ngayon ay naging Anak Kita. Gaya rin naman ng sinasabi Niya sa ibang dako, Ikaw ay saserdote magpakailanman ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec. Siya, noong mga araw ng Kanyang laman, nang Siya'y maghandog ng mga panalangin at mga daing na may malakas na pagtangis at pagluha sa Kanya na makapagliligtas sa Kanya sa kamatayan, at pinakinggan dahil sa Kanyang banal na takot; bagaman Siya'y Anak, gayon ma'y natuto ng pagsunod sa pamamagitan ng mga bagay na Kanyang tiniis; at nang Siya'y mapasakdal, ay naging Pinagmulan ng walang hanggang kaligtasan sa lahat ng sa Kanya'y nagsisitalima; na tinawag ng Diyos na dakilang saserdote ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec.”

Sinipi ko ang buong talata upang hindi natin makaligtaan ang kaugnayan ng iba't ibang bahagi nito. Una, pansinin na sa t. 14 ang ating Panginoon ay tinawag na isang Dakilang Saserdote, dakila sa karangalan ng Kanyang Persona at sa kasakdalan ng

Kanyang pagkatao. Siya ay pumasok (o, sa literal, lumampas) sa mga langit, gaya ng dakilang saserdote noong una na, matapos maghain sa dambana, ay dumaan sa looban at sa Dakong Banal papasok sa Kabanal-banalang Dako. Gayundin ang ating mapagpalang Panginoon, matapos mamatay sa krus, ay dumaan sa mababang langit na nakapaligid sa mundong ito na tinatawag nating himpapawid, kung saan lumilipad ang mga ibon, na madalas tawaging mga ibon sa himpapawid; nagpatuloy sa langit ng mga bituin, ang nilikhang sansinukob na waring walang hangganan ang lawak; pataas pa hanggang sa Langit ng mga langit, ang mismong tahanan ng Diyos, kung saan Siya ay naupo bilang Tao sa walang hanggang trono. Doon Siya nakaupo, itinaas, si Jesus na Anak ng Diyos, ang buong pangalang ito ay napakagandang nagsasalita ng Kanyang pagkatao at pagka-Diyos. Dahil Siya ay nakaupo roon sa kanan ng Diyos, pinalalakas ang ating loob na panghawakang matibay ang ating *pagkilala*. Kinikilala ng karamihan na ito ay mas mabuting salin kaysa sa *pagpapahayag*, gaya ng nasa A. V. Maaari nating *ipahayag* ang hindi totoo. Ang *kinikilala* natin ay ang tunay.

Ang ating Dakilang Saserdote, kung gayon, ay hindi Isang walang pakialam ang puso sa ating kalagayan; hindi Isang hindi maaaring makiramay sa ating mga kahinaan. Siya ay tunay na tao gaya natin, at noong mga araw ng Kanyang laman ay tinukso Siya sa lahat ng paraan gaya natin, bagaman hiwalay sa kasalanan. Ang pananalitang “gayon ma’y walang kasalanan” ay madalas unawain na “gayon ma’y hindi nagkasala,” na para bang ang ibig lamang sabihin ay hindi Siya nabigo nang Siya ay tuksuhin. Pero ang eksaktong salin ay “hiwalay sa kasalanan.” Ibig sabihin, ang Kanyang mga tukso ay buong-buong galing sa labas. Kailanman ay hindi Siya tinukso ng kasalananang nasa loob,

gaya natin. Masasabi Niya, “Dumarating ang prinsipeng ng sanlibutang ito, at siya’y walang anuman sa Akin.” Kapag tayo ay tinutukso mula sa labas, may traidor tayo sa loob na laging naghahangad na buksan ang pinto ng kuta para sa kaaway. Pero hindi ganon sa Kanya. Kung may magtanong, Paano kung gayon magiging kasintotoo ng atin ang Kanyang mga tukso? alalahanin natin na nang unang dumating ang tukso kina Adan at Eva, sila ay walang kasalanan, pero dahil sila ay tao lamang, sila ay sumuko at inilugmok ang buong lahi sa kapahamakan at kasawian. Si Cristo ay hindi lamang walang-sala kundi banal, sapagkat Siya ay Diyos at Tao rin.

Ang “tinukso sa lahat ng mga paraan” ay nangangahulugan siyempre na inakit Siya ni Satanas sa tatlong paraan na sa pamamagitan lamang ng mga ito matutukso ang sinuman sa atin: “ang pita ng laman, ang pita ng mga mata, at ang kapalaluan sa buhay.” Nang tuksuhin sa tatlong puntong ito, lubusang sumuko si Eva. “Nakita niya na ang bunga ng punongkahoy ay mabuting kainin”: ang pang-aakit sa pita ng laman; “nakalulugod sa mga mata”: ang pang-aakit sa pita ng mata; “at kanais-nais na punongkahoy upang magpapantas”: ang pang-aakit sa kapalaluan sa buhay. Nabigo siya sa bawat punto. Sa ating Panginoon sa ilang ay ganito rin ang mga pang-aakit. “Gawin mong tinapay ang mga batong ito”: pang-aakit sa pagnanasa ng laman; “ipinakita niya sa Kanya ang lahat ng kaharian sa lupa sa isang saglit”: ang pita ng mata; at sa mungkahi na magpatihulog ang ating Panginoon mula sa taluktok ng templo upang saluhin ng mga anghel sa harap ng namamanghang mga mata ng madla, naroon ang pang-aakit sa kapalaluan sa buhay. Pero hinarap Niya ang bawat mungkahi ng kasamaan sa pamamagitan ng Salita ng Diyos. At ngayon, bilang Nagtagumpay na nakaluklok sa trono, Siya ay nakaupo,

itinaas, sa kanan ng Kamahalan sa kaitaasan, namamagitan para sa atin. At tayo ay inaanyayahang lumapit na may lakas ng loob sa trono ng biyaya, upang doon ay tumanggap ng awa dahil sa ating mga pagkukulang, at makasumpong ng angkop na biyaya na saklolo sa tamang panahon kapag tayo ay tinutukso.

Pagpasok natin sa kab. 5 ay ipinaaalala sa atin na ang dakilang saserdote ay kinuha mula sa mga tao at ibinukod upang maglingkod para sa kanila sa mga bagay na may kinalaman sa Diyos. Siya ang maghaharap ng mga kaloob ng kanyang mga kapatid at ng mga hain para sa mga kasalanan. Pansinin ang pagkakaiba. Sa krus ay iniharap ng ating Panginoon ang hain para sa mga kasalanan. Sa Langit ngayon, iniaalay Niya ang ating mga kaloob ng pagsamba at papuri.

Ang saserdote sa lupa, dahil siya mismo ay tao at kasinghina ng sinuman sa kanyang mga kapatid, ay may malasakit sa mga mangmang at sa mga lumihis sa landas ng katuwiran. Dahil batid niya ang sarili niyang mga pagkukulang, kinailangan niyang maghandog ng haing pampalubag-loob para sa kanyang sarili at para rin sa bayan. Dito natin nakikita ang kahigitan ng ating Dakilang Saserdote, na hindi nangailangan ng handog para sa Kanyang sarili, kundi ibinigay ang Kanyang sarili sa pag-ibig para sa iba.

Sa t. 4 ay ipinaaalala sa atin na walang taong may karapatang gawing dakilang saserdote ang kanyang sarili. Naging ganoon siya sa pamamagitan ng pagtawag ng Diyos, gaya ni Aaron na pinili ng Diyos at ibinukod para sa mataas na katungkulang ito. Gayundin, hindi ginawa ni Cristo ang Kanyang sarili na Dakilang Saserdote, kundi kinilala Siya ng Diyos Ama bilang ganoon nang ipahayag Niya sa mga salita ng Awit 2, “Ikaw ay

Aking Anak, ngayon ay naging Anak Kita.” Pero ang Kanyang Pagkasaserdote ay hindi ayon sa uri ng mga Levita kundi ibang-iba ang katangian, gaya ng nasusulat sa Awit 110:4, “Ikaw ay saserdote magpakailanman ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec.” Kung ano talaga ang nasasaklaw nito ay makikita natin pagdating natin sa kabanata 7. Sapat nang sabihin dito na si Melquisedec ay kinilalang saserdote ng kataas-taasang Diyos daan-daang taon bago pa nagkaroon ng pagkasaserdote ng mga Levita. Ang huling ito, gaya ng tipan ng kautusan na kaugnay nito, ay pumasok lamang “sa daan,” at may lugar ito hanggang sa dumating ang Anak na tutupad sa larawan ni Melquisedec.

Sa tt. 7 hanggang 10 ay muling binibigyang-diin ng Espiritu ang katotohanan ng Kanyang pagka-Tao at ang Kanyang pakikibahagi sa lahat ng walang-kasalanang karanasan ng Kanyang bayan. “Noong mga araw ng Kanyang laman,” nang Siya ay narito sa lupa sa kalagayang tao, nilakaran Niya ang landas ng pananampalataya at tumayo sa lugar ng pag-asa sa Ama, “naghahandog ng mga panalangin at mga daing,” kasama ang “malakas na pagtangis at pagluha, sa Kanya na makapagliligtas sa Kanya mula sa kamatayan.” Sapagkat, pansinin natin, hindi Siya iniligtas sa pagkamatay, ni hindi Siya kailanman nanalangin na iligtas sa kamatayan, ni hindi Siya natakot sa kamatayan. Naparito Siya sa sanlibutan upang mamatay; iyon mismo ang Kanyang layunin. Pero Siya ay inilabas mula sa kamatayan, ibinangon sa kapangyarihan ng Diyos. Napakalaking patotoo ng mga luhang iyon sa katotohanan ng Kanyang pagka-Tao! Tatlong beses nating nababasa na Siya ay umiyak. Umiyak Siya sa libingan ni Lazaro habang tinitingnan Niya ang kakila-kilabot na pinsalang ginawa ng kamatayan; mga luha iyon ng mapagmahal na pakikiramay.

Umiyak Siya habang tinitingnan ang Jerusalem at nakita ng Kanyang kaluluwang propeta ang mga kapighatiang daraanan ng lungsod na itinalaga sa kapahamakan. At umiyak Siya sa halamanan ng Getsemani habang umuuring ang Kanyang banal na kaluluwa sa pag-inom sa saro ng banal na poot ng Diyos laban sa kasalanan, kapag Siya ay nakabayubay na sa krus. Bagaman hindi maiiwasan ang sarong iyon, Siya ay pinakinggan “dahil sa Kanyang kabanalan,” ibig sabihin, hindi gaya ng sinasabi ng ilan na inalis ang kinatatakutan Niya, kundi dahil sa Kanyang maka-Diyos na takot, ang Kanyang paggalang sa kalooban ng Ama. At sa ganito, Siya na Walang Hanggang Anak na kailanman ay hindi nakaranas kung ano ang pagpapasakop, ay naging Tao. At habang nilalakaran Niya rito sa ibaba ang landas ng manlalakbay na puno ng paghihirap at pagtatakwil, natuto Siya ng pagsunod sa pamamagitan ng mga bagay na Kanyang tiniis. Hindi naman sa kailangang supilin ang Kanyang kalooban, kundi mula sa sandaling Siya ay naging tao, pumasok Siya sa mga bagong karanasan, at Siya na laging nag-uutos ay natutuhan sa aktuwal na buhay kung ano ang ibig sabihin ng pagsunod.

At sa ganitong paraan, nang Siya ay mapasakdal bilang Pangulo ng ating kaligtasan, ayon sa kab. 2:10 na napag-aralan na natin, Siya ay naging Pinagmulan ng walang hanggang kaligtasan sa lahat ng sumusunod sa Kanya sa pagsunod ng pananampalataya, at binati Siya ng Diyos sa pagkabuhay na mag-uli bilang Dakilang Saserdote ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec.

Napakaingat ng Espiritu Santo na bantayan na walang kahit kaunting mungkahi ng karumihan sa Kanyang likas na pagkatao, habang iginigiit naman ang katotohanan ng Kanyang

pagka-tao. Dakila nga ang hiwaga ng kabanalan, sapagkat Siya, ang Banal, ay nahayag sa laman. At ngayon bilang Saserdoteng itinaas, nadarama Niya ang lahat ng kalungkutan ng Kanyang bayan, nakikiramay sa kanila sa lahat ng kanilang kahinaan. Hindi Siya nakikiramay sa ating mga kasalanan, at sa katunayan ay hindi rin natin gugustuhing gawin Niya iyon, pero nadarama Niya tayo sa lahat ng ating kahinaan at naghihintay Siyang ibigay ang lakas na kailangan natin sa bawat pagsubok.

Seksiyon B. Kab. 5:11-6:20 Babala Laban sa Pagtalikod sa Pananampalataya. Kaligtasan Lamang sa Pagsalig sa Salita ng Diyos

Ngayon ay pag-iisipan natin ang isa sa mga bahagi ng mga sulat ng “ating minamahal na kapatid na si Pablo,” gaya ng tawag sa kanya ni Pedro, “na sa mga ito ay may ilang bagay na mahirap unawain, na pinipilipit ng mga mangmang at mga walang tatag, sa kanilang sariling kapahamakan.” Marahil ay walang bahagi ng Salita ng Diyos na nakatisod sa mga Cristianong hindi pa magulang at hindi naturuan nang higit sa bahaging nasa harap natin. Kaya kailangang suriin natin ito nang buong ingat.

Ang huling bahagi ng kab. 5, tt. 11 hanggang 14, ay malinaw naman. Pagkabanggit pa lamang ng pangalan ni Melquisedec, sinasabi ng apostol: “Tungkol sa kanya ay marami kaming masasabi at mahirap ipaliwanag, yamang kayo'y naging mahina sa pakikinig.” Ang katotohanan ng pagkasaserdote ng ating Panginoong Jesus ayon kay Melquisedec ay talagang hindi magugustuhan ng panlasang Judio, at mahirap unawain ng isang nakagapos sa pagkaalipin ng legalismo. Basahin lamang natin ang aklat ng Mga Gawa, lalo na ang tungkol sa huling pagdalaw ni Pablo sa Jerusalem, upang makita kung gaano

kahuli ang libu-libong mananampalatayang Hebreo sa mga taon bago ang pagkawasak ng Banal na Lungsod at ang hayagang pagsasantabi sa mga ritwal ng templo. Sila na, sa haba ng panahong lumipas mula nang sila ay magbalik-loob, ay dapat sanang may kakayahan nang magturo sa iba, ay sila pa mismo ang nangangailangan ng turo sa pinakapayak na mga katotohanan ng Salita ng Diyos. Hindi pa nga nila naunawaan ang pagkakaiba ng mga pag-asa ng Israel na makalupa, at ng mga pag-asa ng Iglesya na makalangit. Ni hindi rin nila napagtanto ang pansamantala at anino lamang na katangian ng kaayusan ng mga Levita, kung ihahambing sa pagiging permanente ng pahayag na Cristiano. Hindi nila alam ang mga unang simulain ng mga aral ng Diyos, kailangan pa rin nila ng gatas at hindi pa nila kayang tunawin ang matigas na pagkain. Mga sanggol pa sila sa katotohanan gayong dapat ay magulang na silang mananampalataya. Dumating na ang panahon upang igiit ang pagsasantabi sa Judaismo at ang pagpapatuloy sa buong katotohanan ng Cristianismo. Kaya sa malaking hakbang na ito sila tinatawag sa pagbubukas ng ikaanim na kabanata.

Maging malinaw tayo tungkol dito. Ang panawagan ng Espiritu rito ay hindi upang iwan ang mga naunang karanasang Cristiano at magpatuloy sa isang mas malalim na gawa ng biyaya, gaya ng sinasabi ng ilan. Ni hindi rin ito upang tumigil na sa pag-aabala sa mga payak na katotohanan ng Cristianismo at magpatuloy sa mas malalalim na bagay. Ito ay panawagan na iwan ang larawan para sa tunay; ang anino para sa katawan; ang bahagyang pahayag ng Judaismo (sa pinakamabuting kahulugan ng salitang ito) para sa buong pagbubukas ng katotohanan ng bagong dispensasyon. Ang Judaismo ay tinatawag na “ang salita ng pasimula ni Cristo,” gaya ng nasa salin sa gilid ng unang bahagi ng t. 1. Kasama siyempre rito ang

buong pahayag kay Moises, ang turo ng mga propeta, at ang ministeryo ni Juan Bautista. “Ang kautusan at ang mga propeta ay hanggang kay Juan; ngunit ngayon ay dumating na ang kaharian ng Diyos, at ang bawat tao ay nagpupumilit pumasok doon.” Sa anim na bagay ay binubuod ng Espiritu ng Diyos ang mga paunang simulaing ito na sa pamamagitan nila ay inihanda ang mga maka-Diyos sa Israel para sa pagdating ng Cristo. Ang mga ito ay:

1. Pagsisisi mula sa mga patay na gawa.
2. Pananampalataya sa Diyos.
3. Ang aral tungkol sa mga bautismo; o, sa literal, isang turo tungkol sa mga paghuhugas na seremonyal.
4. Ang pagpapatong ng mga kamay (kaugnay ng mga handog na hain).
5. Pagkabuhay na mag-uli ng mga patay.
6. Walang hanggang paghuhukom.

Narito, kung gayon, ang lahat ng saligan sa dating dispensasyon.

Sa buong Lumang Tipan at sa ministeryo ni Juan Bautista, ang bayan ay tinawag sa pagsisisi mula sa mga patay na gawa at hinimok na ilagak ang kanilang pananampalataya sa Diyos, ang Diyos ng Israel. Sa pamamagitan ng mga seremonyal na bautismo o paghuhugas ng kautusan (gaya ng sa kab. 9:10, 13), tinuruan ang bayan na kailangan nila ng paglilinis upang magkaroon sila ng pakikisama sa Diyos, isang paglilinis mula lamang sa pisikal na karumihan, “ang pag-aalis ng dumi ng laman,” gaya ng sabi ni Pedro. Ang pagpapatong ng mga kamay ay walang anumang kinalaman sa pagpapatong ng mga kamay

ng mga apostol upang tanggapin ang Espiritu Santo gaya ng sa Mga Gawa, o sa pagtatalaga sa ministryong Cristiano, gaya ng akala ng marami. Walang *aral* tungkol sa pagpapatong ng mga kamay na matatagpuan saanman sa Bagong Tipan. Magkaiba ang gawain at ang aral. Pero sa ilalim ng kaayusan ng mga Levita, nang ipatong ng naghahandog ang kanyang mga kamay sa ulo ng hain na iniharap sa Diyos para sa kanya, inilalarawan niya ang isang napakalaking katotohanan na mariing iginigiit ng Sulat na ito. Iyon ay ang pakikiisa ng naghahandog sa hayop na inihahain, at sa katunayan ay nangangahulugan ng paglilipat ng mga kasalanan ng naghahandog sa handog na pinatay kapalit ng makasalanan. Ang pagkabuhay na mag-uli ng mga patay ay isang pangunahing aral ng Lumang Tipan, na tinanggihan nga ng makamundong mga Saduceo, pero iginiiit ng mga Fariseo, at kinilala ni apostol Pablo na lubos na ayon sa Kasulatan, nang sabihin niyang sa bagay na ito ay Fariseo pa rin siya, kahit maraming taon na siyang nakabalik-loob kay Cristo. Ang walang hanggang paghuhukom ay bahagi rin ng naunang pahayag. “Sapagkat dadalhin ng Diyos ang bawat gawa sa kahatulan, pati ang bawat lihim na bagay, maging mabuti o maging masama” (Eclesiastes 12:14). Ngayon ay pansinin natin ang pagkakaiba ng anim na bagay na ito at ng mga natatanging katotohanan ng Cristianismo. Sa huling pahayag ay mayroon tayo:

1. Pagsisisi sa Diyos (Mga Gawa 20:21).
2. Pananampalataya sa ating Panginoong Jesu-Cristo (Mga Gawa 20:21).
3. Ang paglilinis ng budhi mula sa mga patay na gawa upang paglingkuran ang buhay at tunay na Diyos, sa pamamagitan

ng paghuhugas ng pagkapanganak na muli at ng pagbabago ng Espiritu Santo.

4. Ang iisang handog ng ating Panginoong Jesu-Cristo na kung saan ang bawat mananampalataya ay lubos na nakikiisa.
5. Ang pagkabuhay na mag-uli mula sa gitna ng mga patay (Filipos 3:11, Gk.).
6. Walang paghuhukom para sa mananampalataya kay Cristo.

Pansinin kung gaano kalinaw na binubuo ang pagkakaibang ito sa Bagong Tipan.

Ang mananampalataya ay hindi lamang nagsisisi mula sa mga patay na gawa, kundi may lubos na pagbabago ng saloobin sa Diyos. Ang pananampalataya ngayon ay nasa Panginoong Jesu-Cristo, na tiyak na inihaharap bilang tanging Tagapagligtas ng makasalanan. Walang panlabas na paglilinis ang sasapat; hindi mga paghuhugas sa literal na tubig o pagwiwisik ng dugo ng mga haing hayop, kundi paglilinis mula sa bawat kasalanan sa pamamagitan ng mahalagang dugo ng Panginoong Jesu-Cristo at ng paghuhugas ng tubig sa pamamagitan ng Salita na inilalapat sa kapangyarihan ng Espiritu. Sa halip na pagpapatong ng mga kamay sa paulit-ulit na mga hain, masasabi na ngayon ng mananampalataya sa mga salita ng kilalang himno:

*“Ipapatong ng pananampalataya ko
Ang kamay sa banal Mong ulo;
Habang nakatayo akong nagsisisi,
At doon ang sala ko'y ipinahahayag.*

*“Lumilingon ang kaluluwa ko upang makita
Ang pasaning sa Iyo'y iniatang,
Nang Ikaw ay nakabitin sa sinumpang puno,
At alam niyang naroon ang kanyang kasalanan.”*

Ngayon din ay mayroon tayong mapagpalang pagbubukas ng katotohanan na may dalawang pagkabuhay na mag-uli; hindi gaya ng sinasabi ng ilan na iisang pangkalahatang pagkabuhay ng mga patay sa huling araw, kundi ang pagkabuhay na mag-uli mula sa gitna ng mga patay sa pagdating ng ating Panginoong Jesu-Cristo para sa lahat ng Kanya. At tungkol sa paghuhukom, alam na natin ngayon, o dapat man lamang nating malaman, na ang mananampalataya ay hindi na hahatulan kundi nakalipat na mula sa kamatayan tungo sa buhay. Kaya sa buong pagbubukas na ito ng katotohanan ng Bagong Tipan tinatawag ang mga mananampalatayang Hebreong ito na “magpatuloy.” Ito ang Cristianismo, at dito ang Cristianismo ay tinatawag na “kasakdalan,” upang ibukod ito sa hindi sakdal o bahagyang pahayag ng mga naunang araw.

Ito, kung gayon, ang nagbubukas ng daan para sa nakalilitong talata sa tt. 4 hanggang 8. Maraming Hebreo na sa pasimula ay nagpahayag na kinikilala nila na si Jesus ang Mesiyas, at nakasaksi mismo sa mga kamangha-manghang bagay na naganap noong Pentecostes at pagkatapos nito. Pero dahil hindi bumalik ang Panginoon at hindi agad itinatag ang ipinangakong Kaharian, madaling maunawaan kung paanong marami sa kanila, kung wala silang personal na pananampalataya kay Cristo bilang Tagapagligtas, ay sa wakas ay bibitaw sa pagkilala sa Mesiyas at babalik sa Judaismo, na alam nilang relihiyong ipinahayag ng Diyos. Napakabigat na bagay ito, at gayunman ay ito ang bagay na haharapin ng lahat

ng Hebreong ito kung hindi sila tuluyang hihiwalay sa Judaismo at magpapatuloy sa kasakdalan ng Cristianismo. Tungkol sa mga nakatalikod na, huli na upang tulungan sila. Pumili na sila at kumilos ayon dito; at dahil naranasan nila ang napakaraming bago at kahanga-hangang bagay at pagkatapos ay tinalikuran ang lahat ng iyon, sila ang magiging pinakamahirap baguhin muli sa buong mundo. Hindi maaari, sabi sa atin, na baguhin silang muli tungo sa pagsisisi, ang mga minsang naliwanagan. Mahalagang pansinin na ang salitang “baguhin” ay hindi nangangahulugan, gaya ng itinuro ni J. N. Darby, ng pagpapanibago o pagbabago, kundi ng paggawa ng isang bagay na lubos na bago. Hindi na ito kailanman magiging totoo sa mga bumitaw sa kanilang pagpapahayag na Cristiano. Hindi ito tiyak na pahayag na wala nang anumang pag-asang maibalik pa ang ganitong mga tao, kundi pahayag na hindi na nila kailanman matatanggap ang lahat ng pagpapala ng Cristianismo bilang isang bagong bagay. Nasubukan na raw nila ito, sasabihin nila sa iyo, at sinadya nilang talikuran. Ang ganitong mga tao ay dapat ipaubaya sa Diyos, samantalang ang mga tunay na nagpapahalaga sa katotohanan ay hinihimok na magpatuloy sa mas ganap na kaalaman.

May mga tumututol sa isiping may makararating sa ganoong layo gaya ng mga tumalikod na ito nang hindi naipanganak na muli, pero ang t. 9 ay tiyak na patunay na ganoon nga. Pansinin ang limang bagay na sinasabi tungkol sa mga tumalikod na ito:

1. Sila ay minsang naliwanagan tungkol sa mga inaangkin ni Jesus na Mesiyas.
2. Natikman nila ang tamis ng kaloob na makalangit, pero hindi ito nangangahulugan na kumain na sila ng Tinapay ng Buhay.

3. Sila ay ginawang kabahagi ng Espiritu Santo. Sadyang inalis ang tiyak na pantukoy sa orihinal. Hindi ito nangangahulugan na ang Espiritu Santo bilang Persona ng Diyos ay nanahan kailanman sa kanila, kundi nakibahagi sila sa pagpapalang ibinigay ng Espiritu.
4. Natikman nila ang mabuting Salita ng Diyos, dahil napakinggan nila ang mabuting balita ng Ebanghelyo at sa ilang lawak ay pinahalagahan ang mensaheng dala nito.
5. Sila ay mismong nakasaksi sa mga gawa ng kapangyarihan ng darating na kapanahunan, gaya ng lahat ng nakakita sa mga makapangyarihang himalang ginawa ng ating Panginoon at ng Kanyang mga apostol.

Ngayon, habang isa-isa nating pinag-iisipan ang mga bagay na ito, sa palagay ko ay magiging malinaw na ang lahat ng ito ay maaaring totoo sa mga taong kailanman ay hindi nakaranas ng biyaya ng Espiritu ng Diyos na nagbibigay ng bagong buhay.

Ang bawat nakikinig sa mensahe ng bagong dispensasyon ay naliliwanagan dahil dito, sapagkat “lumilipas na ang kadiliman at ang tunay na Ilaw ay lumiliwanag na ngayon,” at ang Ilaw na iyon ay nagliliwanag sa lahat ng napapasailalim sa mapagpala nitong impluwensiya. Pero sayang, maaaring tanggihan ng tao ang Ilaw at, sa pagtalikod dito, bumalik sa kadiliman. Gaano karami ang lubhang naantig nang marinig nila ang tungkol sa Kaloob ng Anak ng Diyos mula sa Langit, pero kailanman ay hindi, gaya ng babaeng Samaritana, humatol sa kanilang sarili sa harapan ng Panginoon at tunay na kumain ng Banal na Pagkaing ito. Ang maging “kabahagi ng Espiritu Santo” ay hindi kapareho ng maipanganak ng Espiritu, matatakan ng Espiritu, panahanan ng Espiritu, pahiran ng Espiritu, bautismuhan ng Espiritu sa Katawan ni Cristo, o mapuspos ng Espiritu Santo.

Ito ay ang mamulat lamang sa makapangyarihang gawa ng Espiritu sa mga puso at isip ng tao, na nagdudulot ng pagkakumbinsi at umaakit sa puso patungo kay Cristo. Maaaring manginig ang isang tao sa ilalim ng kapangyarihang ito na higit sa likas, at gayunman ay tumalikod sa mensahe ng Espiritu na, kung tunay na pinaniwalaan, ay magdudulot ng buhay at kapayapaan. Marami rin ang masigasig na nakinig sa Ebanghelyo, ang mabuting Salita ng Diyos, at sa ilang lawak ay kinilala ang halaga ng mensahe, pero hindi nila kinain ang Salita. Hindi sinabi ni Jesus, “Ang tumitikim sa Akin ay mabubuhay dahil sa Akin,” kundi, “Ang kumakain sa Akin ay mabubuhay dahil sa Akin.” Ito ay isang tiyak na gawa ng pananampalataya na nagiging kaugalian ng buhay. Mahalaga ring pansinin na ang mga kapangyarihan ng darating na kapanahunan (hindi lamang ng sanlibutang darating) ay ang mga gawang magiging tanda ng pagbabalik ng ating Panginoon at ng kaharian sa sanlibong taon; sa ibang salita, mga himalang ibinigay bilang tanda sa mga Judio upang patunayan ang ministryo ng ating Panginoon at ng Kanyang mga apostol. Nababasa natin sa Juan ang tungkol sa marami na sumampalataya sa Kanya nang makita nila ang mga tandang ginawa Niya, pero umurong at hindi na sumama sa Kanya. Kaya waring malinaw na ang mga tumalikod na ito ay mga taong may panlabas na pagkakilala sa Cristianismo pero kailanman ay hindi nakaalam kung ano ang tanggapin ang Panginoong Jesus bilang sarili nilang Tagapagligtas. Bagaman tiyak Siyang pinatunayan ng mga gawa ng kapangyarihan, tinalikuran pa rin nila Siya, at sa paggawa nito ay muli nilang ipinako sa krus para sa kanilang sarili ang Anak ng Diyos, at inilagay Siya sa hayag na kahihiyan. Magiging totoo ito sa lahat ng tumalikod sa Cristianismo pabalik sa Judaismo.

Sa sumunod na dalawang talata, gumagamit ang apostol ng talinghaga upang linawin ang nasa isip niya. Inilalarawan niya ang dalawang lupa; parehong binungkal sa iisang paraan; parehong pinaiinitan ng iisang araw; parehong umiinom ng kanilang bahagi ng iisang ulan; pero ang isa ay nagbubunga ng kapaki-pakinabang na halaman para sa mga taong dahil sa kanila ay binungkal ito, kaya ito ay tumatanggap ng pagpapala mula sa Diyos. Ang isa naman ay nagbubunga lamang ng bunga ng sumpa, mga tinik at dawag; wala itong halaga, at nanganganib na tuluyang pabayaang kapag sinunog na ang walang-kuwentang bunga nito. Ano ang pagkakaiba ng dalawang lupang ito? Sa una, may mabuting lupa na nahulugan ng mabuting binhi. Sa ikalawa, ang lupa ay tigang at hindi namunga ang mabuting binhi. Malinaw ang aral. Halimbawa, may dalawang Judio na sabay na lumaki. Pareho silang interesado sa kautusan ni Moises at sa mga turo ng mga propeta. Pareho silang may pag-asa sa Mesiyas. Pareho silang nakinig sa pangangaral ng mga tapat na lingkod ni Cristo. Pareho silang lubhang naging interesado sa Ebanghelyo. Pareho silang namangha sa mga makapangyarihang tanda na kasunod ng pagpapahayag ng bagong mensahe. Pareho silang nagpahayag ng Cristianismo. Pareho silang nabautismuhan at pumuwesto sa kapisanang Cristiano. Ang isa sa kanila ay nagbubunga ng bunga ng Espiritu sa kanyang buhay at nagiging tapat na tagasunod ng Tagapagligtas. Ang isa naman ay walang ipinakikitang anumang katibayan ng bagong buhay, at sa wakas ay itinakwil ang Cristianismo at bumalik sa Judaismo. Hindi pa siya tunay na sinumpa, sapagkat sa awa ng Diyos ay maaari pa niyang mapagtanto ang kanyang kakilakilabot na kasalanan, pero napakaliit ng posibilidad. Nakapili na siya, kaya malapit na siya sa sumpa. Ngayon, ano ang

pagkakaiba ng dalawang lalaking ito? Ang isa ay tunay na bumaling sa Diyos sa pagsisisi, at ang walang kasiraang binhi ng Ebanghelyo ay nahulog sa inihandang lupa ng isang tapat at matuwid na puso. Ang isa naman ay naging pamilyar sa isip at naging interesado sa Cristianismo, pero ang mabuting binhi ay nahulog sa pusong hindi nagsisisi at hindi namunga.

Na hindi tayo nagkamali sa paglalapat ng talatang ito sa ganitong paraan ay tiyak na pinatutunayan ng pahayag sa t. 9. Sinasabi ng apostol, “Ngunit, mga minamahal, kami ay nakatitiyak ng lalong mabubuting bagay tungkol sa inyo, at mga bagay na kalakip ng kaligtasan, bagaman kami'y nagsasalita ng ganito.” Kailangan nila ang babala at ang paghimok na magpatuloy, pero nakatitiyak siya na ang mga sinusulatan niya ay tunay na mga taong ligtas. Kung nakakita siya sa kanila ng lalong mabubuting bagay kaysa sa mga binanggit na niya sa tt. 4 at 5, maliwanag na maaaring maranasan ng isang tao ang mga pribilehiyong nakalista roon at gayunman ay walang kaligtasan.

Ang patunay ng kanilang pagiging tunay ay nakita sa kanilang tapat na paglilingkod at pag-ibig sa mga kapwa banal, na humantong sa paglilingkod na may pagtangga sa sarili. Ninanais niyang ipakita nila ang mapagpalang diwang ito hanggang sa wakas, sa lubos na katiyakan ng pag-asa, hindi nagpapadala sa katamaran, kundi tinutularan ang mga nauna sa kanila na sa pamamagitan ng pananampalataya at pagtitiyaga ay nagmana ng pangako. Binanggit niya ang halimbawa ng kanilang amang si Abraham, na pinanumpa ng Diyos sa Kanyang sarili, “Tunay na pagpapalain kita nang lubos, at pararamihin kita nang lubos,” pero natupad sa kanya ang pangako matapos lamang ang mahabang paghihintay. Ang

salita at sumpa ng Diyos lamang ang hawak ni Abraham sa loob ng maraming taon, pero kumapit siya sa pananampalataya dahil alam niyang hindi maaaring hindi tuparin ng Diyos ang Kanyang pangako. At gayundin tayo ay may matibay na pampalakas-loob na magpatuloy na umaasa sa Diyos: tayo na, gaya ng nakapatay ng tao noong una, ay tumakas upang manganlong at kumapit sa pag-asang inilagay sa harap natin; ibig sabihin, ang pag-asa ng pangwakas at walang hanggang kaligtasan sa pamamagitan ng ating Panginoong Jesu-Cristo. Ang pag-asang ito ay sa atin ay angkla ng kaluluwa, hindi itinapon sa loob ng bodega ng barko, ibig sabihin, hindi nakasalalay sa sarili nating damdamin at karanasan, ni hindi nakasalig sa gumagalaw na buhangin ng mga sistema ng kaisipan ng tao; kundi nakakabit sa pampalubag-loob, ang luklukan ng awa, sa loob ng tabing. Ang angklang ito ay dinala sa loob ni Jesus na ating Tagapagpauna. Kaya bagaman tayo ay narito sa lupa, sinisiklot sa dagat ng panahon, “ang ating angkla ay matibay sa loob ng tabing.” Itinuro ng iba na ang salitang isinaling “tagapagpauna” ay isang salitang pandagat na tumutukoy sa isang maliit na bangka. Ang mga bunganga ng maraming daungang Griego ay hindi madaanan kapag mababa ang tubig ng mga barkong malalim ang lubog dahil sa mga buhanginan, kaya kaugalian nilang ilagay ang angkla sa tagapagpauna, at sagwanin ito lampas sa buhanginan upang ihulog sa daungan, at sa gayon ay matibay ang barko hanggang sa tumaas ang tubig. Madaling ilapat ang larawang ito sa kaugnayan ng kaluluwa sa ating Panginoong umakyat sa Langit, na ngayon ay naglilingkod sa Kabanal-banalang Dako para sa atin, isang Dakilang Saserdote ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec. Pumasok Siya sa mismong harapan ng Diyos

bilang ating Kinatawan, at ang Kanyang pagkanaroon ay siyang katiyakan na susunod tayo sa lalong madaling panahon.

Seksiyon C. Kab. 7 Ang Pagkasaserdote ni Melquisedec, Higit kay Aaron

Nakita natin kung paanong sa kab. 5:5-10 ay nagsimulang magsalita ang apostol tungkol sa Pagkasaserdote ni Cristo ayon kay Melquisedec. Pero mula kab. 5:11 hanggang kab. 6:20 ay lumihis siya sa isang mahabang paningit upang ihanda ang kanyang mga mambabasa sa mas mabuting pag-unawa sa mahalagang paksang ito. Sa kabanatang ito ay lubos niya itong ipinaliliwanag. Sa unang tatlong talata ay tinatalakay niya si Melquisedec mismo, at kasabay nito ay nagbibigay ng isang kahanga-hangang susi sa pagpapaliwanag ng mga larawang matatagpuan sa Lumang Tipan, at gayundin ng isang kapansin-pansing pagpapatibay sa aral ng pagkasi ng Diyos sa bawat salita ng Kasulatan.

Walang dahilan upang isipin si Melquisedec na isang mahiwagang tao, na marahil ay higit sa likas, o gaya ng akala ng ilan, isang pagpapakita ng ating Panginoong Jesu-Cristo bago Siya nagkatawang-tao. Kung may magtanong, “Sino si Melquisedec?” ang tanging tamang sagot ay “Si Melquisedec.” Hindi siya si Shem na anak ni Noe, ni si Job ng lupain ng Uz, ni si Cheops na nagtayo ng malaking piramide, gaya ng pinagsikapang patunayan ng ilan. Siya, gaya ng malinaw na sinasabi, ay si Melquisedec, Hari ng Salem. Ang lahat ng alam natin tungkol sa kanya ay ibinigay sa atin sa aklat ng Genesis, kab. 14:18-20. Inilalarawan siya ng makasaysayang ulat na ito bilang isang maharlikang saserdote na naghahari sa Salem, ang lungsod na nang malaon ay nakilala bilang Jerusalem. Matagal bago naitatag ang kaayusan ng mga Levita at naibukod ang

isang natatanging angkan para sa pagkasaserdote, siya, gaya nina Job at Abraham, ay naghandog ng mga hain bilang saserdote ng Kataas-taasang Diyos. Sa kaloob ng Diyos ay sinalubong niya si Abraham at ang kanyang matagumpay na pangkat habang sila ay pauwi mula sa pagtalo kay Chedorlaomer at sa mga kakampi nito. Kapansin-pansin na ang Hari ng Sodoma ay papunta upang salubungin si Abraham nang harangin siya ni Melquisedec, na dumating upang pagpalain siya sa pangalan ng Kataas-taasang Diyos, at ang espirituwal na kapangyarihan nito ay kinilala ni Abraham sa pagbibigay sa kanya ng ikasampung bahagi ng lahat ng samsam. Pinalakas ng tinapay at alak na ibinigay ng haring-saserdote ng Salem, handa na si Abraham na tanggiin ang matatamis na pang-aakit ng Hari ng Sodoma, na kumakatawan sa sanlibutan sa lahat ng karumihan at kababaan nito.

Sa Awit 110 ang ating Panginoon ay binabati sa hula bilang Saserdote magpakailanman ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec. Siya ay lalabas mula sa bagong Jerusalem pagkatapos ng labanan sa Armagedon bilang maharlikang Saserdote upang pagpalain ang Kanyang bayang iniligtas sa araw na iyon ng Kanyang kapangyarihan.

Ngayon ay pansinin kung paanong kahanga-hangang tinatatakan ng Espiritu ng Diyos ang pagkasi sa bawat salita ng Lumang Tipan. Itinuturo sa atin na ang maharlikang punong saserdoteng ito ay, ayon sa kahulugan ng pangalan, unang-una ay Hari ng Katuwiran, at pagkatapos ay Hari rin ng Salem, na ang ibig sabihin ay Hari ng Kapayapaan. Kung nabaligtad ang pagkakasunod ng mga pangalan, nasira sana ang magandang larawan ng Diyos, pero sa pagkakaayos nila, ang mga pangalang Melquisedec at Salem ay lubos na sumasang-ayon

sa katotohanang ipinahayag sa ibang bahagi. Ang katuwiran ay dapat mauna sa kapayapaan. Sinasabi sa atin sa Isaias 32:17, “At ang gawa ng katuwiran ay kapayapaan; at ang bunga ng katuwiran ay katahimikan at katiwasayan magpakailanman.” At gayundin sa dakilang Sulat ng Ebanghelyo sa mga taga-Roma, natututuhan muna natin kung paanong napanatili ang katuwiran ng Diyos sa krus bago tayo sabihan tungkol sa kapayapaan sa Diyos na atin sa pamamagitan ng pananampalataya. Napakatumpak ng Kasulatan anupat ang pagpapalit ng pagkakasunod ng mga orihinal na salita ay magpapagulo sa lahat.

Ang t. 3 ay nakalito sa marami, pero ang sinasabi lamang nito ay na, ayon sa Kasulatan, si Melquisedec ay lumilitaw sa banal na pahina nito na “walang ama, walang ina, walang talaan ng lahi, walang pasimula ng mga araw ni wakas man ng buhay; kundi ginawang katulad ng Anak ng Diyos, ay nananatiling saserdote magpakailanman.” Ibig sabihin, sa aklat ng Genesis, kung saan napakaraming talaan ng lahi, ang taong ito, sa kabila ng kanyang kahalagahan, ay walang talaan. Walang tala ng kanyang mga magulang, ng kanyang pagsilang, o ng kanyang pagkamatay. Lumilitaw lamang siya nang sandali, saka nawawala sa ating paningin, at hindi na muling nababanggit sa Salita ng Diyos hanggang sa hula ng Awit 110. Kaya siya ay angkop na larawan ng ating laging-buhay na Tagapagligtas at Dakilang Saserdote. Muli tayong sumamba habang pinagninilayan natin ang kasakdalan ng Kasulatan; kasingsakdal sa hindi nito binabanggit gaya ng sa isinasalaysay nito!

Sa tt. 4 hanggang 10 ay napakalinaw na ipinakikita ang kahigitan ng pagkasaserdote ni Melquisedec kaysa sa kay Levi.

Si Levi ay hindi pa ipinanganganak hanggang sa maraming taon pagkatapos ng pangyayaring binanggit sa Genesis 14. Pero si Abraham ang ama ng buong lahing Hebreo, kaya ang lahat ng labindalawang lipi, kasama siyempre si Levi na pinagmulan ng angkan ng mga saserdote, ay kinatawan niya nang kilalanin niya ang kahigitan ni Melquisedec sa pagbibigay sa kanya ng ikasampung bahagi at nang tanggapin niya ang pagpapala nitong mula sa dakilang saserdote. Walang alinlangan, sabi ng apostol, “ang mababa ay pinagpapala ng nakatataas,” at sa dalawang paraang ito ay binibigyang-diin ang di-mapapantayang kadakilaan ng maharlikang saserdoteng ito. “Si Levi,” sabi sa atin, “na tumatanggap ng ikasampung bahagi, ay nagbayad ng ikasampung bahagi sa pamamagitan ni Abraham. Sapagkat siya’y nasa balakang pa ng kanyang ama nang salubungin ito ni Melquisedec.” Kung paanong ang buong lahi ng tao ay sinubok kay Adan, gayundin ang pagkasaserdote ng mga Levita ay kinatawan ng patriarkang si Abraham nang kilalanin niya ang kahigitan ni Melquisedec sa kanyang saloobin dito.

Malinaw na ngayon ang daan upang ipakita kung paanong ang Pagkasaserdote ng ating Panginoong Jesu-Cristo ayon kay Melquisedec ay higit sa lahat ng paraan kaysa sa kay Aaron. Maliwanag na kung dumating ang kasakdalan sa ilalim ng pagkasaserdote ng mga Levita, na kaugnay nito ibinigay ang kautusan, wala sanang dahilan para isantabi ito ng Diyos at magtindig ng ibang Saserdote ayon sa iba at mas mabuting pagkasaserdote. Ang Pagkasaserdote ng ating Panginoon, siyempre, ay ayon sa katangian ni Aaron; ibig sabihin, ang Kanyang Persona at gawa ay inilarawan ng dakilang saserdote at ng paglilingkod nito kaugnay ng tabernakulo. Pero hindi Siya kabilang sa uring iyon. Siya, gaya ni Melquisedec, ay Hari at

Saserdote sa utos ng Diyos, hindi sa pagpapasa-pasa ng tao. Nangangahulugan ito ng lubos na pagsasantabi sa lumang tipan, sapagkat “nang mapalitan ang pagkasaserdote, ay kailangan ding mapalitan ang kautusan.” Ang Israel ay tumatayo o bumabagsak kasama ng pagkasaserdote. Kung tinanggap ng Diyos ang dakilang saserdote sa dakilang araw ng pagtubos, halimbawa, nangangahulugan iyon ng pagtanggap sa bansa. Kung itinakwil ang dakilang saserdote, ang bayan ay isinasantabi. Walang dakilang saserdote ang dapat pumunit ng kanyang kasuotan (Levitico 10:6). Nang punitin ni Caifas ang kanyang damit sa kanyang pagkagalit at pagkasuklam, ang pagkasaserdote ay naalis sa sambahayan ni Aaron. At kasama nito ay nawala ang buong kaayusan ng kautusan, na pinalitan ng kamangha-manghang dispensasyon ng biyaya ng Diyos.

Ayon sa kautusan ng mga Levita, walang anumang karapatan ang ating Panginoon sa pagkasaserdote. Ayon sa laman, Siya ay nagmula sa lipi ni Juda, hindi sa lipi ni Levi; pero hindi ito sumasalungat sa anumang paraan sa Kanyang Pagkasaserdote, sapagkat ito ay ibang-ibang uri. Siya ay itinalaga, hindi ayon sa isang batas ng kautusan, kundi sa buong lakas ng pagkabuhay na mag-uli, “ayon sa kapangyarihan ng isang buhay na walang katapusan.” Bilang Saserdote magpakailanman ayon sa pagkasaserdote ni Melquisedec, nagdala Siya ng bago at mas mabuting kaayusan kaysa sa kautusan. Kaya ang naunang utos ay isinantabi. Ito ay mahina at walang pakinabang sa diwa na hindi nito magawa ang layunin nito; ang bigyan ang tao ng matuwid na katayuan sa harap ng Diyos, sapagkat ang laman o ang makalamang pag-iisip ay hindi napasasakop sa kautusan ng Diyos, ni hindi nga maaari. Kaya wala itong silbi bilang saligan ng pagpapala. Wala itong pinasakdal; kaya kinailangan itong magbigay-daan sa pagpasok ng isang mas mabuting pag-

asa na sa pamamagitan nito ay lumalapit tayo sa Diyos. Ang mas mabuting pag-asang ito ay nakasalig sa simulain ng biyaya na si Melquisedec ang halimbawa. At sa gayon, sa sumpa ng Diyos, si Jesus ay naging tagapanagot ng isang mas mabuting tipan.

Sa tt. 23 hanggang 28 ang pagkakaiba ay sa pagitan ng mga namamatay na saserdote ng lumang kaayusan at ng laging-buhay na Dakilang Saserdote sa kanan ng Diyos. Noong unang panahon ay walang tigil ang pagpapalitan ng mga saserdote, sapagkat palaging kinukuha sila ng kamatayan. Pero ang Pagkasaserdote ng ating Panginoon ay hindi nagbabago dahil Siya ay nananatili “hanggang sa mga kapanahunan,” ang pinakamatibay na pananalita sa wikang Griego para sa walang hanggan.

Kaya bilang Siyang laging nabubuhay, kaya Niyang iligtas nang lubusan ang mga lumalapit sa Diyos sa pamamagitan Niya, yamang Siya ay laging nabubuhay upang mamagitan para sa kanila. Dapat pansinin na ang kaligtasan nang lubusan dito ay hindi lamang nangangahulugan ng kaligtasan mula sa bawat uri ng kasalanan, kundi higit pa roon: kaligtasan magpakailanman. Ang iniligtas ng Diyos ay ligtas magpakailanman, sapagkat Siya na namatay para sa kanya ay nabubuhay upang ingatan siya at tapusin ang gawang sinimulan Niya. At sa gayon ay naaantig ang ating kaluluwa sa pagsamba at pasasalamat habang napagtatanto natin kung gaano kaangkop ang ating Dakilang Saserdote sa pangangailangan ng mga minsang hindi banal, nakapipinsala at marumi, makasalanan at hamak; sapagkat binibigyan Niya tayo ng sakdal na pagkatawan sa harap ng trono ng Diyos. Siya ang lahat ng hindi tayo at dapat sana ay tayo. Siya ay banal, walang kasalanan, walang dungis, hiwalay

sa mga makasalanang at lalong mataas pa kaysa sa mga langit, at Siya ang lahat ng ito para sa atin. Ni hindi rin kailangan na Siya, gaya ng mga dakilang saserdote noong una, ay maghandog araw-araw ng mga hain. Naghandog sila para sa sarili nilang mga kasalanang, sapagkat sila mismo ay marumi, at pagkatapos ay naghandog sila para sa bayan. Pero hindi kailanman nalutas ng mga haing ito ang usapin ng kasalanang. Siya, sa Kanyang minsang paghahandog ng Kanyang sarili sa krus, ay tinapos ang gawang nagliligtas, at nilutas ang usapin ng kasalanang magpakailanman. Ang kautusan ay naglagay ng mga taong dakilang saserdote na sila mismo ay mahina at hindi maaasahan, pero ang sumpa ng Diyos ay nagpahayag kay Jesus na Saserdote magpakailanman, Siya na, sa hiwaga ng Kanyang Persona, ay ang Anak ng Walang Hanggang Ama.

Ano pa ang masasabi ng Espiritu ng Diyos Mismo upang lalong linawin ang kahigitan ng pagkasaserdote ng bagong dispensasyon kaysa sa luma? At kaugnay ng pagkasaserdote, siyempre, ang buong sistema ng mga hain. Walang Judiong nakasumpong kailanman ng matibay na kapayapaan o ng nalinis na budhi sa pagdulog sa dambana at sa saserdote ng tabernakulo o ng templo. Walang alinlangan na saanman may tunay na pananampalataya, sinalubong ng Diyos ang Kanyang bayan sa biyaya, at sa pamamagitan ng Espiritu ay binigyan sila ng panloob na pagkadama ng pagkatanggap at kagalakan sa Kanya, pero hindi ito nakasalig sa sistema ng mga Levita. Ang lahat ng iyon ay dahil sa nakatakdang pagdating sa sanlibutan ng Binhi ng babae, na dudurog sa ulo ng ahas at Siya mismo ay susugatan dahil sa mga pagsalangsang ng Kanyang bayan at bubugbugin dahil sa kanilang mga kasamaan. Sinunod ng maka-Diyos na Israelita ang utos ng kautusan at kumilos ayon sa ritwal ni Moises dahil ganoon ang itinakda ng Diyos para sa

panahong iyon. Aakayin siya ng pananampalataya na gawin nang eksakto ang sinabi ng Panginoon, pero ang saligan ng kanyang kapayapaan ay hindi nakasalalay sa sistema ng mga larawan kundi sa inilalarawan nito, ang tapos na gawa ni Cristo. Mahirap kahit sa mga Hebreong nakabalik-loob na lubos itong maunawaan, kaya ganoon na lamang kaingat ang Espiritu Santo, sa pamamagitan ng apostol, na talakayin ang bawat detalye sa Kanyang pagsisikap na palayain sila mula sa Judaismo at ilabas sila sa buong liwanag at kalayaan ng Cristianismo.

Sa pagtatapos ng ating pag-aaral sa kabanatang ito, nais kong ituro ang pagkakaiba ng pananalitang ginamit dito, “inihandog Niya ang Kanyang sarili,” at ng nasa kab. 9:14, kung saan nababasa natin, “si Cristo na sa pamamagitan ng Walang Hanggang Espiritu ay inihandog ang Kanyang sarili na walang dungis sa Diyos.” “Inihandog Niya ang Kanyang sarili” sa Kanyang bautismo sa Jordan, nang bumaba sa Kanya ang Espiritu Santo, at sa gayon ay nahayag ang kaluguran ng Ama at itinuro Siya bilang sakdal na hain, na Siya lamang ang may kakayahang tuparin ang lahat ng katuwiran para sa mga makasalanang may sala. Pero sa krus ay tunay na “inialay Niya ang Kanyang sarili” nang kusang-loob Siyang naging dakilang handog para sa kasalanan. Mahalagang alalahanin na ang kamatayan ni Jesus ay hindi lamang sagot ng tao sa biyaya ng Diyos na nakita kay Cristo. Walang makapapatay sa Kanya kung hindi Niya sa sariling kalooban ibinigay ang Kanyang buhay. Siya mismo ang nagsabi, “Walang taong nag-aalis nito sa Akin, kundi ito'y kusa Kong ibinibigay. May kapangyarihan Akong ibigay ito, at may kapangyarihan Akong kunin itong muli. Ang utos na ito ay tinanggap Ko sa Aking Ama” (Juan 10:18). Sa pinakaganap na kahulugan ay kusang-loob Niyang

ibinigay ang buhay na iyon nang pahintulutan Niya ang masasamang tao na ipako Siya sa krus na iyon. Doon ay pumalit Siya sa lugar ng makasalanan at pinasan ang hatol sa makasalanan. Tinatawag natin itong tapos na gawa ni Cristo. Pero kapag iniisip natin ang Kanyang pagka-Dakilang Saserdote, nasa ibang-iba tayong lugar. Ito ang Kanyang gawang hindi pa tapos, ang gawang hindi kailanman matatapos habang may sinuman sa Kanyang mga tinubos na nasa lugar ng pagsubok at nangangailangan ng saklolo.

Kabahagi 2. Kab. 8 Ang Tagapamagitan ng Bagong Tipan

Seksiyon A. Kab. 8:1-6 Ang Saserdoteng Umakyat sa Langit

Ngayon ay mayroon tayong pagbubuod ng mga turong natanggap na natin tungkol sa Pagkasaserdote ng ating Mapagpalang Panginoon. Nakikita natin sa Kanya ang isang Dakilang Saserdote na, sa sarili Niyang likas na karapatan, ay humawak ng lugar na hindi kailanman mahahawakan ng sinumang saserdoteng Levita. Sa halip na pahintulutan lamang na pumasok minsan sa isang taon sa Kabanal-banalang Dako, at iyon ay sa ilang sandali lamang, na hindi nangangahas na umupo sa harapan ng Diyos, ang ating Panginoong Jesu-Cristo, bilang Taong umakyat sa Langit, ay pumasok sa santuwaryo sa langit at doon ay nakaupo sa kanan ng trono ng Kamahalan sa kalangitan. Doon ay naglilingkod Siya sa Kabanal-banalang Dako sa maluwalhating tabernakulong iyon na ang tolda sa lupa ay larawan lamang.

Napakahalaga na mapagtanto natin na tayo ay kinakatawan sa harap ng Diyos ng isang Tao sa kaluwalhatian, sapagkat bagaman hindi na natin nakikilala si Cristo ayon sa laman, Siya

ay umakyat sa Langit bilang Taong kumakatawan sa atin upang humarap sa Diyos para sa atin.

Ang dakilang saserdote sa lupa noong una ay itinalaga upang maghandog ng mga kaloob at ng mga hain. Sa mga kaloob ay nauunawaan natin ang mga handog na pagpapahayag ng nagpapasalamat at sumasambang puso ng bayan ng Israel. Ang mga hain naman ay tuwirang may kinalaman sa pagbabayad-sala para sa kasalanan. Ginawa ng ating Panginoon ang huling ito nang ihandog Niya ang Kanyang sarili sa krus. Pero ngayong Siya ay naglilingkod sa santuwaryo sa langit, kailangan siyempre na mayroon Siyang maihahandog. Iniharap Niya sa Diyos ang ating mga panalangin at papuri. Ang ating taos-pusong pagsamba ay umaakyat sa Ama sa pamamagitan Niya.

*“Ang ating Dakilang Saserdote’y nakaupo
Sa kanan ng Diyos sa itaas;
Para sa atin ang mga kamay Niya’y nakataas
Sa pakikiramay at pag-ibig.*

*“Sa lahat ng ating panalangin at papuri,
Idinaragdag ni Cristo ang Kanyang matamis na samyo,
At itinataas ng pag-ibig ang insensaryo,
Upang ang mga halimuyak na ito’y sunugin.”*

Madalas tayong panghinaan ng loob kapag napagtatanto natin ang ilan sa mga kakulangan kahit ng ating pinakamataas at pinakamabuting pagsisikap na luwalhatiin ang Diyos. Gaya ni Cowper, maaari tayong mapabulalas:

“Ang kasalanan ay pumupulupot sa aking mga isip,

| *At sumisingit sa aking mga panalangin.”*

Pero napakapalad na malaman na walang nakararating sa Diyos na hindi sakdal. Inaalis ng ating Dakilang Saserdote sa ating mga panalangin at papuri ang lahat ng hindi banal o makalaman, ang lahat ng salungat sa likas na katangian ng Diyos na ating sinasamba. Pagkatapos, sa natira ay idinaragdag Niya ang Kanyang sariling walang hanggang kasakdalan, at sa gayon ay iniharap ang lahat sa Ama para sa atin.

Ang Kanyang Pagkasaserdote ay lubos na makalangit ang katangian, sapagkat, “Kung Siya nga'y nasa lupa ay hindi Siya magiging saserdote, yamang may mga saserdoteng naghahandog ng mga kaloob ayon sa kautusan: na naglilingkod sa halimbawa at anino ng mga bagay na makalangit.” Hindi ito nangangahulugan na hindi Siya kailanman kumilos bilang saserdote habang narito sa mundong ito. Tiyak na kumilos Siya. Bilang Saserdote, ipinanalangin Niya ang Kanyang mga alagad. Sa ikalabimpitong kabanata ng Juan ay mayroon tayong kahanga-hangang halimbawa ng Kanyang pamamagitan bilang Dakilang Saserdote. Bilang Saserdote rin, inihandog Niya ang Kanyang sarili sa krus bilang pinakadakilang hain para sa kasalanan, gaya ni Aaron na naghahandog ng toro at ng kambing sa dakilang araw ng pagtubos. Pero ang punto ay, ang Kanyang buong Pagkasaserdote ay makalangit ang katangian. Hindi ito minana ayon sa uri ni Aaron. Kung titingnan mula sa pananaw na iyon, hindi Siya magiging Saserdote kailanman, sapagkat hindi Siya kabilang sa lipi ni Levi o sa sambahayan ni Aaron. Siya ang Ikalawang Tao, ang Panginoon mula sa Langit, at bilang ganoon Siya ang ating Dakilang Saserdote, na tumutupad sa mga larawan at anino ng mga bagay na makalangit, gaya ng inilalahad, halimbawa, sa aklat ng Levitico.

Sa katunayan, ang lahat ng bagay kaugnay ng tabernakulo at ng paglilingkod dito ay larawan ni Cristo, na naglalarawan ng Kanyang maluwalathing Persona at ng Kanyang kahanga-hangang gawa. Ito ang dahilan kung bakit napakaingat ng Diyos sa lahat ng detalye nito. "Pinagsabihan ng Diyos si Moises," sabi sa atin, "nang gagawin na niya ang tabernakulo: Ingatan mo, sabi Niya, na gawin mo ang lahat ng bagay ayon sa huwarang ipinakita sa iyo sa bundok." Walang puwang para sa katalinuhan ng tao o sa sariling kaisipan ni Moises. Ang lahat ay dapat ayon sa iniutos ng Diyos, sapagkat Siya lamang ang nakakikilala sa Anak at sa gawang Kanyang tutuparin.

At ngayong ang dispensasyon ng mga larawan ay pinalitan na ng kasalukuyang kapanahunan ng biyaya, pumasok na si Cristo sa Kanyang higit na mabuting paglilingkod, sapagkat Siya ang Tagapamagitan ng isang higit na mabuting tipan na itinatag sa higit na mabubuting pangako. Ang lumang tipan ay nakasalalay sa kakayahan ng tao na tuparin ang mga hinihingi nito. Para bang sinabi ng Diyos, "Kung gagawin mo ito at iyon, gagawin Ko naman ang ganito." Kaya ang pangako ng pagpapala ay nakasalig sa kakayahan ng tao na angkinin ang pagpapalang iyon batay sa kanyang pagsunod sa kautusan. Wala kahit isang tao ang nakatanggap ng mga pangako sa ganoong batayan. Kaya inako ng ating Panginoong Jesus ang sumpa ng kautusang nilabag, ginawa Siyang sumpa dahil sa atin, naging dakilang handog para sa kasalanan, at ngayon ay naging Tagapamagitan ng isang higit na mabuting tipan, kung saan ang lahat ng pangako ay nasa panig ng Diyos at tinatanggap ng tao ang bawat pagpapala bilang dalisay na biyaya.

Seksiyon B. Kab. 8:7-13 Ang Higit na Mabuting Tipan ang Pumalit sa Luma

Kung naging ganap ang unang tipang iyon, hindi sana ito isinantabi at hindi na sana ipinasok ang isang bagong tipan. Ngunit dahil sa kakulangan nito, bunga ng kahinaan at karupukan ng laman, matagal nang ipinahayag ng Diyos, bago pa dumating sa sanlibutan ang ating Panginoong Jesu-Cristo, na isang bagong tipan ang gagawin sa Israel at sa Juda. Sinipi ng apostol ang Jeremias 31:31-34: "Sapagkat sa pagkakita Niya ng kakulangan sa kanila, ay sinabi Niya, Narito, dumarating ang mga araw, sabi ng Panginoon, na Ako'y gagawa ng isang bagong tipan sa sangbahayan ni Israel at sa sangbahayan ni Juda: hindi ayon sa tipang ginawa Ko sa kanilang mga magulang nang araw na hawakan Ko sila sa kamay upang ilabas sila sa lupain ng Egipto; sapagkat hindi sila nanatili sa Aking tipan, at sila'y pinabayaang Ko, sabi ng Panginoon. Sapagkat ito ang tipan na Aking gagawin sa sangbahayan ni Israel pagkatapos ng mga araw na yaon, sabi ng Panginoon; ilalagay Ko ang Aking mga kautusan sa kanilang pag-iisip, at isusulat Ko ang mga ito sa kanilang mga puso: at Ako'y magiging Diyos nila, at sila'y magiging bayan Ko: at hindi na tuturuan ng bawat isa ang kanyang kapwa, at ng bawat isa ang kanyang kapatid, na sasabihing, Kilalanin mo ang Panginoon: sapagkat makikilala Ako ng lahat, mula sa pinakamaliit hanggang sa pinakadakila sa kanila. Sapagkat Ako'y magiging mahabagin sa kanilang mga kalikuan, at ang kanilang mga kasalanan at mga katampalasan ay hindi Ko na aalalahanin pa." Malinaw na ang bagong tipang ito ay muling pagpapatibay ng walang-kondisyong tipan na ginawa kay Abraham, na hindi napawalang-bisa ng kautusan na dumating pagkaraan ng maraming siglo. Sa buong kasalukuyang panahon ng kanilang

paglalagalag, ang Israel at ang Juda ay nasa ilalim ng sumpa ng kautusang iyon na kanilang nilabag. Ngunit sa pagbabagong-buhay, kapag sila'y tinipon nang muli sa kanilang sariling lupain at ibinalik sa paglingap ng Panginoon, gagawin sa kanila ang tipang ito ng biyaya.

Napakahalagang maunawaan na kahit saan ay hindi sinasabi sa atin na may tipang ginawa sa Iglesya. Sa Roma 9:4 natututuhan natin na "ang mga tipan" ay ukol sa Israel. Sila ang bayang hinirang na pinagtibayan ng tipan sa Sinai. Ayon sa mga kondisyon ng tipang iyon, naiwala nila ang lahat ng karapatang umasa sa paglingap ng Diyos. Ngunit hindi maikakaila ng Diyos ang Kanyang sarili. Hindi Niya kailanman babawiin ang tipang ginawa Niya kay Abraham, kung saan nangako Siya ng pagpapala nang walang kondisyon sa binhi ni Abraham. Ang mga pangakong ito ay inuulit Niya sa bagong tipan. Ang dugo ng tipang iyon ay nabuhos na sa krus. Sinabi ng ating Panginoon, habang iniaabot Niya sa Kanyang mga alagad ang saro ng komunyon, "Ang sarong ito ay ang bagong tipan sa Aking dugo na nabubuhos dahil sa inyo." Batay sa mahalagang dugong iyon, ang lahat ng sumasampalataya ngayon sa Kanya na nagbuhos nito ay pumapasok sa mga espirituwal na pagpapala ng bagong tipan, kahit sila'y mga Gentil ayon sa laman, at kaya, sa likas na kalagayan, ay "mga taga-ibang bayan sa mga tipan ng pangako." Ngunit sa kaganapan ng mga panahon, kapag dumating na ang araw ng pagpapala sa Israel, pagtitibayin sa kanila ang bagong tipan at sila'y ipanganganak ng Diyos, "isang bansa ang ipanganganak sa isang araw," at kikilalanin Niya sila bilang Kanyang bayan ng tipan. Ang Kanyang mga kautusan ay itatanim noon sa kanilang pag-iisip at isusulat sa kanilang mga puso, at maglilingkod sila sa Kanya nang may galak at kasiyahan, hindi upang gawing karapat-

dapat ang kanilang sarili sa pagpapala ng tipan, kundi dahil sa kagalakan ng kanilang kaluluwa kapag nakilala na nila Siya bilang kanilang Diyos at naunawaan na sila nga ang Kanyang bayang tinubos. Ang araw ng kanilang pagkabulag ay lilipas na magpakailanman. Aalisin ang talukbong sa kanilang mga puso. Hindi na nila kailangan ang pagtuturo ng tao; makikilala nilang lahat ang Panginoon, mula sa pinakamaliit hanggang sa pinakadakila, sa kahanga-hangang araw na iyon kung kailan Siya'y magiging mahabagin sa kanilang mga kalikuan at hindi na aalalahanin ang kanilang mga kasalanan at mga katampalasanan.

Bagaman hindi nito naaabot ang buong taas ng pagpapalang Cristiano, ito ay tunay na kahanga-hangang biyaya na ipinakita sa bayang lubhang nabigo nang ipako nila sa krus ang Panginoon ng kaluwalhatian. Walang sinasabi ang bagong tipan tungkol sa pagpasok sa Kabanal-banalang Dako, gaya ng pagkakilala natin dito ngayon; wala tungkol sa pagkabangon nating kasama at pagkaupo nating kasama kay Cristo Jesus sa mga dakong makalangit; wala tungkol sa pakikiisa sa Kanya bilang mga sangkap ng Kanyang Katawan sa pamamagitan ng Espiritu Santo na nananahan sa atin. Ito ay pagpapala para sa lupa at sa ibabaw ng lupa sa darating na araw. Ngunit ang katotohanan na ang lahat ng makalangit na pribilehiyong ito ay tiniyak na para sa Iglesia ngayon sa pamamagitan ng pagbubuhos ng parehong dugo ng tipan na magkakamit ng pagpapala sa hinaharap para sa Israel, ang siyang umaakay sa apostol, sa mga kabanatang kasunod, na idiin ang ating karapatan ngayon na pumasok sa Kabanal-banalang Dako, habang ang Israel at ang Juda ay nakapangalat pa sa gitna ng mga Gentil, naghihintay sa araw na pagtitibayin sa kanila ang bagong tipan.

Ang mismong pananalitang "isang bagong tipan" ay nagpapawalang-saysay at nagpapawalang-bisa na sa naunang tipan. Natupad nito ang layunin nito hanggang sa krus. Ngayon, "ang nagiging luma at tumatanda ay malapit nang maparam." Nakalulungkot kung gaano kaunti ang pagkaunawa ng maraming Cristiano rito, kung paanong pinalaya tayo ng hain ng ating Panginoong Jesu-Cristo mula sa lahat ng obligasyon sa pansamantalang dispensasyong iyon. Nangangamba tayo na marami sa mga paminsan-minsang umaawit tungkol sa ganitong kalayaan ang hindi talaga nakauunawa sa kahulugan nito.

*"Malaya sa kautusan! O, kay ligayang kalagayan!
Dumugo si Jesus, at may kapatawaran;
Isinumpa ng kautusan, sugatan sa pagkahulog,
Minsan magpakailanman, tayo'y tinubos ni Cristo."*

Hindi pa ito nauunawaan ng bayang makalupa, at marami sa malabong paraan ay nagtiwala kay Cristo at walang alinlangang ipinanganak na muli, ngunit malayo pa rin sa pagtatamasa ng kalayaang atin kay Cristo. Ang kasalukuyang kaugnayan natin sa Diyos ay dalisay na biyaya sa panahong ito na tila panaklong, kung saan ang Diyos, matapos isantabi ang Israel ayon sa laman, ay humihirang mula sa mga Gentil ng isang bayan para sa Kanyang pangalan. Pagkatapos maganap ang gawaing ito, itatayo Niyang muli ang tabernakulo ni David na bumagsak, at gagawa Siya ng isang bagong tipan sa mga taga-Israel at taga-Juda na manunumbalik sa Panginoon sa araw na iyon.

Ang mahalagang makita ay ito: ang bagong tipan, bilang tipan, ay hindi lumalampas sa pagpapala sa lupa. May kinalaman ito sa makalupang panig ng kaharian ng Diyos, na upang

makapasok dito ay kailangan munang ipanganak na muli, gaya ng sinabi ng ating Panginoon kay Nicodemo. Ito ang kahulugan ng pagsusulat ng banal na kautusan sa mga puso sa araw na manunumbalik ang Israel at ang Juda sa Isa na minsan nilang itinakwil.

Kabahagi 3. Kab. 9, 10 Ang Kaganapan ng Gawa ni Cristo

Seksiyon A. Kab. 9:1-10 Ang Makalupang Santuwaryo ay Anino ng Makalangit

Ngayong pumapasok na tayo sa pinakapuso ng mahalagang bahaging ito ng Salita ng Diyos, sa simula pa lang ay itinuturo na ng apostol ang ating pansin sa pagiging larawan ng santuwaryo at ng paglilingkod dito sa ilalim ng naunang dispensasyon. Mapapansin na sa kabuuan ay ang tabernakulo ang nasa isip niya at hindi ang templo. Hindi ito dahil, gaya ng inakala ng ilan, ang pagkakatayo ng templo ay hindi gaanong itinakda ng Diyos kaysa sa tabernakulo. Malinaw na ipinahayag ni David kay Solomon, nang ibigay niya rito ang plano ng mas permanenteng santuwaryo, "Lahat ng ito ay ipinaunawa sa akin ng Panginoon sa pagsulat sa pamamagitan ng Kanyang kamay na sumasaakin, sa makatuwid baga'y ang lahat ng gawa ng anyong ito" (1 Cronica 28:19). Ngunit maliwanag na ang mga larawan sa templo ay pauna ng kaluwalhatian at pagpapala sa milenyo, at lubos na mapapasok at mauunawaan sa araw na iyon ng kapangyarihan ni Jehova. Ang tabernakulo naman, na isang pansamantalang tirahan na naglalarawan ng katotohanan para sa isang bayang naglalakbay, ay may kaugnayan sa kasalukuyang panahon, kung kailan ang Espiritu Santo, na inilarawan ng haliging ulap noong una, ay umaakay sa kalipunan ng bagong dispensasyon sa ilang ng sanlibutang ito, patungo sa kapahingahang nakalaan sa bayan ng Diyos.

Kung paanong pansamantala lamang ang unang tipan, gayon din ang unang tabernakulo. Mayroon itong mga palatuntunan ng banal na paglilingkod at isang santuwaryong makasanlibutan. Sa salitang "makasanlibutan" ay hindi natin dapat unawain na "hindi espirituwal," kundi yaong kabaligtaran ng makalangit.

Ang tabernakulo mismo, gaya ng alam na alam natin, ay hinati sa dalawang bahagi: ang una ay tinatawag na Dakong Banal, at ang ikalawa ay ang Kabanal-banalang Dako, na pinaghihiwalay ng banal na tabing. At habang itinuturo ng apostol ang iba't ibang kasangkapan na kaugnay ng bawat silid, mayroon tayong isa pang kapansin-pansing patunay ng ganap na pagkakasi, salita por salita, ng Banal na Kasulatan; at ito ay tungkol pa naman sa isang punto na sabik na sinunggaban ng mga di-sumasampalataya, na sinasabing ipinakikita raw nito ang mismong kabaligtaran, samakatuwid ay tila pagkakamali ng banal na manunulat.

Nang banggitin niya ang unang silid, sinabi niya, "*Na kinaroroonan ng kandeler, at ng dulang, at ng tinapay na itinalaga.*" Wala siyang binanggit na gintong dambana ng kamangyan. Nakalimutan ba niya na ang dambanang ito ay nakatayo mismo sa harap ng tabing? O may banal na dahilan kung bakit hindi niya ito binanggit sa bahaging ito?

Nagiging napakalinaw ang lahat kapag maingat nating pinansin ang sumunod na tatlong talata: "At sa likod ng ikalawang tabing, ang tabernakulo na tinatawag na Kabanal-banal; *na may* gintong insensaryo, at ang kaban ng tipan na binalot ng ginto sa palibot, na kinaroroonan ng gintong sisidlan na may mana, at ng tungkod ni Aaron na namulaklak, at ng mga tapyas ng tipan; at sa ibabaw nito ay ang mga kerubin ng

kaluwalhatian na lumililim sa luklukan ng awa; na tungkol sa mga bagay na ito ay hindi namin masasalita ngayon nang isa-isa" (tt. 3-5). Ngayon, pansinin nang mabuti ang pagbabago mula sa pananalitang "na kinaroroonan" tungo sa lubos na naiibang salitang "na may." At pansinin din na ang gintong insensaryo ay talagang ang gintong dambana ng kamangyan. Sa orihinal ito ay "*thumiasterion*," na karaniwang salita para sa dambana ng kamangyan. Hindi ito kapareho ng salitang ginamit sa Apocalipsis 8:3, 5 para sa insensaryo. Iyon ay "*libanotos*." Kahit karaniwang mambabasa ng Ingles ay makikitang ibang-iba ang dalawang salita. Kaya walang duda na ang "insensaryo" rito ay nangangahulugang dambana ng kamangyan. Ngunit bakit hindi sinabi ng manunulat na ito ay nasa Dakong Banal? Bakit malinaw niyang iniuugnay ito sa Kabanal-banalang Dako? Napakasimple ng sagot. Ito ay ukol sa Kabanal-banalang Dako sapagkat inilalarawan nito ang Persona ni Cristo at ang Kanyang gawain ng pamamagitan sa Kabanal-banalang Dako. Ngunit sa buong dispensasyon ng Lumang Tipan, kailangan itong nakatayo sa labas ng tabing, kung saan malalapitan ito ng mga saserdote, at gayunma'y napakalapit sa tabing, kaya sa sandaling mapunit ang tabing na ito sa dalawa mula sa itaas hanggang sa ibaba, ang mabangong usok ng kamangyan ay pumasok sa Kabanal-banalang Dako. Hindi sinasabi ng apostol na ito ay nasa Kabanal-banalang Dako, ngunit ipinahahayag niya na ito ay ukol sa Kabanal-banalang Dako "na may gintong dambana ng kamangyan." Kaya ang tila kakulangan ay talagang napakagandang patunay ng kaganapan ng Banal na Kasulatan.

Habang tumatagal ang lumang dispensasyon, walang daan ang mga saserdote papasok sa Kabanal-banalang Dako. Pumapasok lamang sila sa unang tabernakulo at ginaganap ang mga

gawain ng paglilingkod. Minsan sa isang taon, ang dakilang saserdote lamang ang pinahihintulutang pumasok sa banal na panloob na silid kung saan ang Shekinah ay nasa ibabaw ng luklukan ng awa. At hindi rin siya makalalapit nang walang dugong pantubos, na inihahandog muna niya para sa kanyang sarili, sapagkat siya'y isa lamang makasalanang tao, at gayundin para sa mga pagkukulang ng bayan.

Sa kaayusang ito, ipinahahayag ng Espiritu Santo ang taimtim na katotohanan na ang daan papasok sa mismong presensya ng Diyos ay hindi pa naipakikilala, at hindi nga maipakikilala, habang ang unang tabernakulong iyon ay may katayuan pa sa harap Niya. Nakalilito ang pananalitang "nakatayo pa." Para bang ipinahihiwatig nito na ang daan papasok sa Kabanal-banalang Dako ay hindi naipakilala hanggang sa pagkawasak ng templo noong mga A.D. 70, at ganito nga ang pagkaunawa ng marami. Ngunit malinaw na ang kahulugan nito ay hindi nabuksan ang daan papasok sa Kabanal-banalang Dako habang kinikilala pa ng Diyos ang unang tabernakulo. Sa sandaling mamatay si Cristo Jesus sa krus, ang buong sistema ng mga larawan ay nawalan na ng katayuan sa harap ng Diyos. Ito ay isang talinghaga lamang para sa panahong iyon, at ang mga kaloob at mga haing inihandog kaugnay nito ay larawan lamang ng paghahandog ng katawan ng ating Panginoong Jesu-Cristo sa krus. Sa ganang sarili nila, wala silang tunay na halaga. Hindi nila malulutas ang usapin ng kasalanan, kaya hindi rin nila mapasasakdal ang budhi ng mga nagdala ng mga ito. Ang maraming palatuntunan tungkol sa mga pagkain at inumin at sa iba't ibang paghuhugas, maging sa mga tao o sa mga bagay, at sa katumayan ang lahat ng makalamang pagtupad na kaugnay ng unang tipan, ay sinadya lamang na magsilbi sa pansamantalang layunin at umiral hanggang sa panahon ng

pagbabago; ibig sabihin, hanggang sa matupad ni Cristo ang lahat ng ito sa pamamagitan ng Kanyang kamatayan at pagkabuhay na muli, at ipasok ang kasalukuyang bago at maluwalhating dispensasyon ng biyaya ng Diyos.

Seksiyon B. Kab. 9:11-23 Ang Kahigitan ng Hain ni Cristo sa Lahat ng Haing Inihandog sa Ilalim ng Lumang Dispensasyon

Ipinakikita ngayon ng apostol kung gaano kahanga-hangang nahigitan ng iisang handog ng ating Panginoong Jesu-Cristo ang lahat ng larawan at anino noong una. Siya ay kapwa Dakilang Saserdote at Handog. Bilang Dakilang Saserdote ng mabubuting bagay na darating, na ang paglilingkod ay kaugnay ng isang lalong dakila at lalong sakdal na tabernakulo, samakatuwid ay ng walang-hanggang tahanan ng Diyos, Siya, sa paghaharap ng Kanyang dugo, ay pumasok nang minsanan sa Kabanal-banalang Dako batay sa isang pagtubos na naganap na. Ang Kanyang gawa ay nananatili magpakailanman sa harap ng Diyos. Walang pagkukulang ng Kanyang mga tinubos ang makasisira sa halaga ng Kanyang natapos na gawa. Noong una, sa tuwing magkakasala ang isang Israelita, kailangan niya ng bagong hain; ngunit ang iisang sakdal na paghahandog ni Cristo ng Kanyang sarili ay lumutas na sa usapin ng kasalanan magpakailanman, kaya walang paglayo ng puso o pagkukulang sa buhay ng mga tumanggap sa pamamagitan ng pananampalataya ng Kanyang gawang pantubos ang makapagbabago, kahit isang saglit, sa kanilang katayuan sa harap ng trono ng Diyos.

"Ang makayayanig sa krus

Ay makayayanig sa kapayapaang ibinigay nito;

*Ito'y magsasabing si Cristo'y di kailanman namatay,
At di kailanman umalis sa libingan."*

Dahil sa walang-hanggang halaga ng Kanyang mahalagang dugo, lubos Niyang natugunan ang lahat ng hinihingi ng banal na katarungan at sa gayon ay nakamit ang walang-hanggang pagtubos. Sa sandaling mabuhos ang Kanyang dugo sa krus, kinilala sa Langit ang bisa nito, na katumbas ng pagwiwisik ng dugo sa luklukan ng awa. Ngunit hindi lamang ito nakikitang iwinisik sa trono ng Diyos kundi pati sa mananampalataya, na sa gayon ay nalinis mula sa lahat ng karumihan.

Ang talata 13 ay buhay na buhay na naglalagay sa harap natin ng palatuntunan tungkol sa pulang dumalagang baka na ibinigay sa Bilang 19. Sinunog ang dumalagang baka hanggang maging abo, inihalo ang abo sa tubig, at ang tubig na ito ng paglilinis ay iwinisik sa isang Israelitang marumi upang siya'y maging karapat-dapat makibahagi sa paglilingkod sa makalupang santuwaryo. Ang abo sa ganitong kaugnayan ay tunay na nagsasalita nang malakas. Sumisigaw ito, gaya ng sigaw ng naghihingalong Tagapagligtas, "Naganap na!" Sapagkat ang abo ay nagsasabi ng apoy na naubos na at hindi na muling magliliyab. At gayundin, ang mananampalatayang nagkukulang ay araw-araw na lumalapit sa paghuhugas ng tubig sa pamamagitan ng Salita, na muling nagdadala sa kanyang kaluluwa ng katotohanan ng natapos na gawang iyon, kung saan ang bawat kasalanan ay nalutas nang mamatay si Jesus sa puno. Kaya sinabi ng apostol, "Gaano pa kaya ang dugo ni Cristo, na sa pamamagitan ng walang-hanggang Espiritu ay inihandog ang Kanyang sarili na walang dungis sa Diyos, ang maglilinis sa inyong budhi mula sa mga gawang patay upang maglingkod sa Diyos na buhay?" Siya, ang Walang

Kasalanan, ay naghandog ng Kanyang sarili upang humalili sa makasalanan, at ito ay sa kapangyarihan ng walang-hanggang Espiritu; at sa pamamagitan ng pagbubuhos ng Kanyang dugo, ang ating budhi ay nalinis mula sa mga gawa ng kamatayan at tayo'y pinalaya upang maglingkod sa Diyos na buhay. Ang Israelita noong una na nadungisan dahil sa paghipo sa patay ay lumalapit sa tubig ng paglilinis. Ngunit ang lahat ng pinakamabuti nating pagsisikap ay nadungisan dahil tayo mismo, sa ating di-ligtas na kalagayan, ay patay sa mga pagsalangsang at mga kasalanan. Ngayon, dahil nalutas na ang lahat ng nakaraan, malaya na tayong maglingkod sa Diyos na buhay sa pananampalataya at sa kapangyarihan ng isang bagong buhay.

Kaya si Cristo ang Tagapamagitan ng bagong tipan, na nakasalig sa Kanyang sariling kamatayan, kung saan nilutas Niya ang mga pagsalangsang ng lahat ng nanumbalik sa Diyos sa pananampalataya noong panahon ng unang tipan, upang sila, kasama natin, ay tumanggap ng pangako ng walang-hanggang mana. Walang duda na ito ang kahulugan ng pananalitang, "Ang pagtubos sa mga pagsalangsang na nangyari sa ilalim ng unang tipan." Ang mga kasalanan ng mga banal sa Lumang Tipan ay hindi talaga naalis hanggang sa maganap ni Cristo ang pagtubos sa krus. Noon ay pumasok sila sa lahat ng pagpapala ng bagong tipan na tinatakan Niya ng Kanyang sariling dugo.

Nagkaroon ng maraming pagtatalo kung ang paglipat mula sa salitang tipan tungo sa testamento, sa kahulugan ng huling habilin, ay sinadya sa mga talatang kasunod. Ngunit ang dalawa ay lubhang magkaugnay kaya parang walang dahilan upang mahirapan sa pag-unawa sa katotohanang inihaharap. Ang

lumang tipan ay ang kalooban ng Diyos para sa Kanyang bayan bago dumating si Cristo, at ito'y tinatakan ng dugo ng mga guya at mga kambing, na iwinisik ni Moises sa aklat at sa buong bayan, na sinasabi, "Ito ang dugo ng tipan na iniutos ng Diyos sa inyo." Ang bagong tipan ay ang huling habilin ng ating mapalad na Panginoon, kung saan itinakda Niya na ang lahat ng nagtitiwala sa Kanya ay magkakaroon ng bahagi sa walang-hanggang manang iyon na buong galak Niyang ibinabahagi sa lahat ng mananampalataya. Sa pamamagitan ng Kanyang kamatayan, nagkabisa ang testamentong ito. Kung wala ang Kanyang kamatayan, hindi magkakaroon ng ganitong pagpapala ang mga makasalanang may sala. Ang isang testamento ay may bisa kapag patay na ang tao. Ang Kanyang kamatayan sa krus ang nagpapairal sa bagong tipang ito, o testamento, o huling habilin; at yamang ito ay tipan ng dalisay na biyaya, ang lahat ng sumasampalataya ay pumapasok sa kabutihan nito bago pa man dumating ang araw na hayagan itong pagtitibayin sa Israel at sa Juda, gaya ng nakita natin sa naunang kabanata. Yamang nabuhos na ang dugo ng tipan, wala nang hahadlang sa pag-agos ng pagpapala. Ang pagwiwisik ng dugo sa ilalim ng lumang dispensasyon ay nagpatibay sa tipang iyon, at babala sa bayan na kamatayan ang ibubunga ng paglabag dito; at kasabay nito ay inilarawan nito ang pagbubuhos ng dugo ng Handog ng bagong tipan. Kaya sinasabi sa atin na winisikan ni Moises ng dugo kapwa ang tabernakulo at ang lahat ng kasangkapan ng paglilingkod, at "halos lahat ng bagay, ayon sa kautusan, ay nililinis ng dugo; at kung walang pagbubuhos ng dugo ay walang kapatawaran." Ang huling pahayag na ito ay ganap. Hindi ito limitado sa lumang tipan, gaya ng malinaw na ipinakikita ng mga talatang kasunod. Kinailangan sa plano ng Diyos na ang mga huwaran at

mga larawan ng mga bagay sa kalangitan ay linisin sa dugo ng mga haing hayop, ngunit ang mga tunay na bagay ay sa pamamagitan ng higit na mabubuting hain kaysa sa mga iyon noong una. Kailangang linisin ang mga bagay na makalangit sapagkat ang kasalanan ay nagsimula sa kalangitan. Doon nahulog si Satanas, at sa gayon ay naging marumi ang kalangitan. Ang hain ni Cristo ang batayan ng paglilinis sa nadungisang kalangitan at gumagarantiya sa pagdating ng isang bagong langit at isang bagong lupa na tinatahanan ng katuwiran. Kaya sa bandang huli, ang lahat ng nasa Langit at ang lahat ng nasa lupa ay mapagkakasundo sa Diyos sa pamamagitan ng dugo ng krus.

Siyempre, hindi ito Universalismo. Hindi nito ipinahihiwatig ang kaligtasan ng lahat ng nabuhay sa lupa, at lalong hindi ng mga anghel na nahulog na dumungis sa kalangitan. Ngunit nagsasalita nga ito ng isang panahong darating kung kailan ang kasalanan at ang mga makasalanan ay palalayasin sa lupa at sa kalangitan, at ang Diyos ang magiging lahat sa lahat.

Seksiyon C. Kab. 9:24-10:22 Ang Daan Papasok sa Kabanal-banalang Dako sa Pamamagitan ng Dugo ni Jesus. Ang Kanyang Pagpasok ang Katiyakan ng Atin

Nailatag na ngayon ang saligan na nagbibigay-daan sa Apostol upang buksan sa atin ang natatanging katotohanan ng bagong dispensasyon, at ipakita kung gaano lubos na pinalitan ni Cristo ang lahat ng larawan noong una. Sa tt. 24 hanggang 28 ng ikasiyam na kabanatang ito, mayroon tayong tinawag ng isang tao, sa napakaangkop na paraan, na "ang tatlong pagpapakita ng ating Panginoong Jesu-Cristo." Siya'y nagpakita, Siya'y nagpapakita, Siya'y magpapakita. Gayunman, medyo iba ang pagkakasunod-sunod, sapagkat inuuna ng

Espiritu Santo ang Kanyang kasalukuyang pagpapakita bilang ating Tagapamagitan sa itaas, saka ibinabalik ang ating isip sa panahong Siya'y nagpakita upang lutasin ang usapin ng kasalanan, at sa mga huling talata ay dinadala tayo pasulong sa masayang oras na Siya'y magpapakita sa ikalawang pagkakataon para sa ating ganap at maluwalhating pagtubos.

Kaya sa t. 24, tumitingin tayo sa pananampalataya sa tunay na tabernakulo na nasa itaas, ang mga Dakong Banal na hindi gawa ng kamay, at doon ay nakikita natin ang ating mapalad at muling nabuhay na Panginoon habang Siya'y humaharap sa presensya ng Diyos para sa atin. Naroon Siya upang bigyan tayo ng sakdal na pagkatawan sa harap ng trono ng Diyos, at tayo'y tinatanggap sa Kanya. Naroon din Siya upang mamagitan para sa atin dahil sa kahinaan ng tao at sa hilig nitong magkamali. At gaya ng ipinakikita sa atin ni apostol Juan, naroon Siya bilang ating Tagapagtanggol sa Ama, upang ipagtanggol tayo kapag may aktuwal na pagkukulang na pumasok at sumira sa pakikisama. Kay lubos at kay ganap ng Kanyang kasalukuyang paglilingkod habang Siya'y nangangasiwa para sa atin sa mga Dakong Banal! Madalas nating banggitin, at tama naman, ang natapos na gawa ni Cristo. Ito siyempre ay tumutukoy sa Kanyang pagtubos bilang kahalili natin, na naganap sa krus. Ngunit ayon din sa Kasulatan na banggitin ang Kanyang hindi pa natatapos na gawa, kung ang nasa isip natin ay ang natatanging paglilingkod na ito ng pamamagitan na ginagawa Niya sa Kabanal-banalang Dako mula nang Siya'y tanggapin sa kaluwalhatian, at hindi kailanman matatapos hangga't may isang nangangailangang banal na nasa dako ng pagsubok dito sa lupa. Ang Kanyang gawa sa Krus ay hindi na mauulit kailanman. Hindi na ito kailangang ulitin, sapagkat lubos Niyang nilutas ang usapin ng

kasalanan nang humalili Siya sa atin sa paghuhukom. At dito natin makikita ang malaking pagkakaiba ng mga hain ng kautusan at ng iisa Niyang paghahandog ng Kanyang sarili, nang sa katapusan ng mga panahon ay nagpakita Siya upang alisin ang kasalanan sa pamamagitan ng Kanyang makapangyarihang hain. Ang mga handog noong una ay kailangang ulit-ulitin sapagkat wala silang sapat na halaga upang lutasin ang usapin ng kasalanan. Ngunit ang Kanyang mahalagang dugo na ibinuhos para sa ating pagtubos ay may walang-hanggang halaga, kaya kalapastanganan kahit isipin man lang na dagdagan ito sa anumang paraan. Matapos Siyang maglingkod sa dambana, na katumbas ng larawan ng dakilang Araw ng Pagtubos, pumasok na Siya ngayon sa santuwaryo sa bisa ng Kanyang sariling dugo, at hindi magtatagal ay lalabas Siya upang pagpalain ang Kanyang bayan, gaya ng ginawa ng saserdote noong una.

*"At bagaman sa ilang panahon Siya'y
Nakatago sa mga mata ng tao,
Ang Kanyang bayan ay umaasang makikita
Ang kanilang Dakilang Saserdote muli."*

Kung paanong tunay na ang mga tao ay nasa ilalim ng hatol na kamatayan at may paghuhukom pagkatapos nito, gayon din inako ni Cristo ang hatol na iyon at minsang inihandog upang pasanin ang mga kasalanan ng marami. At kasintiyak nito, Siya'y magpapakita sa ikalawang pagkakataon sa mga naghihintay sa Kanya, nang hiwalay na sa usapin ng kasalanan, para sa ganap at huling kaligtasan ng lahat ng Kanyang sarili. Samantala, dumating na ang Espiritu Santo upang magpatotoo sa bisa ng Kanyang gawang pampalubag-loob, habang Siya

mismo ay nagpapatuloy sa Kanyang paglilingkod sa makalangit na santuwaryo.

Dapat maging malinaw na ang huling bahagi ng t. 28 ay hindi sinadyang magturo na ang mga sumulong lamang sa kaalaman tungkol sa mga hula, at kaya araw-araw na umaasa sa ikalawang pagparito ng Tagapagligtas, ang aagawin upang salubungin Siya sa Kanyang pagbabalik. Hindi ito ang nasa isip ng manunulat, at tiyak na hindi ito ang turo ng Espiritu Santo saanman sa Kasulatan. Ngunit kung paanong masasabi na ang buong Israel ay naghihintay sa paglabas ng dakilang saserdote na nagwisik ng dugong pantubos sa luklukan ng awa, gayon din ang lahat ng mananampalataya ay naghihintay sa muling pagparito ng ating Panginoong Jesus. Maaaring hindi gaanong malawak ang kaalaman tungkol sa paraan ng Kanyang pagparito, o tungkol sa pagkakasunod-sunod ng mga pangyayari, ngunit ang pusong binago ay sumisigaw, "Pumarito Ka, Panginoong Jesus."

Sa unang labingwalong talata ng kabanata 10, ang pagkakaiba ng mga hain sa ilalim ng kautusan at ng iisa Niyang handog ay inilalabas nang mas malinaw kaysa dati. Mahalagang sundan nang maingat ang paliwanag at pansinin ang masusing pangangatwiran ng apostol habang pinaghahambing niya ang isa at ang isa pa. Ang kaayusang Levitico ay anino lamang ng mabubuting bagay na darating. Hindi ito eksaktong larawan ng mga bagay na iyon. Kaya imposible na ang mga haing inihahandog sa mga dambana ng mga Judio taun-taon nang walang katapusan ay makapagpasakdal sa mga naghahandog nito, kung tungkol sa kanilang budhi. Sapagkat kung ang pagdadala ng isang kordero o isang toro ay nakalutas sana sa usapin ng kasalanan, ano pa ang pangangailangang ulitin ang

gayong hain? Ang mga sumasamba, kung tunay na nalinis nang minsan, ay malaya na sana mula sa lahat ng budhi ng mga kasalanan. Pansinin nang mabuti, hindi niya sinasabing *kamalayan* sa mga kasalanan kundi *budhi* ng mga kasalanan. Napakahalaga ng pagkakaibang ito. Ngayon, maaaring may kamalayan ako sa kasalanan sa isip, sa salita, at sa gawa, ngunit sa pagpapahayag ko ng aking mga kasalanan, tumitingala ako sa mukha ng aking Ama nang may tiwala, sapagkat alam kong para sa mismong mga kasalananang ito ay nakasagot na ang dugo ni Cristo, kaya ang aking budhi ay malaya na sa hatol. Hindi ito kailanman maaaring mangyari sa ilalim ng dating kaayusan. Bawat kasalanan ay nangangailangan ng bagong handog, at sa dakilang Araw ng Pagtubos ay may taunang hain para sa buong Israel. Pansinin ang talata 3: "Sa mga haing iyon ay may muling pag-aalaala sa mga kasalanan taun-taon." May iba pang mga salin na iminungkahi, na lahat ay tumutulong magbigay-liwanag sa kahulugan. Ang salitang isinaling "pag-aalaala" ay maaaring isalin na "pagkilala," "pagpapaalaala," o "pag-amin." Ngunit bakit may ganitong pag-amin sa mga kasalanan kung hindi naman talaga kayang alisin ng hain ang mga ito? Makatutulong dito ang halimbawa ng isang promissory note, isang kasulatan ng pangakong magbabayad. Sabihin nating may isang taong may utang na isang tiyak na halaga. Nagbibigay siya ng kasulatan ng pangako na tatagal nang isang taon. Sa katapusan ng taon, hindi pa rin niya kayang magbayad. Binabago niya ang kasulatan. Ang kasulatan ay walang tunay na halaga sa ganang sarili nito. Gayundin, ang mga hain ay walang moral o espirituwal na halaga sa paningin ng Diyos. Ngunit sa kasulatang iyon ay may pag-amin sa utang taun-taon. Ngayon, sabihin nating may isang taong lubos na may kakayahang magbayad na lumagda bilang tagagarantiya ng kasulatan, ano

ngayon ang mangyayari? Kapag dumating na ang takdang araw, sa kanya na ito ibabaling upang bayaran, at babayaran nga niya ang buong obligasyon.

Simple at malinaw ang aplikasyon. Hindi maaari na ang dugo ng mga toro at ng mga kambing ay mag-alis ng mga kasalanan; ngunit sa tuwing magdadala ang isang Israelitang sumasampalataya ng kanyang hain sa dambana, para bang ibinibigay niya sa Diyos ang kanyang kasulatan ng pangako. Inaamin niya ang kanyang pagkakautang, ang kanyang kasalanan, at tinatanggap ang pananagutan dito. Iyon lamang ang kaya niyang gawin, ngunit si Cristo, bago pa Siya nagkatawang-tao, ay lumagda bilang tagagarantiya ng bawat isa sa mga kasulatang iyon, at sa kaganapan ng panahon ay dumating na handang bayaran nang buo ang lahat. "Kaya nang Siya'y pumasok sa sanlibutan, ay sinabi Niya, Hain at handog ay hindi Mo ibig, ngunit isang katawan ang inihanda Mo sa Akin: sa mga handog na susunugin at mga hain dahil sa kasalanan ay hindi Ka nalugod. Nang magkagayo'y sinabi Ko, Narito, Ako'y dumarating (sa balumbon ng aklat ay nasusulat ang tungkol sa Akin), upang gawin ang Iyong kalooban, O Diyos" (tt. 5-7). Narito nga ang banal na Tagagarantiya na sa biyaya ay umaako sa pagtugon sa bawat hinihingi ng trono ng Diyos laban sa mga nagsisising makasalanan. Sa talatang ito, na sinipi mula sa Awit 40:6-8, kawili-wiling mapansin na ang lahat ng apat na handog sa Levitico 1 hanggang 7 ay nasa paningin. Ang salitang "hain" ay tumutukoy sa handog tungkol sa kapayapaan. Ang salitang "handog" ay talagang ang *minchah*, samakatuwid ay ang handog na "harina." Ang dalawa pang salita ay napakalinaw na kaya hindi na kailangang ipaliwanag. Wala sa kanila ang may bisang mag-alis ng kasalanan, kaya masasabi tungkol sa kanila na hindi nalugod ang Diyos sa mga iyon. Ngunit nang dumating

sa sanlibutan ang Kanyang sariling mapalad na Anak upang tuparin ang lahat ng larawang ito, at upang bayaran sa Kanyang sariling Persona ang halaga ng pagtubos, ay nasusulat: "Gayunma'y kinalugdan ng Panginoon na Siya'y bugbugin; Kanyang inilagay Siya sa pagdaramdam: kapag Iyong gagawin ang Kanyang kaluluwa na handog dahil sa kasalanan, makikita Niya ang Kanyang binhi, pahahabain Niya ang Kanyang mga araw, at ang kaluguran ng Panginoon ay uunlad sa Kanyang kamay" (Isaias 53:10).

Sa pagtupad sa ipinahayag sa Awit 40, tinapos nga Niya ang lumang dispensasyon at ipinasok ang bago. "Inaalis Niya ang una upang maitatag ang ikalawa."

Nang sabihin Niya, "Ako'y dumarating upang gawin ang Iyong kalooban," ang tinutukoy Niya siyempre ay ang kalooban ng Diyos sa Kanyang pagparito upang tubusin ang kasamaan; at sa Kanyang pagtupad sa kaloobang iyon, tayong sumasampalataya sa Kanya ay ibinukod na ngayon sa Diyos magpakailanman, batay hindi sa ating mga pangako o damdamin o sa ating sariling katuwiran, kundi sa paghahandog ng katawan ni Jesu-Cristo nang minsanan magpakailanman. Kay bagal na tumagos sa ating kaluluwa ang mga katotohanang tulad nito at maging bahagi ng ating mismong pagkatao. Ngunit masasabi nang may katiyakan na walang pangmatagalang kapayapaan hangga't hindi pa nahahawakan sa pananampalataya ang panig na ito ng gawa ni Cristo.

Sa pagpapatuloy, ipinaaalaala ng manunulat sa kanyang mga mambabasa na sa santuwaryo noong una, ang mga dakilang saserdote ay palaging naglilingkod at gumagawa ng isang gawaing hindi kailanman natatapos, sapagkat ang mga handog na iyon ay hindi makapag-aalis ng mga kasalanan. Ang

pananalitang "bawat saserdote ay nakatayo" ay makahulugan na sa ganang sarili nito. Wala tayong nababasang upuan o bangko sa tabernakulo o sa templo, sapagkat ang gawain ng saserdote ay hindi kailanman natatapos. Ngunit kay laking pagkakaiba sa ating Dakilang Saserdote sa itaas! Siya, matapos ihandog ang iisa Niyang hain dahil sa mga kasalanan magpakailanman, ay umupo sa kanan ng Diyos, kung saan Siya ngayon ay naghihintay hanggang ang Kanyang mga kaaway ay gawing tuntungan ng Kanyang mga paa. Kung iuugnay man ang salitang "magpakailanman" sa pananalitang "iisang hain dahil sa mga kasalanan" o sa pag-upo, maliit lamang ang pagkakaiba. Ang hain na iyon ay may walang-hanggang bisa. Sa kabilang dako naman, bilang Saserdote at Handog, tapos na ang Kanyang gawa, umupo Siya at hindi na muling maghahandog ng hain. Ang iisa Niyang handog ay sakdal at ganap, at ang lahat ng nakaugnay sa Kanya sa pamamagitan ng pananampalataya ay humaharap sa Diyos sa buong halaga ng natapos na gawang iyon, pinasakdal magpakailanman, sapagkat pinabanal sa Kanya.

Tungkol dito ay saksi sa atin ang Espiritu Santo. Siya ay lumabas mula sa Ama at sa Anak upang magpatotoo sa kaganapan ng natapos na gawang iyon. At Siya ang ngayon ay nagbubukas ng Banal na Kasulatan ng Lumang Tipan, at ipinakikita sa atin doon ang hindi kailanman napagtanto ng mga banal noong una na naroroon pala. Tingnan ang sinipi mula sa Jeremias 31:33, 34. Ang ipinangako sa Israel at sa Juda sa pamamagitan ng Bagong Tipan ay totoo na ngayon sa lahat ng nanunumbalik kay Cristo. Sa pamamagitan ng pagkapanganak na muli, inilalagay ng Diyos ang Kanyang mga kautusan sa kanilang mga puso at isinusulat ang mga ito sa kanilang pag-iisip, at ipinahahayag nang walang anumang

pasubali, "Ang kanilang mga kasalanan at mga katampalasanan ay hindi Ko na aalalahanin pa." Ito ay ganap na pagpapawalang-sala mula sa lahat ng bagay. Wala nang paratang na maihaharap ngayon laban sa taong pinagbayaran na ni Cristo ng lahat. Kaya ang mapalad na konklusyon, "Kung saan may kapatawaran ng mga ito, ay wala nang handog pa dahil sa kasalanan" (t. 18).

Kaya ito ang nagbibigay ng karapatan sa mga "kapatid" ni Cristo, ang bagong sambahayan ng mga saserdote, na pumasok nang may katapangan bilang mga sumasambang nalinis na sa Kabanal-banalang Dako, ang mismong presensya ng Diyos, sa buong walang-hanggang halaga ng dugo ni Jesus, sa pamamagitan ng bago at buhay na daang iyon na Siya mismo ang nagbukas para sa atin nang, sa Kanyang kamatayan sa krus, ang tabing ay napunit sa dalawa, at ang Diyos ay hindi na nakatago, at ang tao na kay Cristo ay hindi na nakasara sa labas. Lubhang magkaugnay ang mga tinubos at ang Manunubos, at tunay na iisa sa harap ng Diyos ang Dakilang Saserdote at ang sambahayan ng mga saserdote, kaya hinihimok tayong pumasok sa espiritu kung saan Siya pumunta, at lumapit sa Diyos na may tapat na puso sa lubos na katiyakan ng pananampalatayang nakasalig sa kaalaman ng isang pagtubos na naganap na; ang ating mga puso ay nawisikan na ng dugo ni Cristo mula sa masamang budhi, at gaya ng Israelitang minsang nadungisan, "ang ating mga katawan ay nahugasan na ng tubig ng paglilinis." Nakalulungkot na kaunti lamang ang mga Cristiano ngayon na tila nakauunawa sa lahat ng ito. Masasabi nang may katiyakan na para sa libu-libong may pag-asa kay Cristo, para bang hindi na rin napunit ang tabing. Wala silang anumang pagkaunawa sa kalayaang makalapit sa Kabanal-banalang Dako, kundi itinuturing nila ang kanilang sarili na isang bayang nasa ilalim

pa ng pagsubok, na kung mananatili lamang na tapat sa kanilang ipinahayag ay sa bandang huli'y magiging karapat-dapat na papasukin sa presensya ng Diyos. Kay laki ng nawawala dahil sa hindi pag-unawa sa tunay na kalagayang Cristiano na napakagandang ipinahayag sa mga salita ng isang lumang himno:

*"Ngayo'y nakikita natin sa pagtanggap kay Cristo
Ang sukat ng sa atin ding pagtanggap;
Siyang nasa ilalim ng ating hatol noon
Ay nakaupo ngayon nang mataas sa trono."*

Nakikita ng Diyos ang bawat mananampalataya sa Kanya, at ang pinakamahinang banal ay may karapatang lumapit agad sa Kabanal-banalang Dako sa pamamagitan ng dugong pantubos. Ang pangaral at ang babalang kasunod ay hindi kailanman sinadya ng Espiritu Santo na lumambong kahit katiting sa mapalad na katotohanang ito, kundi upang idiin pa ang kahalagahan ng mahigpit na paghawak sa inihahayag dito.

Seksiyon D. Kab. 10:23-39 Babala Laban sa Pagtalikod sa Pananampalataya; mga Patunay ng Tunay na Pananampalataya

Pagkatapos ng mapagpalang paanyaya na pumasok sa Kabanal-banalang Dako, dumarating naman ang kasamang pangaral ng tt. 23 hanggang 25: "Ingatan nating matibay ang pagpapahayag ng ating pananampalataya nang walang pag-uurong-sulong (sapagkat tapat Siya na nangako); at isaalang-alang natin ang isa't isa upang mag-udyukan sa pag-ibig at sa mabubuting gawa: na huwag nating pabayaang ating pagkakatiapon, gaya ng ugali ng iba; kundi magpangaralan sa isa't isa; at lalo na habang nakikita ninyong nalalapit ang araw." Sa talata 23, mas mabuting salita ang *pagpapahayag ng paniniwala* (confession)

kaysa sa *pagpapakilala* (profession), gaya ng nasa A. V. Maaari nating ipakilala ang hindi totoo. Ngunit ipinahahayag natin ang totoo. Ipinahayag na ng mananampalataya ang kanyang pananampalataya sa isang Cristong ipinako sa krus, muling nabuhay, at niluwalhati. Hinihimok siya na ingatang matibay ang dakilang pagpapahayag na ito nang hindi lumilihis sa kanan man o sa kaliwa, na may katiyakan sa katapatan Niya na nagbigay ng mga pangako tungkol sa Kanyang Anak, at sa biyaya ay tinupad ang mga ito hanggang sa kasalukuyang sandali. May isang dakilang pangako pang pagtitibayin sa pagbabalik ng ating Panginoon, at makatitiyak tayo na Siya na hindi kailanman nabigo kahit sa isang bagay tungkol sa nakaraan at kasalukuyang gawa ni Cristo, ay magiging tapat din tungkol sa darating.

Tatlong ulit sa bahaging ito ng kabanata ay mayroon tayong nanghihiakyat na mga salitang, "tayo'y." Una, "Tayo'y lumapit," talata 22; ikalawa, "Tayo'y mag-ingat nang matibay," talata 23; at ngayon, "Isaalang-alang natin ang isa't isa," talata 24. Hindi nag-iisa ang mananampalataya sa kanyang pagpapahayag kay Cristo, at hindi rin siya dapat kumilos nang hiwalay sa iba. Kaugnay siya ng iba, kapwa sa kalikasan at sa biyaya, at tinatawagan siyang sikaping udyukan ang kanyang mga kapatid sa pag-ibig at sa mabubuting gawa, na nakikipagtipon sa kapwa mga banal para sa pagsamba, panalangin, at pagpapatotoo, hindi malamig na lumalayo gaya ng ugali ng iba, kundi inaalaala na ang kanyang pananagutan sa kanyang mga kapatid ay lalo pang lumalaki kung may ilang tila nabigo nang malubha at may iba namang nanganganib dito. Hindi rin niya dapat gawing dahilan ang natatanging liwanag tungkol sa katotohanan ng mga hula upang magkaroon ng makasektang saloobin laban sa kanyang mga kapatid. Kailangan niya sila at kailangan nila siya,

lalo na habang nalalapit ang araw ng maluwalhating pagbabalik ni Cristo sa lupang ito.

Sa mga talata 26 hanggang 31 ay mayroon tayong lubos na naiibang panig ng mga bagay. Ang babala, gaya ng sa kab. 6, ay laban sa pagtalikod sa pananampalataya. Mababasa natin: "Sapagkat kung tayo'y sadyang magkasala pagkatapos na matanggap natin ang pagkakilala sa katotohanan, ay wala nang haing natitira pa dahil sa mga kasalanan, kundi isang kakila-kilabot na paghihintay sa paghuhukom at isang nagniningas na poot na lalamon sa mga kaaway. Ang nagwalang-bahala sa kautusan ni Moises ay namatay nang walang awa sa patotoo ng dalawa o tatlong saksi: gaano pa kaya kabigat na parusa, sa akala ninyo, ang nararapat sa kanya na yumurak sa Anak ng Diyos, at nag-ari sa dugo ng tipan na sa pamamagitan nito'y pinabanal siya na isang bagay na hindi banal, at humamak sa Espiritu ng biyaya? Sapagkat kilala natin Siya na nagsabi, Akin ang paghihiganti, Ako ang gaganti, sabi ng Panginoon. At muli, Hahatulan ng Panginoon ang Kanyang bayan. Kakila-kilabot na bagay ang mahulog sa mga kamay ng Diyos na buhay."

Ang babala rito ay nakasalig sa kaganapan ng iisang hain ni Cristo, na binuksan sa napakahusay na paraan sa naunang bahagi ng kabanata; gaya ng babala sa kabanata 6 na nakasalig sa hayag na kapangyarihan ng Espiritu Santo na kumikilos sa kalipunang Cristiano, na itinalaga ng Diyos upang itaas ang Persona ni Cristo. Ang tumalikod, maging sa katotohanan tungkol sa Kanyang Persona o sa Kanyang natapos na gawa, ay nangangahulugan ng walang-hanggang kapahamakan. Hindi lamang pagkukulang sa buhay ang tinutukoy rito. Ang sadyang kasalanan sa talatang ito ay ang tiyak na pagtangga sa Kanyang haing pantubos. At hindi rin ito basta hangal at masamang

pasya sa isang saglit, na nagawa na ng marami, ngunit pagkatapos ay naakay sa taos-pusong pagsisisi. Ang talagang sinasabi ng apostol ay, "Kung tayo'y patuloy na sadyang nagkakasala pagkatapos na matanggap natin ang pagkakilala sa katotohanan, ay wala nang ibang haing natitira dahil sa mga kasalanan." Ang pandiwa ay nasa kasalukuyang pandiwari. Ito ay naging ugali na. Kung, matapos lubos na suriin ang itinuturo ng Kasulatan ng Lumang Tipan tungkol kay Cristo at sa Kanyang gawa, at ihambing ito sa paglalalahad ng Bagong Tipan, at sa gayon ay natamo ang pagkakilala sa katotohanan, ay sadya at patuloy na tinatanggihan ito ng isang tao, wala nang masasabi pa ang Diyos sa kanya. Sa paggawa nito, itinatakwil niya ang tanging paraan ng kaligtasan para sa Judio man o Gentil. Ang isang Hebreong tumalikod ay maaaring nangatwiran sa kanyang sarili na ang mga haing patuloy pang ginagawa sa templo ang tanging kailangan niya, kaya kahit ipinakilala niyang siya'y tagasunod ni Cristo, babalik siya sa mga iyon; ngunit iyon ay magiging isang kakila-kilabot na pagkakamali. Wala nang bisa ang mga haing iyon. Ang pagtubos lamang ni Cristo ang tumugon sa hinihingi ng Diyos tungkol sa kasalanan. Kaya ang tumalikod ay wala nang aasahan kundi ang katiyakan ng banal na paghuhukom at ng nagliliyab na poot. Noong una, ang humamak sa unang tipan ay namatay nang walang awa sa patotoo ng dalawa o tatlong saksi. Ngunit ano ang kanyang kasalanan kung ihahambing sa taong nakakilala sa mensahe ng Ebanghelyo, na minsang nakumbinsi ang kanyang isip sa katotohanan, ngunit dahil sa makasariling dahilan ay tuluyang tumalikod dito at bumalik sa Judaismo? Ang gawin ito ay pagyurak sa Anak ng Diyos at pag-aari sa dugo ng bagong tipan na sa pamamagitan nito'y pinabanal siya na isang bagay na hindi banal. Maliwanag na

hindi ito kailanman magiging totoo sa isang ipinanganak ng Diyos, sapagkat ang Espiritu Santo na nananahan sa kanya ang mag-iingat sa kanya mula sa gayong kakila-kilabot na hakbang. Gayunman, ano ang kahulugan ng pananalitang, "Ang dugo ng tipan na sa pamamagitan nito'y pinabanal siya?" Ang sagot ay tiyak na ang pagpapabanal dito ay ukol sa katayuan. Kung paanong ang buong Israel ay ibinukod sa pamamagitan ng dugo ng *lumang* tipan sa Sinai, at gayunma'y ang sinumang Israelitang walang pananampalataya ay maaaring tumalikod sa lahat ng pribilehiyong kanya dahil sa dugong iyon, gayon din ngayon ang buong nagpapakilalang Iglesya ay ibinukod sa Diyos dito sa lupa sa bisa ng dugo ng *bagong* tipan. Ngunit hindi nito inaalís ang posibilidad na itakwil ang tanda ng tipang ito at tanggihan ang pagpapalang binili nito. Ikinagagalak ng Espiritu Santo na dakilain si Cristo at itaas ang Kanyang gawa. Ang tanggihan ang Kanyang patotoo ay paghamak sa Espiritu ng biyaya. Ang pananalitang ito, "ang Espiritu ng biyaya," ay dito lamang lumilitaw sa Bagong Tipan, at minsan lamang matatagpuan sa Lumang Tipan, at iyon ay sa Zacarias 12:10.

May napakakawili-wiling pahiwatig sa talata 30 na nagpapatibay sa paninindigang ating tinanggap na tungkol sa kung sino ang sumulat ng Sulat na ito. Mababasa natin, "Kilala natin Siya na nagsabi, Akin ang paghihiganti; Ako ang gaganti, sabi ng Panginoon. At muli, Hahatulan ng Panginoon ang Kanyang bayan." Ang mga siping ito ay mula sa Deuteronomio 32:35, 36. Ang ikalawa ay eksaktong sipi mula sa Hebreo, ngunit ang una ay hindi sinipi mula sa Hebreo ni mula sa LXX. Ito ay sariling salin ng manunulat sa talata, at eksaktong kapareho sa Griyego ng sipi sa Roma 12:19. Alam natin kung sino ang sumulat ng Roma. Makatitiyak tayo na ang iisang kamay ding iyon ang sumulat ng Sulat sa mga Hebreo.

Ang salitang ito ng babala ay nagtatapos sa ngayon sa taimtim na pahayag, "Kakila-kilabot na bagay ang mahulog sa mga kamay ng Diyos na buhay." Ang lahat ng tumatanggi sa patotoong ibinigay Niya tungkol sa Kanyang Anak ay haharap sa Kanya sa paghuhukom; at mababasa natin sa ibang dako, "Sa paningin Mo ay walang taong buhay na aariing-ganap" (Awit 143:2). Ngunit "ang namatay ay inaring-ganap mula sa kasalanan," gaya ng sinasabi sa atin ng literal na salin ng Roma 6:7.

Ginamit ni Satanang ang talatang ating pinag-aaralan upang guluhin at litohin ang mga tapat na kaluluwa na ang maselang budhi ay nagpapatang sa kanila na sila'y nagkukulang sa paglakad na kasama ng Diyos gaya ng nararapat. Madalas na pinangangamba ang mga ganito na baka sila'y nagkasala ng sadyang kasalanang tinutukoy rito. Ngunit hindi ang tinatawag na "pagtalikod" o "backsliding" ang paksa natin dito. Maaaring madalas itong magawa ng sinumang tunay na mananampalataya; ngunit kahit nalulunod siya sa pagkukulang, lalo pa siyang kumakapit nang mahigpit sa katotohanan na si Jesus ang tanging Tagapagligtas at ang Kanyang hain ang tanging paraan ng kaligtasan mula sa paghuhukom ng kasalanan. Ang tumalikod sa kabanatang ito ay walang ganitong pag-asa o kamalayan. Lubos niyang itinakwil kapwa si Cristo at ang krus. Hinahamak niya ang dugo ni Jesus, kaya para sa kanya ay wala nang naghihintay kundi kapahamakan.

Maliwanag na mula talata 32 hanggang sa katapusan ng kabanata, sinisikap ng manunulat na bigyang-katiyakan ang puso ng lahat ng tunay na nagtiwala kay Cristo na ang kanyang mga salita ay hindi ukol sa kanila, samantalang sa kabilang dako ay nais niyang babalaan sila sa panganib ng pagtalikod

kahit katiting sa anumang katotohanang inihayag ng Diyos. Pinaaalaala niya sa kanila ang mga araw na nakaraan, ang mga araw nang sila'y unang gisingin ng Espiritu Santo at liwanagan ng katotohanan, tumalikod sila sa sanlibutan alang-alang sa Kanya na mahal nila at nasiyahang magdusa para sa Kanyang pangalan, nagtiis ng isang malaking labanan ng mga kapighatian, kung minsan ay personal na nagdurusa kapwa sa pagkadusta at pag-uusig, at kung minsan naman ay tinitii ang paghamak ng mga dati nilang kapanampalataya dahil sa pakikisama nila sa mga nagdurusa alang-alang kay Cristo. Sa ganitong paraan ay ipinakita nila ang kanilang pag-ibig sa kanya, na ibinigay sa kanya ang lahat ng posibleng malasakit matapos siyang mabilanggo, at tinanggap pa nang may galak ang pagsamsam sa kanilang mga ari-arian, sapagkat alam nila, batay sa kapangyarihan ng Salita ng Diyos, na mayroon silang higit na mabuti at nananatiling kayamanan sa Langit. Yamang nagsimula sila nang napakahusay, at hanggang sa kasalukuyan ay nagpatuloy sa landas ng tapat na pagbubukod kay Cristo, hinihimok niya silang magpatuloy nang gayon hanggang sa wakas. "Kaya huwag ninyong itakwil ang inyong pagtitiwala, na may malaking gantimpala. Sapagkat kailangan ninyo ang pagtitiis, upang pagkatapos ninyong magawa ang kalooban ng Diyos, ay inyong tanggapin ang pangako" (tt. 35, 36). Iba ang gantimpala sa kaligtasan. Ang kaligtasan ay lubos na sa biyaya, at atin na mula sa sandaling sumampalataya tayo sa Panginoong Jesu-Cristo, ngunit sa Kanyang pagparito natin tatanggapin ang ating gantimpala. Sinabi Niya, "Narito, Ako'y madaling pumaparito, at ang Aking gantimpala ay nasa Akin, upang bayaran ang bawat tao ayon sa kanyang gawa." Dahil dito, kay laking pangangailangan na tayo'y magtiis nang may pagtitiyaga, na may katiyakan na kapag natupad na natin ang

kalooban ng Diyos tungkol sa atin, tatanggapin natin nang buo ang ipinangakong pagpapala sa Kanyang pagbabalik. Sapagkat kaunting panahon na lamang, at Siyang darating ay darating, at hindi magluluwat" (t. 37). Ito ay malayang pagsasalaysay ng Habakuk 2:3, na sa LXX ay ganito ang mababasa, "Sapagkat ang pangitain ay ukol sa takdang panahon, at ito'y sisibol sa wakas, at hindi sa walang kabuluhan: bagaman Siya'y magluwat, hintayin mo Siya; sapagkat tiyak na darating Siya at hindi magtatagal." Si Cristo mismo ang nasa paningin ng propeta. Tutuparin Niya ang bawat pangakong ginawa sa Kanyang nagdurusang bayan kapag Siya'y bumalik sa kapangyarihan at kaluwalhatian. At hindi rin magtatagal ang Kanyang pagparito, bagaman kung minsan ay parang ganoon sa Kanyang bayang naghihintay. Ngunit kailangan nating alalahanin na "ang isang araw sa Panginoon ay parang isang libong taon, at ang isang libong taon ay parang isang araw," kaya hindi pa lumilipas ang dalawang araw sa pagbibilang ng Diyos mula nang umalis si Jesus. Sino ang nakaaalam, baka bago pa lumipas ang ikalawang araw na ito ay narito na Siyang muli.

Samantala, sinabi ng Diyos, "Ang matuwid ay mabubuhay sa pananampalataya, ngunit kung ang sinuman ay umurong, ang Aking kaluluwa ay hindi malulugod sa kanya." Ito rin ay sipi mula sa Habakuk 2:4. Kapansin-pansin kung paanong ang isang maikling talata mula sa isang di-gaanong kilalang manunulat ng Lumang Tipan ay ginagamit ng Espiritu ng Diyos sa pagdiriin sa dakilang katotohanang tanda ng kasalukuyang panahon, "Ang matuwid ay mabubuhay sa pananampalataya." Tayo'y inaring-ganap sa pananampalataya; tayo'y iniingatan sa matuwid na pamumuhay sa pananampalataya; at sa pananampalataya tayo'y nabubuhay para sa Diyos. Kung may sinuman, pagkatapos gumawa ng ganitong pagpapakilala, ay

umurong, pinatutunayan nila na walang tunay na pananampalataya sa kaluluwa, at ipinahahayag ng Diyos na Siya'y "hindi nalulugod sa kanila." Ngunit kay laking aliw ng mga salitang ipinagtatapos ng kabanata. Kay laking katiyakan ang nais nitong ibigay sa bawat nagtitiwala. "Ngunit tayo'y hindi kabilang sa mga umuurong sa ikapapahamak; kundi sa mga sumasampalataya sa ikaliligtas ng kaluluwa." May isang uri ng paniniwala sa isip lamang na hindi nakapagliligtas ninuman. Maaaring tanggapin ng isang tao ang Cristianismo bilang isang sistema ngayon at talikuran ito kinabukasan. Ngunit siya na tunay na nagtitiwala kay Cristo ay ligtas na ngayon pa lamang, at hindi kailanman uurong sa walang-hanggang kapahamakan. Tungkol sa lahat ng ganito ay sinabi ng ating Panginoon, "Ang mga ibinigay Mo sa Akin ay Aking iningatan, at walang napahamak sa kanila." At sinasabi sa atin na Siya na nagpasimula ng mabuting gawa sa kanila ay tatapusin ito hanggang sa araw ni Cristo. Kaya dapat maging malinaw na ang kaligtasan ay hindi nasa ating pag-iingat, kundi tayo mismo ang iniingatan ng kapangyarihan ng Diyos. Walang makaaagaw sa atin mula sa mga kamay ng Ama at ng Anak. Ang buhay na walang hanggan ay hindi magiging "walang hanggan" kung maaari itong mawala at maiwala kailanman.

Ikaapat na Bahagi: Ang Landas ng Pananampalataya at ang mga Bayani ng Pananampalataya sa Lahat ng Kapanahunan (Kab. 11)

Seksiyon A. Kab. 11:1-3 Ang Likas na Katangian ng Pananampalataya

May isang tumawag sa ikalabing-isang kabanatang ito na “ang listahan ng karangalan ng Diyos.” Totoo nga, ito ay kahangahangang talaan ng mga tagumpay ng pananampalataya ng mga tanyag na lingkod ng Diyos sa apat na magkakaibang dispensasyon. Sina Abel, Enoc at Noe, noong mga araw bago ang baha; si Noe at si Abraham mismo sa dispensasyon ng pamamahala ng tao; pagkatapos ay mula kay Abraham, matapos ang pangako ng Binhi, hanggang kay Jose na patriyarka; at si Moises at ang iba pang mga dakilang tao sa dispensasyon ng kautusan. Ang lahat ng ito ay mga panahon lamang ng paghahanda patungo sa maluwalhating dispensasyon ngayon ng biyaya ng Diyos. Pero sa lahat ng mga nakaraang kapanahunang ito, makikita natin na pananampalataya ang kapangyarihang namamahala na nagbigay-kakayahan sa mga tao na lumakad na kasama ng Diyos at mapagtagumpayan ang mga nakasisirang impluwensiya ng kanilang panahon. Mahalagang tandaan na kailanman ay hindi nagkaroon ang Diyos ng dalawang paraan ng pagliligtas sa tao. Bagaman unti-unting dumating ang paghahayag ng Kanyang biyaya, at iba’t ibang ritwal at seremonya ang naiugnay rito sa iba’t ibang panahon, walang kinalaman ang mga ito sa pagbabagong-buhay o sa

pagpapawalang-sala sa isang tao. Laging totoo na ang pananampalataya lamang sa Salita ng Diyos, anuman ang Salitang iyon noon, ang nagpapawalang-sala sa tao sa harap Niya, at sa pamamagitan ng Salitang iyon naligtas ang mga tao sa lahat ng kapanahunan, at sa gayon ay nakapasok sila sa Kanyang espirituwal na kaharian at kinilala ang Kanyang kapamahalaan sa isang sanlibutang salungat sa banal na pamamahalang iyon. Napakalinaw nito sa kabanatang ito. Sa mga talata 1 hanggang 3, ipinaunawa sa atin ang likas na katangian ng pananampalataya mismo. “Ito ang nagbibigay ng katiyakan sa mga bagay na inaasahan, ang paninindigan sa mga bagay na hindi nakikita,” ayon sa salin ng isang iskolar. Ibig sabihin, ang pananampalataya sa ipinahayag ng Diyos ay nagbibigay sa kaluluwa ng ganap na katiyakan at matibay na paninindigan na totoo ang mga bagay na hindi pa kailanman nakita ng likas na mata. Gayunman, ang mga bagay na ito ay kasintotoo para sa taong may pananampalataya gaya ng anumang bagay na kaya niyang makita, maramdaman, matikman, maamoy o mahawakan. Sa katunayan, mas lalo pa ngang totoo ang mga ito, sapagkat maaaring dayain siya ng kanyang mga pandama, pero alam niyang ang Salita ng Diyos ay ganap na hindi nagkakamali. Ang matibay na pagkakilalang ito na totoo ang bawat salita ng Diyos ang nagbigay ng bagong buhay sa mga mananampalataya noong unang panahon, at nagbigay-kakayahan sa kanila na magpatotoo tungkol sa mga bagay na hindi kailanman mauunawaan ng likas na tao sa pamamagitan ng mga patunay na umaakit lamang sa kanyang isip.

Sa loob ng maraming siglo, nanghula-hula ang mga tao tungkol sa pinagmulan ng sansinukob, at nagtanong kung ang materya ba ay walang hanggan, o direktang nilikha ng Diyos. Pero kung

wala ang paghahayag, walang taong makapagsasalita nang may katiyakan tungkol sa mga bagay na ito. Pananampalataya lamang ang nagbibigay ng pagkaunawa sa katotohanan. Sa pananampalataya ay nauunawaan natin na ang mga sanlibutan ay ginawa sa pamamagitan ng Salita ng Diyos, kaya ang mga bagay na nakikita natin ngayon ay lumitaw sa Kanyang utos mula sa wala. Alam ng marami na ang salitang isinalin na “mga sanlibutan” ay talagang nangangahulugang “mga kapanahunan,” pero ipinakikita ng huling bahagi ng pangungusap na ang nilikhang materyal ang tinutukoy; ngunit ito ang nilikhang materyal habang dumaraan sa sunud-sunod na nagbabagong mga kapanahunan, na ang lahat ay pinlano na noon pa ng Diyos mismo, para sa kaluwalhatian ng Kanyang Anak.

Napakadakilang kaisipan nito, at napakalayo nito sa pinakamataas na isipin ng isang siyentipikong umaasa lamang sa likas na kaalaman! Ang mga siyentipikong magalang at may takot sa Diyos ay laging kumilala sa pangangailangan ng banal na paghahayag na ito tungkol sa pinagmulan ng materya, at hindi sila nahirapan sa dakilang salaysay ng Genesis 1. Ang kawalan lamang ng pananampalataya at ang sadyang pagtanggì sa patotoo ng Diyos ang nagpapatísod sa mga tao at nagtutulak sa kanila na baluktutin ang ganito kahanga-hangang paglalahad ng pasimula ng nilikhang langit at lupa. Ang pananampalataya ay yumuyuko at nagpapasakop sa patotoong ibinigay ng Diyos, at niluluwalhati Siya dahil sa ganito kahanga-hangang paglalahad ng banal na karunungan. Angkop na itinuro ng yumaong si F. W. Grant ang kakatwang kalagayan ng isang siyentipikong tulad ni Charles Darwin, na ang tanyag niyang aklat, “The Origin of Species,” ay pinuri ng marami na para bang nagbuhos ito ng napakaraming liwanag sa paraan ng paglikha; gayunman, sa mismong aklat na iyon, hindi

kailanman tinalakay ni Darwin ang tanong tungkol sa pinagmulan! Sa likas na kalagayan ng mga bagay, hindi niya ito magagawa, sapagkat walang taong hindi nagpapasakop sa Espiritu Santo ang nakaaalam ng anuman tungkol sa pasimula ng materyal na sansinukob at ng mga nilalang na nabubuhay rito. Pero sa pananampalataya, malinaw ang lahat. Ang pinakasimpleng Cristiano na may Biblia sa harap niya ay magsasabi, “Sa pananampalataya ay nauunawaan natin.”

Seksiyon B. Kab. 11:4-7 Ang Pananampalataya Noong mga Araw Bago ang Baha

Tatlong huwarang tao ang pinili ng Espiritu Santo mula sa dispensasyon ng budhi, na nagsimula nang palayasin sa Eden ang ating mga unang magulang hanggang sa pagkagunaw ng “sanlibutan noon” sa pamamagitan ng baha. Sa aklat ng Job, itinuro ni Elifaz ang pansin sa “daang nilakaran ng masasamang tao noong una, na ang kanilang saligan ay tinangay ng baha: na nagsabi sa Diyos, Lumayo Ka sa amin.” Dito naman, sa kabilang banda, inaanyayahan tayong pagmasdan ang tatlong lalaking nakasumpong ng kagalakan sa Diyos, at lumuwalhati sa Kanya sa pamamagitan ng pananampalataya sa panahong mabilis na napupuno ang lupa ng kabulukan at karahasan.

Kay Abel, nakikita natin ang saligang katotohanan na ang paglapit sa Diyos ay batay sa hain; at iyon ay ang paghahandog ng isang buhay na nilalang na ang dugo ay itinakda ng Diyos upang larawan ang paghahain at kamatayan ng Kanyang sariling pinagpalang Anak. Hindi basta haka-haka ni Abel ang nagtulak sa kanya na pumili ng isang kordero mula sa kawan para sa kanyang handog, ni hindi rin ito basta kagustuhan lamang niya. Malinaw ito dahil sinasabi sa atin, “Sa pananampalataya ay naghahandog si Abel sa Diyos ng lalong

mabuting hain kaysa kay Cain.” Ang pananampalataya ay ang paniniwala sa sinabi ng Diyos. Kaya maliwanag na dapat nating maunawaan na ang Diyos mismo ang naghayag ng katotohanan na ang paglapit sa Kanya ay kailangang sa pamamagitan ng hain. Ang paghahayag na ito ay walang-pakundangang binalewala ni Cain. Kumilos si Abel ayon sa ipinahayag na kalooban ng Diyos, at sa paggawa nito, “nagtamo siya ng patotoo na siya ay matuwid, na ang Diyos ang nagpatotoo tungkol sa kanyang mga kaloob; at sa pamamagitan nito, bagaman siya ay patay na, ay nagsasalita pa.” Ang kanyang katuwiran ay ang paniniwala sa Diyos at ang pagkilos ayon dito.

Kay Enoc, nakikita natin ang isa pang katotohanan. Lumakad siya na kasama ng Diyos sa pananampalataya, isang pananampalatayang nagtagumpay laban sa kamatayan. Dinala siya sa Langit nang hindi namamatay. Gaya ng nangyari kay Elias pagkatapos, hinanap ng mga tao ang kanyang katawan pero hindi nila ito nakita. Hindi siya nasumpungan dahil inilipat siya ng Diyos. Bago siya dinala, nagkaroon siya ng patotoo na siya ay nakalugod sa Diyos. Maaalala natin ang mga salita ng ating Panginoon, “Ako ang Pagkabuhay na Muli at ang Buhay; ang sumasampalataya sa Akin, kahit mamatay ay mabubuhay; at ang bawat nabubuhay at sumasampalataya sa Akin ay hindi mamamatay kailanman.” Kung paanong inilipat si Enoc bago dumating ang paghatol ng baha, gayundin ang mga lumalakad ngayon sa pananampalataya at nabubuhay pa sa lupa sa pagbabalik ng ating Panginoong Jesus upang tipunin sa Kanya ang Kanyang mga sarili, ay aagawin upang salubungin Siya sa hangin nang hindi dumaraan sa kamatayan.

Kaya makikita natin na ang pananampalataya ni Enoc at ang ating pananampalataya ay magkapareho ang uri. Nakikita natin na siya ay taong ipinanganak na muli, pinawalang-sala sa harap ng Diyos, at lumakad na kasama ng Diyos sa kapangyarihan ng pananampalataya. “Kung walang pananampalataya ay hindi maaaring makalugod sa Kanya.” Ang likas na tao, sa alinmang dispensasyon, ay hindi kayang mamuhay para sa kaluwalhatian ng Diyos, kaya kailangan ang ikalawang kapanganakan. Sapagkat ang sinumang lalapit sa Diyos ay kailangang may pananampalataya sa Kanya, tunay na naniniwala na Siya ay buhay at na gagantimpalaan Niya ang mga humahanap sa Kanya. Lubos itong sang-ayon sa dakilang pahayag ng Roma 2:6-8. Walang tao sa alinmang dispensasyon na tapat na humanap sa Diyos at hindi Siya natagpuan, sapagkat lagi Niyang inihahayag ang Kanyang sarili sa pananampalataya.

Kay Noe, nakikita natin ang pananampalatayang nagtagumpay laban sa paghatol. Dito muli ay inaanyayahan tayong pagmasdan ang isang lalaki na, sa isang madilim at mahirap na panahon, ay nakarinig ng tinig ng Diyos sa kaibuturan ng kanyang kaluluwa, at binalaan Niya tungkol sa isang bagay na, ayon sa likas na kalagayan ng mga bagay, ay hindi niya makikita; pero naniwala siya sa Diyos, at dahil kumilos sa kanya ang takot, gumawa siya ng isang daong para sa ikaliligtas ng kanyang sambahayan. Sa pagkilos niya nang ganito ayon sa Salita ng Panginoon, hinatulan niya ang sanlibutan at naging tagapagmana ng katuwiran na ayon sa pananampalataya. Ang mismong paggawa ng daong ay isa nang sermon sa mga tao bago ang baha. Bawat pukpok ng martilyo ni Noe ay bahagi ng kanyang pangangaral ng katuwiran sa salinlahing iyon. Ipinahayag nito na siya ay taong may pananampalataya, at inilantad nito ang ganap nilang kawalan ng pananampalataya.

Nang sabihin ng Diyos kay Noe, “Pumasok ka at ang iyong buong sambahayan sa daong, sapagkat ikaw ay nakita Kong matuwid sa salinlahing ito,” ang pangunahing tinutukoy Niya ay ang katuwiran na mula sa pananampalataya. Pero kung may tunay na pananampalataya sa kaluluwa, ang buhay ay aayon sa katuwirang iyon na ibinilang ng Diyos.

Seksiyon C. Kab. 11:8-16 Ang Pananampalataya Habang Inaasahan ang Ipinangakong Binhi

Si Noe ay kabilang sa dalawang dispensasyon. Ang kanyang patotoo ang nagsara sa dispensasyon kung saan sinubok ang tao sa ilalim ng budhi at natagpuang kulang. Nang lumabas siya sa daong at nagtayo ng kanyang altar sa bagong lupa, nagsimula ang isa pang dispensasyon, ang pamamahala ng tao, at ng pangako at patotoo, na karaniwan nating tinatawag na kapanahunan ng mga patriyarka. Dito, si Abraham ang namumukod-tanging tauhan, bagaman sa Kanyang biyaya ay binigyan ng Diyos ng napakalaking puwang ang pananampalataya ni Sarai, ang kanyang asawa. At ito ay sa kabila ng katotohanan na ang basta nagbabasa lamang ng salaysay sa Genesis ay maaaring mag-akala na napakaliit ng pananampalataya ni Sarai, nang kinailangan pa siyang sawayin ng anghel dahil sa hindi angkop niyang pagtawa sa harap ng banal na pahayag na magkakaroon siya ng anak na lalaki.

Ang pinakaunang hakbang ni Abraham, ayon sa nakasulat sa Salita, ay hakbang ng pananampalataya. “Sa pananampalataya ay sumunod si Abraham nang siya ay tawagin upang pumunta sa isang lugar na tatanggapin niya pagkatapos bilang mana; at siya ay umalis na hindi alam kung saan siya pupunta.” Walang binabanggit dito tungkol sa kanyang mga pagkukulang—ang paghinto sa Haran, o ang katotohanang hindi siya agad

humiwalay sa kanyang mga kamag-anak, at na sa katunayan ay tila ang kanyang ama pa ang nanguna sa unang hakbang na ito. Pero ang pananampalatayang nagbunsod sa buong paglalakbay ay kay Abraham, na sa kanya ay inihayag ng Diyos ang Kanyang sarili sa Ur ng mga Caldeo. Ayon sa sinabi ni Josue, halos walang duda na ang pamilya ni Abraham ay sumasamba sa mga diyus-diyosan. Sinabi niya, “Ang inyong mga ninuno ay tumira noong una sa kabila ng ilog, si Terah, ang ama ni Abraham at ama ni Nahor, at sila ay naglingkod sa ibang mga diyos” (Josue 24:2). Pero sa isang binatang lumaki sa ganitong kalagayan inihayag ng buhay na Diyos ang Kanyang sarili, at mula sa sandaling iyon ay sumibol ang pananampalataya sa kaluluwa ni Abraham. Siya ay naging bagong tao, ipinanganak ng Diyos, bagaman wala pa siyang malinaw na patotoo na siya ay pinawalang-sala sa pananampalataya. Dumating iyon pagkatapos, kasabay ng mas buong paghahayag ng ipinangakong Binhi.

Sa pananampalataya ay nilakaran niya ang landas ng manlalakbay, na tumira bilang dayuhan sa lupang pangako, at ang kanyang tolda at ang kanyang altar ay nagpatotoo sa dalawang katangian niya bilang manlalakbay at bilang sumasamba. Sina Isaac at Jacob, na kasama niyang tagapagmana ng parehong pangako, ay sumunod sa kanyang halimbawa. Ipinahihiwatig ng ikasampung talata na gumawa ang Diyos ng kahanga-hangang mga paghahayag kay Abraham na hindi nakasulat sa Lumang Tipan; sapagkat mababasa natin, “Hinihintay niya ang lungsod na may mga saligan, na ang Diyos ang nagtayo at gumawa.” Hindi kailanman inilarawan sa atin ang lungsod na ito hanggang sa mga huling kabanata ng aklat ng Apocalipsis. Ito ang tahanan ng lahat ng mga banal ng Diyos, at doon nakatingin si Abraham, at dahil sa kaluwalhatian

nito, itinuring niyang maliit na bagay ang mga bagay noon na nasa kanyang harapan.

Ang pananampalataya ni Sarai, bagaman natatakpan kung minsan, ay talagang nagniningning kapag naalala natin kung gaano kaimposible, sa pananaw ng tao, na siya ay maging ina pa ng ipinangakong anak. Totoo na nagkaroon ng pagkabigo kapwa sa kanya at sa kanyang asawa—isang pagkabigong nagdala kay Agar sa kanilang tahanan at humantong sa malulungkot na pangyayari pagkatapos—pero pansamantala lamang ang lahat ng ito. Ang ikinagagalak ng Diyos na alalahanin tungkol kay Sarai ay na “itinuring niyang tapat ang nangako.” Kaya ipinaaalala sa atin ng apostol, “Kaya’t mula sa isa, at sa isang halos patay na, ay ipinanganak ang kasindami ng mga bituin sa langit, at gaya ng di-mabilang na buhangin sa tabing-dagat.”

Kaya nagtatapos ang seksiyong ito sa pahayag na ang lahat ng mga ito ay namatay sa pananampalataya. Iniwan nila ang tanawing ito nang hindi pa natatanggap ang lahat ng ipinangako, pero naging napakatotoo sa kanila ang mga pangako, at hinawakan nila ang mga ito, at dahil sa mga pangakong ito ay ipinahayag nila na sila ay mga dayuhan at manlalakbay sa lupa. Ang pagbitaw sa mga bagay ngayon dahil sa pagpapalang darating ay hayagang pagpapahayag na ang isang tao ay naghahanap ng sariling bayan. Walang sinumang tunay na makabibitaw sa sanlibutang ito sa ibaba hangga’t hindi pa niya nakikita sa pananampalataya ang isang mas mabuti at mas maliwanag na daigdig sa itaas. Kung ginusto ng mga patriyarka, maaari sana silang bumalik sa mga pansamantalang bagay na pinagtawagan sa kanila ng Diyos, pero hinanap nila ang mas mabuting bayan, samakatwid ay ang

bayan sa langit; binitawan nila ang pakinabang sa kasalukuyan habang inaabot nila ang ipinangako ng Diyos. Kaya ikinagagalak Niyang kilalanin sila ngayon bilang Kanya, at iugnay ang Kanyang pangalan sa kanila na pinaghandaan Niya ng isang lungsod. Nawa'y sumunod din tayo sa kanilang yapak, at sa gayon, bilang mga dayuhan at manlalakbay, ay magpatuloy tayo patungo sa kapahingahang nakalaan para sa bayan ng Diyos. Naaalala natin ang magagandang salita ni J. Denham Smith:

*“Bumangon at magmadali,
Kaluluwa ko, humayo na!
At bilisan ang paglalakbay
Na may pag-asa’t awit pa.
Tahanan, tahanan ay malapit na,
Ito’y natatanaw ko na,
Kaunting pagpapagal pa,
At paalam na, o lupa.

“Bakit pa tayo magtatagal
Kung Langit ay nasa harapan?
Lupa’y mabilis na lumalayo,
At di magtatagal ay mapaparam;
Ang mga ligaya’t kayamanan nito,
Na minsan dito’y aming nakamtan,
Ngayo’y di na kami maaakit,
Pagkat ganitong layunin ang tanaw.”*

Seksiyon D. Kab. 11:17-22 Ang Pananampalataya ng mga Patriyarka mula kay Abraham hanggang kay Jose

Simula sa ikalabimpitong talata, may panibagong serye na nagpapatotoo sa kapangyarihan ng pananampalataya. Muling

binanggit si Abraham, pero sa ibang-iba nang kaugnayan. Hanggang dito, nakita natin siya bilang mananampalatayang naghihintay sa Diyos na tuparin ang Kanyang pangakong bigyan siya ng anak na lalaki. Nakita natin kung paanong ginantimpalaan ang pananampalatayang iyon sa takdang panahon, matapos mapatunayang lubos na walang kapangyarihan ang kalikasan at halos patay na. Ngayon naman, ang parehong patriyarka ay nagpapakita ng pananampalataya sa bago at lalo pang mabigat na kalagayan. Naibigay na ang ipinangakong anak, pero dumating sa puso ng ama ang hinihingi ng Diyos na ibalik sa Kanya ang anak na iyon, at gawin ito sa paraang naglalarawan nang patiuna sa paghahain ng sariling Anak ng Diyos sa krus, sa paraang higit sa lahat ng iba pang larawan sa Lumang Tipan. Ang tagpo sa Genesis 22 ay umaantig sa bawat kaluluwang ipinanganak na muli upang sumamba at magpuri habang binabasa niya ito, sapagkat ipinakikita nito ang ama at ang anak na papunta sa lugar ng paghahain. Dalawang beses sa kabanatang iyon nababasa natin ang malambing at makahulugang mga salita, “Silang dalawa ay magkasamang yumaon” (tt. 6, 8). Napakalinaw nitong inilalarawan ang mahiwagang paglalakbay ng Ama at ng Anak mula sa trono ng kaluwalhatian hanggang sa krus ng Kalbaryo. Tungkol sa mga banal na Personang ito ay masasabi rin, “Silang dalawa ay magkasamang yumaon.” Ipinakikita nito sa atin ang kaunting bahagi ng kahulugan para sa Diyos ng pagbibigay ng Kanyang Anak upang mamatay para sa makasalanang tao, at ipinaaalala rin nito kung ano ang kahulugan para kay Jesus ng pagpalit sa ating lugar sa paghatol at pagkamatay bilang kahalili natin.

Sa kaso ni Abraham, gaya ng mahusay na sinabi ni F. W. Grant, “iniligtas ng Diyos ang puso ng amang iyon sa isang kirot na

hindi Niya iniligtas ang Kanyang sariling puso.” Kaya inihandog ni Abraham ang kanyang anak sa larawan lamang, at sa larawan ay tinanggap niya itong muli mula sa mga patay. Hindi na natin kailangang pahabain pa ang pagkabigla na tiyak na naramdaman niya nang unang dumating ang utos na kunin ang kanyang anak at ihandog ito bilang handog na susunugin. Kung gagawin niya iyon, paano pa matutupad ang mga salitang, “Kay Isaac tatawagin ang iyong binhi?” Pero nagtagumpay ang pananampalataya laban sa isang tila hindi malalampasang hadlang kung kalikasan lamang ang titingnan, at tinalian ni Abraham ang kanyang anak sa altar at talagang kinuha na ang kutsilyo upang patayin ito, “na inisip na kaya ng Diyos na buhayin siyang muli maging mula sa mga patay.” Ito ang pananampalataya sa pinakamataas nitong antas, nagtagumpay laban sa bawat tanong na maaaring itaas ng isip ng tao, at umaasa sa buhay na Diyos, ang Diyos ng pagkabuhay na muli, upang isakatuparan ang Kanyang sariling kahanga-hangang layunin ng biyaya. Ang ganitong pananampalataya ay hindi maaaring hindi gantimpalaan.

Ang susunod na binanggit ay si Isaac mismo, at nakapagtataka na nilampasan ang kanyang tahimik at payak na buhay, at ang kanyang pananampalataya ay nagningning kaugnay ng pagpapalang binigkas niya kina Jacob at Esau tungkol sa mga bagay na darating. Gayunman, kung babasahin natin ang salaysay sa Lumang Tipan, tila lubos siyang nabigo sa mismong puntong iyon, at naibigay lamang niya kay Jacob ang pagpapala ni Abraham dahil nagsabwatan ang kanyang asawa at ang nakababatang anak upang linlangin siya. Pero nang maibigay na ang pagpapala, tila nangibabaw si Isaac sa sarili niyang damdamin at kagustuhan, at kinilala niyang ang Diyos ang namahala sa nangyari. Kaya pinagtibay niya pagkatapos ang

pagpapala kay Jacob habang nagbigay ng mas mababang pagpapala kay Esau, at sa dalawang ito ay ipinakita niya ang kanyang pananampalataya sa Tipan kay Abraham. Maaari sanang isipin natin na napakababa ng pananampalataya sa pagkakataong ito, pero sa ilalim ng lahat ng magulong kagustuhan ni Isaac, ipinakikita ng Diyos na nakita Niya ang tunay na pananampalataya sa paraan ng pagbabasbas niya sa kanyang mga anak.

Sa kaso rin ni Jacob, nang siya ay nag-aagaw-buhay na lumiwanag nang buong tagumpay ang kanyang pananampalataya. Matapos ang isang buhay na puno ng pagbabago, halo ng sariling kagustuhan at pagpapasakop sa Diyos, na sa buong panahong iyon ay nasa ilalim siya ng pagdisiplina ng Diyos dahil sa kanyang pagkukulang, nakita niya nang malinaw at walang hadlang ang hinaharap ng kanyang bayan. Nangyari ito nang, malapit na siyang lumisan sa sanlibutang ito, ay binasbasan niya sina Efraim at Manases, at inuna niya ang nakababata kaysa sa panganay sa paraang nagpakita ng katotohanan ng kanyang pananampalataya, habang siya ay sumasamba, nakayuko sa dulo ng kanyang tungkod. Ang kanyang buhay ay mahabang buhay para sa sarili at maikling buhay para sa Diyos, pero lumisan siya sa tanawin bilang isang sumasamba, nagtatagumpay sa pananampalataya.

Maaaring tila kakaiba, kapag naiisip natin ang kahanga-hangang buhay ni Jose, isang taong kitang-kita ang pananampalataya sa buong buhay niya, na muli ay itinuon ang ating pansin sa isang bagay na nangyari bago siya namatay. Pero sa kanyang kaso, malinaw na ito ang kasukdulan ng kanyang buong paglalakbay. Bagaman nagtamo siya ng malaking karangalan sa Egipto, lagi niyang naunawaan na hindi

doon ang kanyang tahanan, at pinanatili niya ang kanyang pagiging manlalakbay hanggang sa huli. Kaya nang malapit na siyang mamatay, ipinaalala niya sa mga anak ni Israel na ang Canaan ang tunay nilang mana, at nag-utos siya na kapag sila ay umalis na sa Egipto upang bumalik sa lupang ibinigay ng Diyos sa kanilang mga ninuno, dalhin nila ang kanyang mga buto. Maaaring tila maliit na bagay ito, pero binigyan ito ng Diyos ng natatanging pansin sa ilang bahagi ng Kasulatan. Sa Genesis 50:25 natin makikita ang utos na binanggit.

Pagkatapos, sa Exodo 13:19 sinasabi sa atin kung paano sinunod ang utos na ito nang lumabas sa Egipto ang mga hukbo ng Israel. Sa buong paglalaglag nila sa ilang, dinala nila ang mga buto ni Jose, na tiyak na larawan para sa atin ng ating pananagutan ngayon na lagi nating “dalhin sa katawan ang pagkamatay ng Panginoong Jesus, upang ang buhay din ni Jesus ay mahayag sa amin.” Pagkatapos, sa Josue 24:32 sinasabi sa atin kung paanong ang mga buto ni Jose ay inilibing sa wakas sa bahaging lupa na binili ni Jacob sa mga anak ni Hamor, na ama ni Sichem, upang doon magpahinga hanggang sa umaga ng unang pagkabuhay na muli. Malinaw na dito nakatingin nang may pag-asa ang pananampalataya ni Jose, at ito ang nagbigay-kakayahan sa kanya na manatiling dayuhan sa Egipto, na larawan ng kasalukuyang masamang sanlibutang ito. Kaya nagtatapos ang seryeng ito, at sa susunod na talata ay nagsisimula ang isa pa.

Seksiyon E. Kab. 11:23-40 Iba't Ibang Karanasan ng Pananampalataya mula kay Moises hanggang sa mga Huling Propeta

Si Moises, ang tagapagbigay ng kautusan, ang may pinakamalaking puwang sa seksiyong ito, at sa kanya ay

nakikita natin ang pananampalatayang kumikilos sa iba't ibang kalagayan. Bagaman inilagay siya ng Diyos sa Kanyang pag-aalaga sa bahay ni Faraon at marahil ay ginawa pang tagapagmana ng trono, inilabas siya ng kanyang pananampalataya sa palasyo at ipinadala sa ilang. Sapagkat nang siya ay nasa hustong gulang na, matapos ang apatnapung taon ng pag-aaral ng karunungan ng mga Egipcio, tumanggi siyang tawaging anak ng anak na babae ni Faraon, at nang kilalanin niya ang kaugnayan niya sa bansang mga alipin, tumakas siya mula sa mga Egipcio at naghanap ng tahanan sa disyerto. Mula sa bayang Israel manggagaling ang Mesiyas, at dahil sa kanyang pananampalataya sa Kanya, "pinili ni Moises na magtiis ng kahirapan kasama ng bayan ng Diyos kaysa magtamasa ng panandaliang kaligayahan ng kasalanan." Kung nagpatuloy siya sa korte ni Faraon at pumayag sa mga balak nito laban sa Israel, iyon nga ay pagbili ng ginhawa at kaginhawahan ngayon kapalit ng paghatol sa hinaharap, sapagkat nakita niya na ang ganoong landas ay makasalanan sa ganang sarili at ang mga kaligayahan nito ay panandalian lamang. Ang kadustaan ni Cristo ay mas mahalaga sa kanya kaysa sa mga kayamanan at karangalan ng Egipto, sapagkat nakatingin siya sa darating na araw ng gantimpala. Kung itatanong kung sa anong paraan masasabing may alam siya tungkol sa kadustaan ni Cristo, ang sagot siyempre ay ang "Cristo" ay salitang Griyego lamang na katumbas ng Hebreong "Mesiyas." Kaya alang-alang sa Mesiyas ay iniwan ni Moises ang Egipto. Sa pananampalataya ay tinalikuran niya ang lahat ng kanyang pribilehiyo roon, at sa kabila ng matitinding pagsubok, nagtiis siya na para bang nakikita niya ang Hindi Nakikita. Pananampalataya lamang ang nakakikita sa Diyos na hindi nakikita, na higit sa lahat ng kalagayan. Sa pagsunod ng

pananampalataya, ipinagdiwang ni Moises ang Paskuwa ayon sa utos ng Panginoon, at siya at ang buong Israel ay nakasumpong ng kanlungan mula sa paghatol ng huling malaking salot sa ilalim ng winisikang dugo. Napakagandang larawan ito ng kahanga-hangang kanlungan na tinataglay ngayon ng mananampalataya habang nasisilungan siya ng dugo ni Cristo!

At kung paanong sa pananampalataya ay tinubos sila sa pamamagitan ng dugo, gayundin sa parehong pananampalatayang kumikilos ay tinubos sila sa pamamagitan ng kapangyarihan habang sila ay sumusulong ayon sa utos ng Diyos, dumaraan sa Dagat na Pula na parang tuyong lupa. Sinubukan din ito ng mga Egipcio pero walang saysay, at nalunod lamang sila sa ilalim ng malalakas na tubig. Ang ikadalawampu't siyam na talatang ito ay napakalinaw na nagpapakita ng pagkakaiba ng pananampalataya at ng kapangahasan. Si Moises at ang kanyang bayan ay dumaan sa Dagat na Pula sa pananampalataya dahil kumilos sila sa pagsunod sa Salita ng Diyos. Walang ganoong patotoo ang mga Egipcio, pero inakala nila na kung ano ang nagawa ng Israel ay kaya rin nilang gawin, at huli na nang matutunan nila ang kanilang pagkakamali.

Si Josue, ang bagong pinuno, ang nanguna sa bayan papasok sa lupain kung saan ang kanilang unang tagumpay ay isa pang patunay ng kapangyarihan ng pananampalataya, nang gumuho ang mga pader ng Jerico matapos itong libutin ng hukbo ng Israel sa loob ng pitong araw. Pero ang mismong sakuna na nagdala ng paghatol sa mga taga-Jerico ay naging daan ng kaligtasan ng patutot na si Rahab, na ang pananampalataya ay nagtagumpay sa pinakamahirap na kalagayan, at nagbigay sa

kanya ng bahagi sa Diyos ng Israel at ng lugar sa gitna ng Kanyang bayan, hanggang sa maisama pa siya sa angkan ng ating Panginoong Jesu-Cristo.

May iba pang mga bayani sa Lumang Tipan, napakarami para isa-isahin, na nagpakita ng parehong makapangyarihang lakas ng pananampalataya. Sina Gideon, Barak, Samson, Jefte, David at Samuel ay binanggit sa pangalan, at nakaaaliw sa ating mga puso na makita ang ilan sa kanila sa listahang ito, sapagkat baka nag-alinlangan tayo kung may tunay na pananampalatayang kumilos sa mga tulad nina Samson, Jefte, at maging ni Barak, kung wala ang banal na patunay na ito na totoo ang kanilang kaugnayan sa Diyos. Ang mabuting pangkat ng mga propeta ay nasa listahang ito ng karangalan din.

Umaantig sa pinakamalalim na bahagi ng puso ang pagbasa, sa mga talata 33 hanggang 38, kung ano ang ibinigay ng sanlibutang ito sa mga ikinagagalak ng Diyos na parangalan. Sa pananampalataya ay nilupig nila ang mga kaaway ng Diyos at ng tao, gumawa ng katuwiran sa isang sanlibutang makasalanan, at nagtamo ng mga pangako ng Diyos dahil inangkin nila ang mga ito sa pananampalataya. Ang ilan ay nagtikom ng bibig ng mga leon, gaya nina Daniel at Samson; pumatay ng bangis ng apoy gaya ng tatlong kabataang Hebreo; nakatakas sa talim ng tabak gaya ni Josafat; at marami pang iba ang mula sa kahinaan ay pinalakas, na nagpapatunay na ang lakas ng Diyos ay nagiging ganap sa kahinaan ng tao. Ang mga taong likas na duwag o mahina ang loob ay naging magigiting na mandirigma, na nagpatakas sa mga hukbo ng mas malalakas na kaaway ng bayan ng Diyos. Higit sa isang pagkakataon ay tinanggap nila ang kanilang mga patay na anak na binuhay na muli, at ang iba na tila natalo rito ay magtatagumpay din sa huli, sapagkat tiniis nila ang malupit na pagpapahirap alang-

alang sa katotohanan sa halip na tanggapin ang paglaya na may kasamang pakikipagkompromiso, na tiyak na alam nilang gagantimpalaan sila sa unang pagkabuhay na muli. Ang iba naman, sabi sa atin, ay matinding sinubok ng mga pagkutya at paghagupit, ng mga tanikala at pagkabilanggo; ang ilan ay binato, ang iba ay nilagari, na ayon sa tradisyon ay siyang sinapit ni Isaias. Tinukso sila sa lahat ng maiisip na paraan; ang ilan ay pinatay sa tabak, o itinapon palayo sa kanilang mga mahal sa buhay, napilitang maglibot na balat lamang ng tupa at ng kambing ang suot, salat sa lahat, pinahihirapan, inaapi, at nakasusumpung lamang ng di-tiyak na matitirhan sa mga disyerto, kabundukan at mga yungib ng lupa; pero tungkol sa kanilang lahat, ang Diyos mismo ang sumulat ng mahalagang epitapyo, “Na hindi karapat-dapat sa kanila ang sanlibutan.”

Ang lahat ng ito ay nakapagtagumpay sa pamamagitan ng pananampalataya, na gaya ng nakita na natin ay ang paninindigan sa mga bagay na inaasahan, kaya tumingin sila sa hinaharap, at hindi nila natanggap sa kanilang panahon ang pangakong tiniyak ng Diyos na magiging kanila. Siya, na nakita na nang patiuna sa Kanyang banal na panukala na ang lalong mabubuting bagay ng bagong dispensasyon ay hindi darating hanggang sa ating panahon, ay hinayaan silang maghintay hanggang matapos ang kamatayan ni Cristo bago sila makapasok sa kapuspusan ng pagpapala, “upang sila ay huwag maging sakdal nang hiwalay sa atin.”

Ang huling pananalitang ito ay napakamakahulugan, at ito na mismo ay malinaw na patunay na ang mga mananampalataya ay may malay na pag-iral sa pagitan ng kamatayan at pagkabuhay na muli. Paano magiging sakdal ngayon ang mga banal na ito sa Lumang Tipan, gayong pumanaw sila nang hindi

natatanggap ang pangako, kung wala silang malay sa kalagayang hiwalay sa katawan? Medyo nauuna tayo nang kaunti kung babanggitin ang ikadalawampu't tatlong talata ng kab. 12, pero doon ay makikita natin na idinidiin ng Espiritu Santo ang mismong katotohanang ito. Tayong mga Cristiano ay nakarating na ngayon sa pakikiisa sa “mga espiritu ng mga taong matuwid na ginawang sakdal.” Ang mga banal sa Lumang Tipan ay hindi maaaring gawing sakdal tungkol sa budhi hangga’t hindi pa naaayos ng natapos na gawa ni Cristo ang usapin ng kasalanan, pero sa sandaling napunit ang tabing, dumating sa kanila ang parehong pagpapala na ngayon ay bahagi ng lahat ng sumasampalataya sa patotoong ibinigay ng Diyos. Ang mga ito ay ginawang sakdal magpakailanman sa Kanyang paningin.

Sa ibang salita, masasabi natin tungkol sa mga banal sa Lumang Tipan na ang kanilang mga kaluluwa ay pawang ligtas sa pag-iingat ng Diyos; ang kanilang walang hanggang kaligtasan ay ganap na tiyak; pero ang gawang pinagsasaligan ng lahat ng ito ay hindi pa nangyayari noon. Kung maaari nating sabihin, sila ay naligtas nang pautang. Sa krus ay nabayaran ang kanilang pananagutan, at ngayon sila, kasama natin, ay ginawang sakdal.

Ikalimang Bahagi: Pamumuhay Ayon sa Katotohanan ng Bagong Kapanahunan (Kab. 12, 13)

Seksiyon A. Kab. 12:1-17 Babala at Pampalakas-loob na Magpatuloy

Sa pagpasok natin sa huling bahagi ng Sulat, mapapansin natin na tulad ng halos lahat ng sulat ng mga apostol, ito ay tungkol sa praktikal na bunga na dapat lumabas mula sa pagkaunawa sa katotohanang inilahad sa mga naunang kabanata. Para sa mga Hebreong iyon noong una na nagpahayag ng pangalan ng Panginoon, may natatangi itong kahulugan: tinatawag sila nitong lumabas sa kampo ng Judaismo, na kinasangkutan nila nang napakatagal na kahit kinilala na nila na ang Panginoong Jesus ang Mesiyas at Tagapagligtas. Malapit nang bumagsak ang hatol sa Jerusalem at sa mga nakatali sa paglilingkod sa templo. Dumating na ang panahon upang lubos na humiwalay sa isang sistemang hindi na kinikilala ng Diyos, sapagkat ang Kanyang sariling Anak ay itinakwil at ipinako sa krus. Ang lahat ng iyon, na dati ay itinakda ng Diyos upang maging larawan ng Persona at gawain ni Cristo, ay naging hungkag na anyo na lamang. Walang saysay ang pagsisikap na ayusin ang sistemang iyon o ibalik ito sa lugar ng paglingap ng Diyos. Ang tanging landas para sa mga nais maging tapat sa Diyos ay ang paghiwalay sa lahat ng iyon, ngunit paghiwalay patungo sa Isa na itinakwil.

Kaya dito nagsisimula ang apostol sa pamilyar na "Tayo'y" ng biyaya, na ibang-iba sa "Ikaw ay" ng kautusan. Sinasabi niya, "Kaya nga, yamang tayo'y nalilibot ng napakalaking ulap ng

mga saksi, *ating* itabi ang bawat pasanin, at ang kasalanang napakadaling pumulupot sa atin, at *tayo'y* tumakbong may pagtitiis sa takbuhing inilagay sa harap natin, na nakatitig kay Jesus na Pasimuno at Tagapagpasakdal ng ating pananampalataya; na dahil sa kagalakang inilagay sa harap Niya ay tiniis ang krus, na niwalang-halaga ang kahihiyan, at nakaupo sa kanan ng trono ng Diyos." Sa pagninilay sa mga talatang ito, agad lumilitaw ang tanong kung ano talaga ang nais ipaunawa sa atin ng Espiritu ng Diyos sa unang pangaral na ito. Ang "napakalaking ulap ng mga saksi" ay halos walang alinlangang tumutukoy sa mga bayani ng pananampalataya na nakalista na para sa atin sa kabanata 11, at kasama nila, siyempre, ang lahat ng sa bawat kapanahunan ay lumakad sa iisang landas ng pag-asa sa Diyos. Dapat ba nating isipin ang lahat ng ito na parang mga manonood sa isang malaking istadyum na nakatanaw sa mga naglalaban sa arena sa ibaba? Sa palagay ko, hindi kasingdali ng inaakala ng ilan ang pagpapasya sa tanong na ito. Ang salitang Ingles na "witness" ay may dalawang magkaibang kahulugan. Maaari itong mangahulugang tumingin o makakita, o kaya naman ay magpatotoo lamang. Tila ang orihinal na salitang ginamit dito ay malinaw na may ikalawang kahulugan, kaya ang mga nabasa natin sa kab. 11 ay talagang mga tagapagpatotoo sa kapangyarihan ng pananampalataya. Sa kabilang dako, malinaw ding ipinahihiwatig ng apostol na sa isang diwa ay nalilibot tayo ng isang napakalaking ulap ng mga manonood na tila nakatanaw sa atin, habang sila mismo ay nagpapatotoo sa kadakilaan ng buhay ng pananampalataya. Ngunit anuman ang totoo, ito ay sinadyang maging mensahe ng pampalakas-loob sa mga nasa lugar pa ng pagsubok. Ang mga ito ay pinapangaralang itabi ang bawat pasanin at sa gayon ay

malampasan at maiwanan ang kasalanang pumupulupot. Sa palagay ko, hindi ito isang partikular na kasalanan na parepareho sa lahat. Kundi ang kasalanan mismo ang nagsisikap na sumilo sa bawat mananampalataya. Walang duda na ang kasalanan ng kawalan ng pananampalataya ang lalong tinutukoy, ngunit nagbubunga ito ng maraming anyo ng pagkabigo. Walang banal na napakabanal na hindi nakakaalam na may ilang hilig siya na, kapag hinayaang maghari sa kanya, ay hahantong sa pagbagsak ng kanyang patotoo. Upang makatakas sa kasalanang pumupulupot, dapat nating itabi ang bawat pasanin. Ang pasanin ay hindi kasalanan sa ganang sarili nito. Ito ay hadlang lamang, isang bagay na nakapagpapabagal sa tumatakbo. Kung iisipin natin ang kasalanang pumupulupot na parang isang mabangis na hayop, at ang taong may pananampalataya na tumatakbo sa kanyang itinakdang takbuhin habang ang hayop na ito ay laging humahabol nang mahigpit sa kanya, makikita natin agad ang matingkad na larawang inihaharap dito. Tayong nais makalampas sa kasalanan ay hindi dapat napapabigatan ng mga pasaning hindi kailangan. Alam ng bawat isa sa sarili niya kung ano ang mga hadlang na ito. Kapag naitapon na niya ang mga ito, saka niya maiiwanan ang mabangis na humahabol. Ngunit ang ganitong tao ay dapat ding may Layunin sa harap niya, upang manatili ang kanyang lakas ng loob hanggang wakas; kaya pinapangaralan ang mananampalataya na tumitig nang matatag kay Jesus, na Siya mismo ang Pangulo at Tagapagpasakdal ng pananampalataya; hindi talaga "ating pananampalataya," gaya ng nasa Authorized Version, kundi ng pananampalataya mismo. Ang buhay Niya ay buhay ng pananampalataya sa buong kasakdalan nito. Dahil sa kagalakang inilagay sa harap Niya, ang kagalakan na makasama

Niya sa kaluwalhatian ang Kanyang mga tinubos, dinaanan Niya ang mapait na dalamhati ng krus, na niwalang-halaga ang kahihiyan nito, at ngayon, bilang tugon sa lahat ng iyon, pinaupo Siya ng Diyos Ama bilang Tao sa Kanyang sariling kanan sa walang-hanggang trono. Ang tagumpay Niya ay atin habang kinikilala natin ang ating pagkakaisa sa Kanya.

Kaya Siya ang dapat maging Layunin sa harap ng mga kaluluwa ng Kanyang bayan. At ganito ang mababasa natin, "Isipin ninyo Siya na nagtiis ng gayong pagsalungat ng mga makasalanan laban sa Kanyang sarili, upang kayo'y huwag mapagod at manlupaypay sa inyong mga kalooban" (t. 3). Sa oras ng panghihina ng loob, kapag gusto mo nang sumigaw kasama ni Jacob, "Ang lahat ng bagay na ito ay laban sa akin," itaas mo ang iyong mga mata, ikaw na tinutukso, at tumingin ka sa Kanya na nakaranas ng dalamhating hindi mo kailanman mararanasan, at gayunma'y nakaupo ngayon bilang Mananagumpay sa pinakamataas na kaluwalhatian. Hayaan mong Siya ang maging Layunin ng iyong puso. Hayaan mong Siya ang maging kagalakan ng iyong kaluluwa, at kapag naitaas ka na sa ibabaw ng mga alalahanin at dalamhati ng kasalukuyan, makatatakbo ka nang hindi napapagod at hindi nanlulupaypay sa iyong itinakdang takbuhin.

At kung minsan ay natutukso kang isipin na wala nang ibang tinawag upang tiisin ang mga pagsubok na tulad ng dinanas mo, matuto kang mag-isip nang mahinahon tungkol dito, sapagkat ang totoo, napakarami nang iba ang dumanas ng di-masabing pahirap na hindi mo pa naranasan. "Hindi pa kayo nakikipaglaban hanggang sa pagbubuhos ng dugo, sa pakikipagpunyagi laban sa kasalanan" (t. 4). Hindi si Cristo ang tinutukoy niya rito, kundi ang mga alang-alang kay Cristo ay

hindi nagmahal sa kanilang buhay hanggang kamatayan, at pinili pa ang kamatayan kaysa makipagkompromiso sa kasamaan. Malinaw na sa dakila at huling pagsubok na ito ay wala pang buhay na banal ang tinawag.

At saka, napakadaling makalimutan ang nakapaloob sa pangaral na ito: "Anak ko, huwag mong hamakin ang pagdidisiplina ng Panginoon, ni manlupaypay kapag sinasaway ka Niya: sapagkat ang iniibig ng Panginoon ay Kanyang dinidisciplina, at hinahampas ang bawat anak na Kanyang tinatanggap." Ito ay sinipi mula sa Kawikaan 3:11, 12, at pinagtitibay sa Job 5:17 at Awit 94:12. Sinasabi nito sa atin na ang pagdidisiplina ay para sa ating ikabubuti.

"Walang darating sa atin

Kundi ang ipinahihintulot ng Kanyang pag-ibig."

Bawat dalamhating ipinahihintulot na tiisin ng mga anak ng Diyos ay idinisenyo ng Diyos para sa pagpapala. Ang pagdidisiplina ay hindi laging parusa. Sa halip, ito ay pagtuturo sa pamamagitan ng disiplina. Ito ang paraan ng Diyos sa paghubog at pagtuturo sa atin. Pansinin na may tatlong saloobin na maaari nating taglayin sa pagdidisiplina ng Panginoon. Maaari natin itong hamakin. Ang gumagawa nito ay nagpapatigas lamang ng sarili laban sa Diyos at ayaw matuto ng mga aral na nais ituro sa kanya ng pagdidisiplina. "Sino ang nagpatigas laban sa Kanya at umunlad?" Sa kabilang dako, maaaring manlupaypay ang isang tao sa ilalim ng pagdidisiplina. May mga kaluluwang mahiyain at madaling umurong na nawawalan ng lahat ng lakas ng loob kapag dumating ang kaguluhan. Tulad ni "Little-Faith" sa *The Pilgrim's Progress*, palagi silang nanlulumo dahil sa mga

pagsubok sa daan. Ito man ay pagkawala rin ng pagpapala. Ngunit ibinibigay ng ikalabing-isang talata ang ikatlong pagpipilian, at darating tayo roon sa takdang panahon.

"Kung kayo'y nagtitiis ng pagdidisiplina," sinasabi sa atin, "pinakikitunguhan kayo ng Diyos na gaya ng mga anak; sapagkat sinong anak ang hindi dinidisiplina ng kanyang ama? Ngunit kung kayo'y walang pagdidisiplina, na dito'y nakikibahagi ang lahat, kayo nga'y mga anak sa labas, at hindi mga tunay na anak." Dinidisiplina ng Diyos ang Kanyang sariling mga anak. Ang mga di-matuwid naman ay Kanyang inilalaan sa araw ng paghuhukom upang parusahan. At sa ganitong paraan makikita natin ang pagkakaiba ng isang anak ng Diyos na tumalikod at ng isang hindi kailanman tunay na nakakilala sa Panginoon, kundi nagpahayag lamang, at pagkatapos ay bumalik sa sanlibutan. Ang una ay laging nasa ilalim ng nagdidisiplinang kamay ng Diyos, kung nagpapatuloy siya sa sariling kalooban. Ang huli ay maaaring mukhang kapansin-pansing malaya sa anumang tanda ng di-pagkalugod ng Diyos, ngunit sa gayon ay ipinahahayag lamang niya ang malungkot na katotohanan na hindi siya kailanman ipinanganak na muli, kundi isa lamang na nagdala ng pangalan ng anak ngunit walang tunay na karapatan dito.

Bilang mga anak sa mga pamilya dito sa lupa, may mga ama tayong nagtutuwid sa atin at iginalang natin sila. Gayunma'y malayo silang maging hindi nagkakamali. Dinisiplina nila tayo ayon sa sarili nilang kagustuhan, ibig sabihin, alinman sa ayon sa inakala nilang pinakamabuti noong panahong iyon, o dahil ang ating asal ay nakagagambala sa kanila. Lalo pa ngang dapat nating igalang Siya na Ama ng mga espiritu, na nagdidisiplina lamang para sa ating kapakinabangan, na laging nagnanais na

tayo'y makabahagi sa Kanyang kabanalan. Hindi Siya kailanman basta-basta o sumpungin sa pakikitungo Niya sa atin.

Ang mga pagsubok na hinahayaan Niyang dumating sa atin, sa Kanyang walang-hanggang karunungan, ay hindi nagbibigay ng kagalakan sa ngayon, kundi madalas ay talagang mabigat pasanin. "Gayunman pagkatapos" ang pagdidisiplina ay magbubunga ng "mapayapang bunga ng katuwiran sa mga nasanay sa pamamagitan nito." Ito nga ang ikatlong saloobin na maaari nating taglayin sa pagdidisiplina. Kung tayo'y masasanay at mapagsasanay nito, at hahatulan natin ang ating sarili sa harapan ng Diyos, makikita natin ang masaganang bunga sa ating buhay bilang resulta, na magiging papuri at kaluwalhatian sa Diyos. At kaya nagtatapos ang seksiyon sa pangaral ng mga talata 12, 13: "Kaya nga itaas ninyo ang mga kamay na nakalaylay, at ang mga tuhod na mahina; at gumawa kayo ng tuwid na landas para sa inyong mga paa, upang ang pilay ay huwag malihis sa daan; kundi sa halip ay gumaling." Ibig sabihin, ang bawat mananampalataya ay lumakad nang maingat, na isinasaalang-alang ang mga mas mahina, na sinisikap na maging halimbawa sa halip na hadlang, at nagsisikap na maibalik ang sinumang nasilo at nalihis sa landas ng pananampalataya.

Marahil ay wala nang ibang katotohanan sa larangan ng praktikal na karanasan na mas nakabubuti sa atin kaysa sa idiniin ng mga talatang ito. Madali tayong matuksong ituro ang lahat ng ating kalituhan at kahirapan sa mga likas na sanhi lamang, at sa gayon ay hindi natin natututunan ang mga aral na nais ituro sa atin sa pamamagitan nito ng ating laging matiyagang Diyos at Ama. O kaya naman ay madali nating ituring na parusa ang lahat ng bagay na hindi kanais-nais, at sa

gayon ay nanlulumo ang ating espiritu dahil nahuhumaling tayo sa isip na palagi tayong hinahampas ng pamalo dahil sa ating mga pagkabigo. Ngunit wala sa dalawang pananaw na ito ang tama. Ang katotohanan ay nasa ginintuang gitna. Para sa taong may pananampalataya, walang dapat na tinatawag na "pangalawang sanhi." Ang lahat ay tatanggapin bilang mula sa kamay ng Diyos, at kahit tinatawag ang isang tao na makibahagi sa mga kapighatiang dinaranas ng sanlibutan sa pangkalahatan, kikilalanin ng mapagpasakop na mananampalataya na nasa likod ng lahat ng iyon ang kamay ng Diyos. Ngunit ang Kanyang kamay ay hindi laging nakataas upang magparusa. Kalooban ng Diyos na, sa pamamagitan mismo ng mga kalagayang tinatawag na daanan ng Kanyang bayan, matutunan nila ang sarili nilang kahinaan at ang pagiging di-mapagkakatiwalaan ng sarili nilang puso, at sa gayon ay lubos silang umasa sa Kanya, Siya na ating lakas at ating kaligtasan din, at na kinalulugdan Niyang ipakita ang Kanyang pag-ibig at pag-aalaga bilang Ama sa lahat ng kumakapit sa Kanya. Makatitiyak tayo rito: kapag sa wakas ay tumayo na tayo sa Kanyang harapan, pasasalamatan natin Siya sa bawat karanasang dinanas natin dito sa lupa. Makikita natin kung paanong sa lahat ng mga kalagayang iyon ng pagsubok ay gumagawa lamang Siya ng pagkakataon upang ipakita ang Kanyang karunungan at biyaya; ngunit upang maunawaan natin ang mga ito nang wasto, kinailangang matutunan natin ang sarili nating kamangmangan at ang pagiging makasalanan ng ating puso. Kapag natutunan na ang mga aral na ito, napakapalang bunga ang lilitaw sa mga buhay na malinis at matuwid! At natututo tayo sa mga karanasang ito, habang dinaraan natin ang mga ito sa pakikipag-isa sa Diyos, na makiramay sa mga karanasan ng ating mga kapatid, kaya

nagiging katulong tayo ng kanilang pananampalataya sa halip na hadlang at katitisan. Walang sinumang makahahatol nang malupit sa iba, magiging di-mabait o di-mapagpatawad, kung natutunan na niya ang sarili niyang pagiging di-maaasahan at ang palagi niyang pangangailangan ng awa, habang lumalakad sa landas ng pagsubok at pagsusuri sa ilalim ng disiplina ng Panginoon. Sa apat na talatang nagtatapos sa seksiyong ito, pinagsama ang isang pangaral at isang napakataimtim na babala. Sa talata 14 ay mababasa natin, "Sikapin ninyong makamit ang kapayapaan sa lahat ng tao, at ang kabanalan, na kung wala nito ay walang taong makakakita sa Panginoon." Mahalagang pansinin na sa talatang ito ay wala ang tiyak na pangungusap na madalas ipalit ng mga tao sa talagang nakasulat: "Kung walang kabanalan ay walang taong makakakita sa Panginoon." Ang pananalitang iyon ay maaaring lubos na mapagkamalan, at nagpahirap na sa maraming taimtim na kaluluwa na sinisikap gawin ang mismong bagay na iniuutos ng talata kapag binasa nang tama. Ibinatay rito ang turo na ang kabanalan ay isang karanasang tinatawag ng ilan na ikalawang pagpapala, o ikalawang gawa ng biyaya, at na ang mga hindi nakakamit ng karanasang ito, bagaman ipinanganak na muli, ay sa bandang huli ay mapapahamak at hindi kailanman makakakita sa Panginoon. Ngunit ito ay talagang malayo sa katotohanan, at walang anumang suporta sa teksto mismo. Sa katunayan, ang kabaligtaran pa nga ang totoo. Ang ating sinisikap makamit ay ang laging nasa unahan natin. Kapag naabot na natin ito, hindi na natin ito hinahabol. Kaya dito ay pinapangaralan tayong habulin ang dalawang bagay, ang isa ay patungo sa tao at ang isa ay patungo sa Diyos. Una, dapat nating sikaping makamit ang kapayapaan sa lahat ng tao. Ibig sabihin, gawin natin itong layunin sa pakikitungo natin sa

ating kapwa. Malinaw na hindi natin ito lubos na maaabot kailanman. Kahit ang ating pinagpalang Panginoon Mismo, bagaman dumating Siyang nangangaral ng kapayapaan, ay hindi natagpuang handa ang lahat ng tao na makipagpayapaan sa Kanya. At ang mananampalataya, gaano man kataimtim niyang habulin ang mithiing ito, ay makakatagpo pa rin ng mga taong ayaw mamuhay nang payapa. Patungo naman sa Diyos, dapat nating habulin ang kabanalan. Ito ang dapat maging takbo ng ating buhay. Dapat lagi nating sikaping maging higit at higit na katulad Niya, ang Banal. Kung wala ito, walang tao, anuman ang kanyang ipinahahayag, ang makakakita sa Panginoon. At kaya nililinaw ng mga sumusunod na talata na kung may sinumang tao sa kapisanan ng mga Cristiano na, sa kabila ng kanyang ipinahahayag, ay nagkukulang sa biyaya ng Diyos sa hindi paghabol sa kapayapaan sa tao at sa kabanalan sa harap ng Diyos, sa gayon ay ipinakikita niyang siya ay lapastangan pa rin; ibig sabihin, siya ay nasa apdo pa ng kapaitan at sa gapos ng kasamaan. Kaya pinapangaralan tayong mag-ingat nang masikap upang hindi ito maging totoo sa sinuman sa atin, at upang walang anumang ugat ng kapaitan ang sumibol sa pamamagitan natin at sa gayon ay marami ang madungisan. Ang tinutukoy ay ang Deuteronomio 29:18, kung saan binalaan ng Diyos ang Israel tungkol sa panganib sa buong kapulungan kung may sinumang indibidwal, pamilya, o lipi sa kanila na mahulog sa pagsamba sa diyus-diyosan. Ang gayon ay magiging "ugat na nagbubunga ng apdo at ajenjo," na magdadala ng kapahamakan sa buong bansa. "Ang isang makasalanang ay sumisira ng maraming kabutihan" (Eclesiastes 9:18). Sapagkat gaya ng sinasabi sa atin sa Bagong Tipan, "Ang masasamang kasama ay sumisira ng mabubuting ugali." Ganito ang mapakiapid sa 1 Corinto 5, at sa Lumang Tipan ay may

katulad tayong halimbawa kay Esau na, sa kabila ng lahat ng kanyang mga pribilehiyo, ay isang taong lapastangan, na mas pinahalagahan ang sariling kasiyahan ng katawan kaysa sa darating na espirituwal na pagpapala. At bagaman dumating ang araw na mapait niyang pinagsisihan ang kanyang kahangalan at sinikap niyang hikayatin ang kanyang ama na baguhin ang pasya nito at ibigay sa kanya ang pagpapalang dati niyang hinamak, gayunma'y wala siyang nakitang lugar ng pagsisi sa isip ni Isaac, bagaman umiyak siya sa harap nito at nagsumamo nang taimtim. Hindi naman sa hindi na maaaring pagsisihan ni Esau ang kanyang kahangalan, bagaman ang natatanging pagpapala ay tuluyan nang nawala; kundi nang maibigay na ang pagpapala kay Jacob ay hindi na ito mababago, "sapagkat ang mga kaloob at pagtawag ng Diyos ay walang pagsisi." Napakataimtim ng babalang ito, sapagkat walang duda na marami noong araw na iyon, at marami pa rin ngayon, ang nakikihalubilo sa bayan ng Diyos, ngunit hindi kailanman hinatulan ang laman sa liwanag ng krus ni Cristo. Marami sa kanila ang magigising sa kamalayan ng kanilang kahangalan kapag huli na upang makamit ang pagpapalang minsan ay tila walang halaga.

Seksiyon B. Kab. 12:18-24 Matingkad na Pagkakaiba ng Dalawang Kapanahunan

Sa mga talata labing-walo hanggang dalawampu't apat, inilalagay ng Espiritu ng Diyos sa matingkad na paghahambing ang mga pangunahing katangian ng dalawang kapanahunan na kaugnay ng luma at ng bagong tipan. Dalawang magkahiwalay na bilog ang inihaharap sa atin. Sa una ay naroon ang lahat ng nananatili pa sa batayan ng Tipan sa Sinai, kaya nasa ilalim ng sumpa, gaya ng nasusulat, "Sumpain ang bawat isa na hindi

nananatili sa lahat ng bagay na nasusulat sa aklat ng kautusan upang gawin ang mga ito." Sa ikalawang bilog ay naroon ang mga dinala sa pamamagitan ng biyaya sa pagpapala ng bagong tipan sa pamamagitan ng pananampalataya kay Cristo at sa Kanyang natapos na gawain.

Mababasa natin, "Sapagkat hindi kayo lumapit sa bundok na mahihipo, at nag-aapoy, ni sa kaitiman, at kadiliman, at bagyo, at sa tunog ng pakakak, at sa tinig ng mga salita; na ang tinig na iyon ay ipinakiusap ng mga nakarinig na huwag nang salitain pa sa kanila ang salita" (tt. 18, 19). May mas matibay pa bang pananalita na magagamit upang ipakita na walang pangmatagalang pagpapala ang darating sa taong nagkasala sa pamamagitan ng kautusan? Ang mismong mga kalagayan nang ibigay ang maapoy na kautusang iyon ay dapat sanang nagtanim sa kanya ng lubos niyang kawalang-kakayahang tuparin ang mga hinihingi nito, at sa gayon ay umakay sa kanya na ihagis ang sarili sa walang-kapantay na biyaya ng Diyos, na tanging makapagsasagawa para sa isang makasalanang ang nagkasalang likas ay salungat sa kalooban ng Diyos. Ngunit ang Israel, kahit napaurong sila sa takot sa mga pagpapakita ng kapangyarihan ng Diyos, ay may pagtitiwala sa sariling nagpahayag, "Ang lahat ng sinalita ng Panginoon ay aming gagawin, at kami'y susunod," kaya ginawa nila ang sarili na mananagot na tuparin ang bawat utos upang makapasok sa pagpapala. Gayunma'y sinasabi sa atin, "Sapagkat hindi nila matiis ang iniutos, Kung kahit isang hayop ay humipo sa bundok, ito'y babatuhin, o tutuhugin ng palaso: at napakakakila-kilabot ng tanawin anupat sinabi ni Moises, Ako'y lubhang natatakot at nanginginig" (tt. 20, 21). Kung kahit ang mababang nilalang, na napasailalim sa kawalang-kabuluhan dahil sa kasalanan ng tao, ay hindi pinahintulatang humipo

man lamang sa bundok, at kung si Moises, na maituturing na pinakamabuti sa buong Israel, ay nanginig sa isip na lumapit sa Diyos sa ganoong kalagayan, anong pag-asa pa kaya ang maaaring magkaroon ang isang karaniwang tao na tumayo sa harap ni Jehova batay sa katuwiran ng kautusan?

Ngunit batay sa biyaya ng bagong tipan, ang lahat ng sumasampalataya sa Panginoong Jesu-Cristo ay pumasok sa isang lubos na naiibang larangan, isang kamangha-manghang bilog ng pagpapala na lubos na nakasalig sa mahalagang dugong ibinuhos Niya na ginawang sumpa para sa atin upang tayo'y mailigtas Niya sa sumpa ng kautusan. Pansinin ang iba't ibang bagay na binabanggit sa susunod na tatlong talata.

Una, "Kayo'y lumapit sa bundok ng Sion." Ito ay nagsasalita ng malayang biyaya ng Diyos sa paghirang. Mababasa natin sa Awit 78:68, "Pinili Niya ang bundok ng Sion na Kanyang inibig." Nang lubos nang bumagsak ang lahat sa ilalim ng dating kaayusan, itinaas ng Diyos si David, ang taong ayon sa Kanyang sariling puso, sa pagiging hari sa Israel, at pinagtibay ang mga pangako sa kanya at sa kanyang binhi pagkatapos niya, at itinatag ang kanyang trono sa bundok ng Sion, na hindi makikilos magpakailanman (Awit 125:1). "Mula sa Sion, ang kasakdalan ng kagandahan, ang Diyos ay sumikat." Mula sa banal na bundok na iyon lumalabas ang pagpapala sa sangkatauhan, at sa bandang huli, sa araw ng kapangyarihan ni Jehova, "ang Panginoon ay uungal mula sa Sion," "ang kautusan ay lalabas mula sa bundok ng Sion," kapag "ang Tagapagligtas ay darating sa Sion" at matutupad ang lahat ng maluwalhating pangako ng Diyos, kapag "ang Panginoon ay maghahari sa bundok ng Sion." Ito ang magiging sentro ng pagpapala ng bagong tipan sa kamangha-manghang araw na iyon. At para sa

atin sa kasalukuyang panahon, ito ay nagsasalita ng dalisay na biyaya na pumalit sa tipan ng kautusan. Kaya hindi sa bundok ng Sinai, ang bundok ng kautusan, kundi sa Sion, ang bundok ng biyaya, tayo lumapit.

Ikalawa, "Sa lungsod ng Diyos na buhay, ang Jerusalem sa langit." Hindi ito dapat ipagkamali sa lungsod sa lupa ng dakilang Hari, na magiging kagalakan pa ng buong lupa, sapagkat ang ating bahagi ay hindi sa sanlibutang ito kahit si Cristo Mismo ay naghahari na, kundi maghahari tayong kasama Niya mula sa Jerusalem sa langit sa itaas. Ito, siyempre, ang Bagong Jerusalem, ang Kasintahang Babae, ang asawa ng Kordero sa Apocalipsis 19 at 21. Saklaw nito ang lahat ng banal sa langit, ibig sabihin, ang lahat ng namatay sa pananampalataya sa buong mga siglo, ang lahat ng sa bawat kapanahunan ay sumampalataya sa Diyos at kaya binuhay ng Kanyang Espiritu. Ang Jerusalem sa langit ay higit sa lahat ang Tahanan ng Iglesia, kaya tinatawag itong lungsod ng kasintahang babae; ngunit ang mga banal ng lahat ng ibang kapanahunan na dumaan sa kamatayan at pumasok sa buhay ng muling pagkabuhay ay, gaya ng sinabi ng isa, mapapabilang sa "Burgess roll" nito, ang talaan ng mga mamamayan nito. Ang Jerusalem sa langit na ito ang magiging upuan ng trono ng buong sansinukob ng Diyos.

Ikatlo, "Tayo'y lumapit sa di-mabilang na hukbo ng mga anghel, isang buong pagtitipon." Ang pananalitang isinalin na "pangkalahatang kapulungan" ay walang dudang tumutukoy sa hukbong ito ng mga anghel at hindi sa kasunod nito, at mas mabuting isalin na "isang buong pagtitipon." Sa ibang salita, tayo'y pumasok sa pinagpalang pakikisama sa buong pagtitipon ng mga hinirang na anghel na ang kagalakan ay gawin ang

kalooban ng Diyos, at na sila mismo ay natututo ng kalooban na iyon sa pamamagitan ng Kanyang Iglesya.

Ikaapat, tayo ngayon ay ginawang mga kaanib ng "iglesya ng mga panganay na nakasulat sa Langit." Ang "panganay" dito ay maramihan sa orihinal. Hindi si Cristo Mismo ang tinutukoy, kundi ang buong Iglesya ay tinatawag na "iglesya ng mga panganay," bilang naiiba sa ibang mga banal na tatawagin at ililigtas sa susunod na panahon.

Ikalima, "Sa Diyos na Hukom ng lahat." Wala na ngayong tabing na naghihiwalay, walang ulap ng kadiliman na nagtatago ng Kanyang mukha; kundi sa pinagpalang kamalayan na tayo'y inaring-ganap sa lahat ng bagay, tayo'y tumatayo nang walang hiya sa Kanyang banal na harapan, na alam na para sa atin ang usapin ng kasalanan ay tapos na magpakailanman, at ang Kanyang sakdal na pag-ibig ay nagpalayas ng lahat ng takot.

Ikaanim, "Sa mga espiritu ng mga taong matuwid na pinasakdal." Ang mga ito, siyempre, ay ang mga espiritong may kamalayan ng mga banal ng mga naunang kapanahunan. Hindi sila natutulog, gaya ng inakala ng ilan; ang lahat ay buhay sa Kanya. Ngunit hanggang sa kamatayan at muling pagkabuhay ni Cristo, hindi sila matatawag na sakdal, sapagkat hindi pa naisasakatuparan ang pagtubos. Masasabi nating sila ay naligtas "nang pautang," sapagkat pinatawad sila ng Diyos batay sa gawaing gagawin pa lamang ng Kanyang pinagpalang Anak. Ngayong natapos na ang gawaing iyon, sila at tayo ay pinasakdal sa diwang nagagalak sila sa ganap na pagkalutas ng usapin ng kasalanan.

Ikapito, "Kay Jesus na Tagapamagitan ng bagong tipan." Hindi ito isang taong nagkakamali, gaya ni Moises mismo, na dahil sa kanyang pagkabigo ay hindi pinahintulutang pumasok sa

lupang pangako! Si Cristo Jesus, ang Walang-hanggang Anak ng Diyos, na naging Tao upang pasanin ang ating kasalanan at sisi, ay tumugon sa bawat hinihingi ng nilabag na kautusang iyon, at ngayon ay namamagitan sa bagong tipan ng malayang biyaya, na sa pagpapala nito ay dinala tayo.

Ikawalo, at huli, "Tayo'y lumapit sa dugo ng pagwiwisik, na nagsasalita ng lalong mabubuting bagay kaysa sa dugo ni Abel." Ang dugo ni Abel, ang unang martir, ay sumigaw mula sa lupa para sa paghihiganti, ngunit,

*"Ang dugo ni Jesus, sa lupa't langit,
Awa, malaya't walang-hanggang awa, ang isinisigaw."*

Hindi lamang Siya namatay bilang martir sa kamay ng makasalanang tao, kundi inihandog Niya ang Kanyang sarili bilang alay sa krus para sa ating pagtubos. Sa pagtatatag ng Hapunan ng Panginoon, ang alaala ng pagtubos na ito, mababasa natin, "Kinuha Niya ang saro, na sinasabi, Ang sarong ito ang bagong tipan sa Aking dugo, na ibinubuhos para sa marami sa ikapagpapatawad ng mga kasalanan." Ang mahalagang dugong iyon ay nagsasalita ng Kanyang sakdal at walang-dungis na buhay na ibinuhos bilang hain para sa atin. Kaya sa buong halaga ng Kanyang natapos na gawain, kahit ang pinakamahinang mananampalataya ay nakatayo ngayon sa harap ng Diyos at nakapasok na sa kamangha-manghang bilog na ito ng pagpapala.

*"At ngayo'y lumalapit kami sa trono ng biyaya,
Sapagkat naroon ang Kanyang dugo at ang Saserdote;
At may galak naming hinahanap ang banal na mukha ng*

Diyos,

Dala ang aming insensaryo ng papuri at panalangin.

*"Ang nag-aapoy na bundok at ang mahiwagang tabing,
Kasama ng aming takot at sala, ay wala na;*

*May kapayapaan ang aming budhi na hindi kailanman
mabibigo,*

Ang Kordero sa itaas ang nasa trono."

Seksiyon C. Kab. 12:25-29 Mahigpit na Babala na Huwag Tanggihan ang Kasalukuyang Katotohanan

Batay sa pagpapahayag na ito ng pagpapala ng bagong tipan, narito ang taimtim na babalang nagtatapos sa kabanata. Napansin na natin na sa buong Sulat, tuwing lubos nang naipaliwanag ang isang linya ng katotohanan, agad sumusunod ang isang babala tungkol sa panganib ng pagtalikod sa pahayag na ito mula sa Langit. Kaya sa mga Hebreong ito, na pamilyar sa mga pag-aangkin ng Panginoong Jesus, ngunit ang ilan sa kanila ay maaaring hindi talaga tumanggap sa Kanya sa kanilang puso, sinasabi ng Espiritu, "Ingatan ninyong huwag ninyong tanggihan Siya na nagsasalita. Sapagkat kung hindi nakatakas ang mga tumanggi sa Kanya na nagsalita sa lupa, lalong hindi tayo makatatakas, kung tatalikod tayo sa Kanya na nagsasalita mula sa Langit" (t. 25). Habang lalong malaki ang pribilehiyo, lalong malaki ang kasalanan ng pagtanggihan sa mensahe. Kung mahigpit na hinatulan ng Diyos ang mga tumanggi sa pahayag na ibinigay sa lumang tipan, gaano pa kaya ang Kanyang galit sa mga tumatanggi sa Kanyang kasalukuyang biyaya kay Cristo? Noong una sa Sinai, niyanig ng Kanyang tinig ang lupa, ngunit ngayon ay nagsasalita Siya tungkol sa panahong yayanigin Niya hindi lamang ang lupa,

kundi pati ang langit. Sinisipi niya ang Hagai 2:6: "Sapagkat ganito ang sabi ng Panginoon ng mga hukbo; Minsan pa, sandaling panahon na lamang, at yayanigin Ko ang mga langit, at ang lupa, at ang dagat, at ang tuyong lupa."

Binibigyang-pansin ng apostol ang unang pananalita, na nagpapakita na isang pagyanig na hindi pa nangyayari hanggang noon ang tinutukoy. "At ang salitang ito, Minsan pa, ay nagpapakilala ng pag-aalis sa mga bagay na nayayanig, gaya ng mga bagay na ginawa, upang manatili ang mga bagay na hindi nayayanig" (t. 27). Hindi ba natin masasabi na nagsimula na ang pagyanig na iyon, at magpapatuloy ito hanggang ang lahat ng ipinagmamapuri ng tao ay madurog, at matutunan niya, gaya ni Nabucodonosor noong una, na ang Kataas-taasan ang naghahari sa kaharian ng mga tao.

Ang mga mananampalataya ay nakapasok na sa espiritu rito: "Kaya nga, yamang tumatanggap tayo ng isang kaharian na hindi makikilos, magkaroon tayo ng biyaya na sa pamamagitan nito ay makapaglingkod tayo sa Diyos nang kalugud-lugod na may paggalang at banal na takot: sapagkat ang ating Diyos ay apoy na tumutupok" (tt. 28, 29). Hindi lamang ito, gaya ng madalas sabihin ng mga tao, na ang Diyos sa labas ni Cristo ay apoy na tumutupok, o na Siya ay apoy na tumutupok sa mga hindi ligtas lamang, kundi ang mismong likas Niya ang tinutukoy. Ang apoy na tumutupok ay kabanalang ipinakikita sa paghatol, at ang Diyos, na liwanag at pag-ibig, ay dapat tumupok sa lahat ng bagay na salungat sa Kanyang banal na kalooban. Para sa mananampalataya, siyempre, ang ibig sabihin nito sa bandang huli ay ganap na pagkakatulad kay Cristo, kapag nawasak na ang huling bakas ng laman. Samantala, dapat

tayong lumakad sa biyaya, na sinisikap maglingkod sa panibagong espiritu at hindi sa kalumaan ng titik.

Seksiyon D. Kab. 13:1-6 Iba't Ibang Pangaral

Tapos na ngayon ang bahaging pandoktrina ng Sulat, at ang huling kabanata ay nagbibigay sa atin, gaya ng karaniwan sa mga sulat ni Pablo, ng mga pangaral tungkol sa pamumuhay ng mga humawak sa pananampalataya sa katotohanang naipahayag na. Idinidiin ang pag-ibig sa kapatid. Ang mga inakit kay Cristo mula sa sanlibutang tumatanggi sa Kanya ay dapat makilala sa pag-ibig nila sa isa't isa. Naku, gaano kadalas na hindi ganito ang nangyari!

Pagkatapos ay sumusunod ang pangaral na magpakita ng pagkamapagpatuloy sa mga dayuhan, malamang ay una sa lahat sa mga dumadalaw na lingkod ni Cristo, at siyempre pati sa iba pang mga anak ng Diyos na maaaring nangangailangan ng magiliw na pagtanggap habang naglalakbay sila sa iba't ibang lugar, lalo na ang mga tumatakas sa pag-uusig. Noong una, ang ilan na nag-akalang nagpapakita lamang sila ng kagandahang-loob sa mga tao ay natuklasang banal na pribilehiyo pala nilang paglingkuran ang mga anghel na dumalaw.

Marami na ang nakagapos alang-alang kay Cristo. Pinangaralan ang mga banal na alalahanin sila at isipin ang lahat ng nagdurusa, anuman ang dahilan, sapagkat sila mismo ay nasa katawan pa at kaya nakalantad din sa katulad na mga pagsubok. Walang nakaaalam kung kailan darating ang kanyang pagkakataon na magtiis ng kapighatian alang-alang sa karapat-dapat na Pangalang iyon.

Salungat sa maluwag at imoral na mga kaisipang napakakaraniwan noong araw na iyon, at kahit sa ating panahon ay walang-hiyang pinanghahawakan ng marami, ang pag-aasawa ay dapat kilalaning marangal dahil ito ay ugnayang itinakda ng Diyos, at dapat ingatan sa kalinisan, na alam na tiyak na ang mga lumalabag sa tipan ng pag-aasawa ay haharap sa Diyos tungkol sa kanilang kasalanan.

Ang Cristiano rin ay dapat mamuhay ng tahimik at matatag na buhay, hindi nag-iimbot sa maaaring taglay ng iba, kundi kontento sa ibinigay ng Diyos, na alam na kay Cristo Mismo ay pinagkalooban siya ng higit pa sa anumang nakilala ng sinumang makamundo. Ang magkaroon ng Kanyang pangako, "Hindi kita iiwan ni pababayaang man," ay sapat na. Ano pa ang maaaring naisin hanggang sa tawagin siya Pauwi upang makasama Niya magpakailanman? Kaya sa pananampalataya, ang bawat mananampalataya ay may tiwalang makapagsasabi, "Ang Panginoon ang aking Katulong, at hindi ako matatakot sa gagawin sa akin ng tao." May nagsabi nang mahusay, "Ang Diyos ay Kapalit ng lahat ng bagay, ngunit walang anumang bagay na makapapalit sa Diyos."

*"Sa bilog na iyon ng paglingap ng Diyos,
Bilog ng pag-ibig ng Ama,
Lahat ay kapahingahan, kapahingahan magpakailanman,
Lahat ay kasakdalan sa itaas.*

*"Pinagpala't maluwalhating salitang 'magpakailanman'!—
Oo, 'magpakailanman' ang salita,
Walang makapaghihiwalay sa mga tinubos,
Walang makapaghihiwalay sa kanila sa Panginoon."*

Seksiyon E. Kab. 13:7-21 Ang Panawagan sa Ganap na Paghiwalay sa Lumang Sistema, ang Judaismo

Kung tama ang ating paniniwala, sa kabila ng sinasabi ng marami na salungat dito, na si apostol Pablo ang sumulat ng Sulat na ito, lubos nating mauunawaan kung gaano kataimtim siyang makikiusap ngayon para sa ganap na paghiwalay sa sinaunang sistema, na ang kaluwalhatian ay umalis na mula nang itakwil ang Anak ng Diyos. Ang madidilim na ulap ng paghatol ay nakabitin nang mababa sa lupain ng Palestina. Sa kaunting panahon na lamang, ang banal na lungsod ay magiging buntong ng guho. Hindi na papailanlang ang usok ng hain mula sa mga altar ng mga Judio. Bukod dito, karamihan sa mga apostol ay tinawag na Pauwi o naglilingkod na sa malalayong lupain. Si Pablo mismo ay malapit nang maging martir sa palakol ng berdugo. Habang ang lahat ng ito ay dumadagan sa kanyang kaluluwa, hinihimok niya ang mga mananampalatayang Hebreo na tuluyang humiwalay sa sistemang iyon na tumanggi sa Panginoon ng Kaluwalhatian.

At una, tinatawagan niya silang alalahanin ang mga naging gabay nila noong mga nakaraang araw, na nagturo sa kanila ng Salita ng Diyos, sapagkat dito, sa talata pito, maliwanag na ang nasa isip niya ay ang mga wala na sa piling nila. Dapat nilang alalahanin ang kanilang mga pinuno noong nakaraan at tularan ang kanilang pananampalataya, na isinasaalang-alang ang wakas, o kinahinatnan, ng kanilang pamumuhay. Ang mga lalaking ito, alang-alang kay Cristo, ay nagdusa at nagpagal, na buong-galak na isinuko ang anumang isip ng pag-angat sa sanlibutan upang Siya ay maluwalhati sa kanilang buhay. Ang layunin ng kanilang pananampalataya ay si Jesu-Cristo, na Siya ring kahapon, ngayon, at hanggang sa mga kapanahunang darating; ang di-nagbabagong Cristo na laging nananatili sa

gitna ng nagbabagong mga tanawin, na dapat maging Layunin ng puso ng Kanyang bayan. Mahalagang tandaan na hindi ito nangangahulugan na ang mga pamamahala ng ating Panginoon ay laging magkapareho ang uri. "May iba't ibang pamamahala, ngunit iisa ang Panginoon." Hindi Siya kumikilos sa iisang paraan sa bawat kapanahunan, ngunit Siya Mismo ay nananatiling Siya rin sa Kanyang Persona. Kung palagi itong isinasaisip, hindi pagsasamahin ng mga Cristiano ang mga bagay na malinaw na pinag-iba ng Diyos. Halimbawa, madalas sabihin ng mga hindi malinaw mag-isip na dahil pinagaling ng Panginoon ang lahat ng maysakit na lumapit sa Kanya noong narito Siya sa lupa, gagawin din Niya ang gayon ngayon sa lahat ng humihingi ng Kanyang tulong, sapagkat "Siya rin kahapon, ngayon, at magpakailanman." Nakapagtataka na hindi pa sila lumalayo at ipinipilit na bubuhayin Niya ang mga patay at ibabalik sa kanila ang kanilang mga mahal sa buhay ngayon, gaya ng ginawa Niya nang tatlong beses noong narito Siya sa lupa. Maiiwasan ang ganitong kalituhan ng isip kung malinaw na nauunawaan ang pagkakaiba ng mga pamamahala.

Ang sumunod na babala ay laban sa maling turo. Mula sa napakaagang panahon, may mga lalaking lumitaw sa mga kapisanan ng mga Cristiano, at lalo na sa mga kapulungan ng mga Judio, na naghaharap ng bago at baluktot na turo, na kinailangang ibabala sa mga alagad. Ang ilan sa kanila ay nagbigay ng malaking diin sa mga utos ni Moises at ng mga rabi tungkol sa mga pagkain at mga ordenansa na kaugnay ng paglilingkod sa templo at walang wastong lugar sa kaayusang Cristiano. Kaya isinulat niya, "Huwag kayong madala ng iba't iba at kakaibang mga aral. Sapagkat mabuting bagay na ang puso ay mapatatag sa biyaya; hindi sa mga pagkain, na hindi nakapakinabang sa mga nagpakaabala sa mga iyon."

At ngayon sa mga talata sampu hanggang labing-apat ay narito ang tuwirang utos na lumabas sa kampo ng Judaismo sa banal na paghiwalay patungo sa Panginoong Jesus Mismo. May altar tayo, sabi niya, na doon ay walang karapatang kumain ang mga naglilingkod sa tabernakulo; ibig sabihin, ang ating altar at ang ating paglilingkod ay lubos na makalangit. Mula nang mamatay si Cristo ay wala nang altar sa lupa; ngunit sa Langit, nananatili ang inilalarawan ng gintong altar, kung saan namamagitan si Cristo para sa atin. Ang pagsasalita tungkol sa anumang ibang altar, gaya ng ginagawa sa Romanismo halimbawa, at sa ilang sekta ng Protestantismo, ay pagtanggi sa katotohanan ng natapos na gawain ni Cristo.

*"Wala nang dugo, wala nang altar ngayon,
Ang hain ay tapos na;
Walang apoy ni usok na pumapailanlang,
Ang Kordero'y hindi na papatayin pa."*

Noong panahong kinikilala pa ng Diyos ang ritwal ng Lumang Tipan, ang mga katawan ng mga hayop na ang dugo ay dinadala ng dakilang saserdote sa santuwaryo para sa kasalanan, kapag inihaharap sa Diyos ang handog para sa kasalanan, ay sinusunog sa isang malinis na lugar sa labas ng kampo. Bilang katuparan ng larawan, "Si Jesus din, upang Kanyang pakabanalin ang bayan sa pamamagitan ng Kanyang sariling dugo," ibig sabihin, upang ibukod Niya sila para sa Diyos sa buong halaga ng Kanyang gawain ng pagtubos, "ay nagdusa sa labas ng pintuan." Kinuha Niya roon ang lugar sa labas upang pasanin ang hatol na nararapat sa ating mga kasalanan, at ngayon ay nagtitiwala tayo sa Kanya, ang Isa na itinakwil, bilang ating Tagapagligtas, at ipinahahayag natin Siya

bilang ating Panginoon. Sa katapatan sa tawag ng Diyos, dapat tayong makiisa sa Kanya sa Kanyang pagkatakwil, kaya nangangaral ang apostol, "Tayo'y lumabas patungo sa Kanya."

Para sa mga Hebreong ito, mas malalim pa ang ibig sabihin nito kaysa sa mga mananampalataya sa huling panahon, na hindi kailanman nakatali gaya nila sa isang sistemang itinakda ng Diyos na kalaunan ay itinakwil ng Diyos. Ang pinakamalalim na pagmamahal ng kanilang puso, hanggang sa makilala nila si Cristo, ay nakapulupot sa sistemang iyon, ngunit ang apostol, na nagsasalita bilang isang Judio sa mga tulad niyang kumilala na si Jesus ang Mesiyas, ay nagsasabi, "Tayo'y lumabas patungo sa Kanya sa labas ng kampo, na dala ang Kanyang kadustaan. Sapagkat dito ay wala tayong lungsod na nananatili, kundi hinahanap natin ang darating." Napakalaking hamon ito sa mga Cristianong Hebreong ito. Ang ibig sabihin nito ay ang pagputol ng pinakamalalambing na mga ugnayan, at tiyak na hahantong sa pinakamabibigat na di-pagkakaunawaan, ngunit wala nang ibang paraan upang maging tapat sila sa Isa na tinanggihan ng bansang Judio, ngunit bumili sa kanila ng Kanyang dugo. Dapat nilang tularan ang kanilang amang si Abraham, na iniwan ang bayan at kamag-anakan dahil hinahanap niya ang isang lungsod na may mga saligan, na ang Tagapagtayo at Maylalang ay ang Diyos.

Halos hindi ko na kailangang talakayin nang matagal na ang pananalitang ito, "Tayo'y lumabas patungo sa Kanya sa labas ng kampo," ay malubhang inabuso at lubhang ginamit nang mali ng marami na ginagawa itong batayan ng paghiwalay sa mga Cristianong madalas ay kasing-banal din nila, sa pagkukunwari na kung hindi kapareho ng sa kanila ang pananaw ng mga ito, ang mga ito na ang bumubuo ng kampo. Ngunit ang

paghiwalay sa Judaismo ang sinasabi ng apostol; at hindi, salamat sa Diyos, ang paghiwalay sa Sangkakristiyanuhan, na gaano man kalayo ito napalihis sa ilang bagay mula sa katotohanan ng Bagong Tipan, ay hindi pa itinatakwil ng Diyos.

Sa pagsasabi nito, ayokong maunawaan kahit sandali na kinukunsinti ko ang inaaming masama at di-banal, ngunit sa palagay ko ay hindi maaaring idiin nang labis na walang batayan sa kasulatang ito para sa anumang uri ng pagmamataas na pang-iglesya. Ang pagkasira at pagkabigo ay nasa lahat ng dako, at nananawagan ng mapagpakumbabang pagpapahayag at paghatol sa sarili, hindi ng kapalaluan sa posisyon.

Sumunod naman ang dalawang talata na naghaharap sa atin sa napakahalagang paraan ng hain na may pribilehiyo na ngayong ihandog ng mga mananampalatayang saserdote, sapagkat tandaan natin, ang lahat ng Cristiano ngayon ay mga banal at maharlikang saserdote. Bilang mga banal na saserdote, dapat tayong "maghandog ng hain ng papuri sa Diyos nang palagi, samakatuwid ay ang bunga ng ating mga labi, na nagpapasalamat sa Kanyang pangalan." Sinabi ng Diyos, "Ang naghahandog ng papuri ay lumuluwalhati sa Akin." Bilang mga banal na saserdote, pumapasok tayo sa santuwaryo upang iharap ang ating pagsamba at pagsamo sa Kanya na kilala na natin ngayon bilang ating Diyos at Ama. Pagkatapos, bilang mga maharlikang saserdote, lumalabas tayo sa mga tao alang-alang sa Diyos, kaya narito ang pangaral, "Ngunit ang paggawa ng mabuti at ang pagbabahagi ng inyong taglay sa iba ay huwag ninyong kalimutan: sapagkat sa gayong mga hain ay lubhang nalulugod ang Diyos." Ang ating pagkasaserdote ay may panig na patungo sa Diyos at panig na patungo sa tao,

kaya napapanatili ang magandang pagkakatimbang na napakakatangian ng Salita ng Diyos.

Nakita natin, sa talata pito, kung paanong tinawagan ng sumulat ang mga banal na alalahanin ang mga namahala sa kanila noong mga nakaraang araw. Ngayon sa talata labimpito, idinidiin niya ang pagsunod sa mga nangangalaga sa kanila ngayon sa mga banal na bagay. "Sundin ninyo ang mga namamahala sa inyo, at pasakop kayo: sapagkat sila'y nagbabantay para sa inyong mga kaluluwa, gaya ng mga magbibigay-sulit, upang magawa nila ito nang may kagalakan, at hindi nang may hinagpis; sapagkat iyon ay walang pakinabang sa inyo." Ang tunay na espirituwal na awtoridad ay makikita sa tunay na pag-aalaga bilang pastol sa bayan ng Diyos, at kapag ibinigay ng Ulo ng Iglesya ang kaloob ng pagpapastol, ito ay para sa pagpapala ng lahat. Ang pagmamalaki sa ganitong kaloob o ang pagtanggong kilalanin ito ay pagbabalewala at paghamak sa Ulo Mismo. Sa kabilang dako, ang pagkalito sa kaloob ng pagpapastol at sa tinatawag na orden ng klero ay lubos na hindi ayon sa Kasulatan. Walang dami ng pagsasanay o pagkilala ng iglesya ang makagagawa sa isang tao na pastor. Ang Ulo ng Iglesya Mismo ang nagbibigay ng ganitong "kaloob" sa Kanyang bayan.

Sa tunay na paraan ni Pablo, nakikiusap ang sumulat na isama siya sa kanilang mga panalangin. Napaka-katangian ito ni Pablo! Sinasabi niya, "Ipanalangin ninyo kami; sapagkat nagtitiwala kaming may mabuting budhi kami, na sa lahat ng bagay ay nagnanais na mamuhay nang tapat. Ngunit lalo kong ipinakikiusap sa inyo na gawin ninyo ito upang ako'y maibalik sa inyo nang lalong madali." Sa pinakamalamang, naunawaan niya na malamang ay hindi na magtatagal at tatatakan na niya

ng kanyang dugo ang kanyang patotoo, ngunit kung bilang sagot sa panalangin ay maibalik siya sa paglilingkod nang kaunting panahon, pahahalagahan niya ito, habang nagpapasakop sa lahat ng bagay sa kalooban ng Diyos. Sino ang makapagsasabi kung gaano kalaki ang utang ng bawat lingkod ni Cristo sa mga panalangin ng mga nakatagong lingkod ng Diyos? Ang ilapit sila sa Kanya ay isang kamangha-manghang ministeryo, na ang buong bunga ay makikita lamang sa araw na iyon kapag ang bawat lihim na bagay ay mahahayag at ang bawat isa ay gagantimpalaan ayon sa sarili niyang paglilingkod. Huwag isipin ninuman na maliit na bagay ang manalangin. Walang mas mataas na ministeryo, walang mas mahalagang tungkulin, kaysa sa pagiging tagapamagitan sa panalangin.

Ang magandang basbas ng mga talata dalawampu at dalawampu't isa ang nagtatapos sa Sulat mismo. Gaano kadalas nang binigkas ang mga salitang ito sa loob ng mga siglo; gaano pa rin kahalaga ang pagdating ng mga ito sa bawat pusong sumasampalataya! "Ngayon ang Diyos ng kapayapaan, na nagbalik mula sa mga patay sa ating Panginoong Jesus, ang dakilang Pastor ng mga tupa, sa pamamagitan ng dugo ng walang-hanggang tipan, ay pasakdalín kayo sa bawat mabuting gawa upang gawin ang Kanyang kalooban, na gumagawa sa inyo ng kalugud-lugod sa Kanyang paningin, sa pamamagitan ni Jesu-Cristo; sa Kanya nawa ang kaluwalhatian magpakailanman. Amen." Napakapinagpala ng pangalang "Ang Diyos ng kapayapaan!" Matatagpuan ito sa iba pang bahagi ng Bagong Tipan, gaya ng alam natin, at nagsasalita ito ng kapayapaang ginawa sa pamamagitan ng dugo ng krus, na sa batayan nito ay nagsasalita ngayon ang Diyos ng kapayapaan sa lahat ng nagtitiwala sa Kanyang Anak. Nang mabuhay Niyang muli mula sa mga patay Siya na bilang Mabuting Pastol ay

naghandog ng Kanyang sarili para sa mga tupa at nagbuhos ng Kanyang dugo para sa kanilang pagtubos, sa gayon ay tinatakan ang walang-hanggang tipan, ginawa na ngayon ng Diyos ang Jesus ding iyon na Panginoon at Cristo. Itinaas sa kanan ng Ama, Siya ngayon ang Dakilang Pastor na gumagabay sa Kanyang hinirang na kawan sa ilang ng sanlibutang ito. Hindi magtatagal, gaya ng sinasabi sa atin ni apostol Pedro, babalik Siya sa kaluwalhatian bilang Pangulong Pastor (1 Pedro 5:4), na sa Kanya ay dapat magbigay-sulit ang lahat ng katulong na pastol. Samantala, sa pamamagitan ng Kanyang Espiritu, gumagawa Siya sa mga taong minsan ay ginawan Niya nang buong bisa sa krus ng Kalbaryo. Sa pamamagitan ng panloob na gawaing ito ay pinababanal Niya ang Kanyang bayan para sa Kanyang sarili, na araw-araw ay ginagawa silang higit na katulad ng kanilang pinagpalang Panginoon, na sa Kanya nauukol ang buong kaluwalhatian ng kanilang kaligtasan, ngayon at magpakailanman. At kaya ang "Amen" ang nagtatapos sa bahaging pandoktrina at praktikal ng sulat.

Seksiyon F. Kab. 13:22-25 Pangwakas na mga Pagbati. Ang Lihim na Tanda ni Pablo

Hindi na tayo kailangang magtagal sa mga pangwakas na pagbati. Sa talata dalawampu't dalawa, nakikiusap siya sa kanila na tanggapin ang salita ng pangaral, na sasalungat sa lahat ng kanilang likas na hilig, ngunit napilitan siya sa espiritu na isulat dahil sa kalagayang kinaroroonan nila.

Ang kanyang kasamang si Timoteo, na tila nabilanggo rin, ay malaya na ngayon, at umaasa siyang kasama si Timoteo ay muling dalawin ang mga iglesya na kinaroroonan ng mga mananampalatayang Judiong ito, kung kalooban ng Panginoon. Pagkatapos ay muli niyang binanggit ang kanilang mga gabay,

ang mga nangangasiwa sa mga espirituwal na bagay, at nagpadala sa kanila ng natatanging pagbati, gayundin sa lahat ng banal. Ang pagkilalang ito sa kanilang mga pinuno ay talagang magandang manggaling kay apostol Pablo, sapagkat marami ang nagsikap na magdulot ng hidwaan sa pagitan niya at nila. Ngunit siya mismo ay tumatangging kilalanin ang anumang ganoon, at kinikilala niya sila sa lugar na ibinigay sa kanila ng Diyos bilang mga nangangalaga sa mga kaluluwa ng mga banal. Ang mga kapatid na taga-Italia, walang duda ay mga Cristiano sa Roma at sa iba pang lugar, ay nakiisa sa kanya sa pagbating ito.

Tinapos niya ang sulat sa paglalagay dito ng nakita nating sarili niyang lihim na tanda, "Ang biyaya ay sumainyo nawang lahat. Amen."

Bagaman tanging ibinukod ng Diyos bilang apostol sa mga Hentil, hindi kailanman nakalimutan ni Pablo na siya mismo ay Judio sa kapanganakan. Alam niya ang buong kahulugan para sa kanyang bayan ng pagpapahayag na sila ay mga tagasunod ng Panginoong Jesu-Cristo. Nananabik ang kanyang puso sa kanila, at nagseselos siya nang may banal na pagseselos, baka sila magkulang sa kanilang buong pagpapala dahil sa pag-aatubili at sa sobrang tagal na pagkapit sa mga anyo at seremonya, sa pagkamakakautusan at pagkamakalaman ng naging isang patay na sistema na lamang mula nang ipako sa krus ang sariling Anak ng Diyos. Nais niyang makapasok sila at lubos na matamasa sa pinakaganap na paraan ang biyayang iyon na siyang mismong sentro at buod ng kanyang mensahe sa Judio at sa Hentil.

Habang binabalikan natin ang kasaysayan ng Sangkakristiyanuhan, makikita natin ngayon kung gaano

kailangan ang paghihiwalay na ito. Madaling sumang-ayon ang puso ng tao sa mga anyo at seremonya. Ang mga inaakay lamang ng Diyos ang sumasamba sa Espiritu at sa katotohanan. Sa lahat ng dako, ang mga tao ay bumabalik sa mga ritwal na anyo at mga sistemang liturhiko, na sinisikap sa gayong paraan na punan ang lumalaking kakulangan ng tunay na pagkaespirituwal at pagkatalaga kay Cristo. Ang mga taong hindi ligtas ay maaaring "masiyahan" sa isang "relihiyosong serbisyo," ngunit ang mga ipinanganak na muli lamang ang makasasamba sa pamamagitan ng Espiritu ng Diyos.

Tito — Kabanata 1: Panimula

May apat na sulat na ipinadala sa mga indibidwal na ipinasulat ng Espiritu Santo sa pamamagitan ni apostol Pablo. Ang tatlo ay tinatawag na mga sulat-pastoral, sapagkat isinulat ang mga ito sa mga batang mangangaral, upang himukin sila na maging masipag sa kanilang tungkulin. Ang ikaapat, kay Filemon, ay talagang personal na sulat.

Bagaman magkakahawig sa ilang bagay ang dalawang sulat kay Timoteo at ang sulat kay Tito, may malinaw na pagkakaiba: kay Timoteo, idinidiin ng apostol ang kahalagahan ng wastong aral, samantalang kay Tito naman, ang binibigyang-diin niya ay ang wastong pamumuhay. Sa madaling salita, ang paksa ng sulat na ito ay, “Ang katotohanang ayon sa kabanalan.”

Wala nang panahon na mas kitang-kita ang pangangailangan ng kabanalan sa araw-araw na buhay kaysa sa mga araw na ating kinabubuhayan ngayon. Ang maluwa na aral ay nauuwi sa maluwa na pamumuhay. Sa kabilang banda naman, posibleng-posible na buong-sigasig na ipagtanggol ng isang tao ang mga pangunahing katotohanan, pero ang kanyang buhay ay malayong-malayo sa kanyang ipinapahayag.

Si Tito ay isang Griyego, ayon kay Pablo, na sumama sa kanya sa Jerusalem upang pag-usapan ang kaugnayan ng mga Hentil sa kautusan ni Moises. Mukhang isa siyang taong mapagkakatiwalaan, sapagkat sa kanya ipinagkatiwala ang pananagutan sa paglilikom ng abuloy mula sa mga kapulungan ng mga Hentil para sa mga kapatid na Judio sa Palestina na nagugutom dahil sa taggutom. Mabuti ang sinasabi ni Pablo tungkol sa pangkalahatang pag-uugali ni Tito, pero makahulugan na idinagdag pa niya, “Kasama ni Tito ay nagsugo

ako ng isang kapatid.” Ayaw niyang may anumang bagay na makasira sa pangalan ng isang lingkod ng Diyos pagdating sa usapin ng pera. Dito ay may mahalagang aral para sa atin.

Nang isulat ni Pablo ang sulat na ito, si Tito ay nasa pulo ng Creta, at siya ang maaari nating tawaging kinatawan ng apostol na pinagkatiwalaan ng gawaing pag-aayos ng mga iglesya sa Creta. Maliwanag na isinulat ang sulat sa pagitan ng dalawang pagkabilanggo ni Pablo, sapagkat walang tala na nakapunta na siya sa Creta bago ang unang pagkabilanggo, ni na nagpalipas siya ng taglamig sa Nicopolis. Pero maliwanag na pagkatapos siyang mapalaya sa mga paratang na isinampa laban sa kanya ng mga Judio sa Jerusalem, naglibot siya, gaya ng sinasabi ng tradisyon, at nagpatuloy sa kanyang ministeryo hanggang sa siya ay muling dinakip. Sa pagitang ito siya pumunta sa Creta kasama si Tito, at pagkatapos ay iniwan niya ang nakababatang lalaki upang tapusin ang gawain habang siya ay nagtungo sa ibang mga lugar.

Ang tatlong kabanata ng sulat ang likas na mga bahagi nito. Ang kabanata 1 ay tungkol sa pangangailangan ng kabanalan sa iglesya; ang kabanata 2, kabanalan sa tahanan; at ang kabanata 3, kabanalan sa sanlibutan.

Tito — Kabanata 2: Kabanalan sa Iglesya

Tito 1:1-16

Si Pablo, na alipin ng Diyos, at apostol ni Jesu-Cristo, ayon sa pananampalataya ng mga hinirang ng Diyos, at sa pagkakilala sa katotohanang ayon sa kabanalan; sa pag-asa sa buhay na walang hanggan, na ipinangako ng Diyos na hindi makapagsisinungaling bago pa nagsimula ang mga panahon; ngunit sa takdang panahon ay inihayag Niya ang Kanyang salita sa pamamagitan ng pangangaral, na ipinagkatiwala sa akin ayon sa utos ng Diyos na ating Tagapagligtas; kay Tito, na tunay kong anak ayon sa pananampalatayang ating pinagsasaluhan: Biyaya, awa, at kapayapaan, mula sa Diyos Ama at sa Panginoong Jesu-Cristo na ating Tagapagligtas. Dahil dito ay iniwan kita sa Creta, upang iyong ayusin ang mga bagay na kulang pa, at maglagay ng mga matanda sa bawat lungsod, gaya ng ibinilin ko sa iyo: kung ang sinuman ay walang kapintasan, asawa ng iisang babae, may mga anak na tapat na hindi napaparatangan ng kalayawan o ng pagsuway. Sapagkat ang tagapangasiwa ay dapat na walang kapintasan, bilang katiwala ng Diyos; hindi mapagmagaling, hindi madaling magalit, hindi manginginom, hindi palaaway, hindi sakim sa maruming pakinabang; kundi mapagpatuloy sa bahay, maibigin sa mabubuting tao, mahinahon, matuwid, banal, mapagpigil sa sarili; matibay na nanghahawak sa tapat na salita ayon sa itinuro sa kanya, upang siya ay makapangaral sa pamamagitan ng wastong aral at makapagpasubali sa mga sumasalungat. Sapagkat marami ang mga suwail, mga walang kabuluhanang madaldal at mga

mandaraya, lalo na yaong mga sa pagtutuli: na ang kanilang mga bibig ay dapat patigilin, na gumugulo sa buong sambahayan, na nagtuturo ng mga bagay na hindi nararapat, alang-alang sa maruming pakinabang. Isa sa kanila, isang propeta nila mismo, ang nagsabi, Ang mga taga-Creta ay laging sinungaling, masasamang hayop, mga tamad na matakaw. Totoo ang patotoong ito. Kaya sawayin mo sila nang mahigpit, upang sila ay maging matibay sa pananampalataya; na hindi nakikinig sa mga alamat ng mga Judio, at sa mga utos ng mga tao na tumatalikod sa katotohanan. Sa malilinis ay malinis ang lahat ng bagay: ngunit sa mga marumi at hindi sumasampalataya ay walang anumang malinis; kundi pati ang kanilang isip at budhi ay marumi. Sinasabi nilang kilala nila ang Diyos; ngunit sa kanilang mga gawa ay ikinakaila nila Siya, palibhasa'y kasuklam-suklam, at masuwayin, at walang silbi sa bawat mabuting gawa, (tt. 1-16)

Tingnan nating mabuti ang unang kabanata. Ang mga talata 1-4 ang pagbati. Tinatawag ni Pablo ang kanyang sarili na alipin ng Diyos, at isinugo ni Jesu-Cristo ayon sa pananampalataya ng mga hinirang ng Diyos. Ang pananampalataya rito ay hindi tumutukoy sa pagtitiwala o pag-asa sa Diyos ng mga hinirang, kundi sa kabuuan ng aral na tinawag ang mga hinirang na ipagtanggol. Idinagdag pa niya, “At sa pagkakilala sa katotohanang ayon sa kabanalan.” Ang *kabanalan* ay literal na “pagkakawangis sa Diyos,” o “pagkamaka-Diyos.” Ang katotohanang naunawaan ng kaluluwa ay nagbubunga ng kabanalan sa buhay. Ito ang idinidiin sa sulat na ito.

Ang sinasabi sa talata 2 ay dapat nating pag-isipang mabuti: “Sa pag-asa sa buhay na walang hanggan, na ipinangako ng

Diyos na hindi makapagsisinungaling bago pa nagsimula ang sanlibutan.” Ang dapat na mabasa rito, sa halip na “sanlibutan,” ay “ang mga panahon ng mga kapanahunan,” o “ang mga panahon ng mga dispensasyon.” Dalawang salitang Griyego, hindi iisa, ang magkasamang isinalin dito na “sanlibutan.”

Ang “mga panahon ng mga kapanahunan” ay ang mga dispensasyon, ang mga kapanahunan ng pagtubos na nagsimula pagkatapos ng pagkahulog ng tao. Ang pangako ng buhay na tinutukoy dito, gaya rin sa 2 Timoteo 1:1, ay ang ipinahayag ni Jehova nang sumpain Niya ang ahas: “At papag-aalitin Ko ikaw at ang babae, at ang iyong binhi at ang kanyang binhi; dudurugin nito ang iyong ulo, at ikaw ang tutuklaw sa kanyang sakong” (Genesis 3:15). Ito ang pangako ng buhay. Hindi ito pangakong ibinigay bago nilikha ang materyal na sansinukob, kundi bago nagsimulang tumakbo ang mga kapanahunan ng panahon. Pumasok na ang kasalanan, pero hindi pababayaang ang tao sa ilalim ng hatol ng kamatayan. Darating mula sa Diyos ang isang banal na Tagapagligtas, ang Anak ng Birhen, na magdadala ng buhay. Sa takdang panahon ay tinupad ng Diyos ang pangakong ito, at ngayon ay ipinapahayag na ito ng Kanyang Salita sa buong sanlibutan.

Sa mga talata 5-9 ay may bilin kay Tito tungkol sa paglalagay ng mga matanda. Aayusin niya ang mga bagay na kulang pa, isasaayos ang mga iglesya sa paraang maka-Diyos at maglalagay ng mga matanda sa bawat lungsod ayon sa tagubilin ng apostol. Ang mga matandang ito ay dapat na walang kapintasan, asawa ng iisang babae lamang, at may sambahayang nasa maka-Diyos na pagpapasakop. Mukhang malinaw na iisang tao lamang ang tinutukoy ng *matanda* at *tagapangasiwa*: “Sapagkat,” patuloy niya, na para bang iisang

uri ng tao ang kanyang pinag-uusapan, “ang tagapangasiwa ay dapat na walang kapintasan, bilang katiwala ng Diyos,” isang taong marunong magpigil sa sarili, hindi matigas ang ulo, ni mainitin ang ulo, ni mapagpalayaw sa sarili, ni palaaway, ni sakim, kundi mapagpatuloy sa bahay, may mainit na puso sa kanyang mga kapatid, natutuwa sa mabubuting tao, mahinahon, matuwid, banal. Hindi niya dapat paglaruan ang Banal na Kasulatan, kundi matibay na manghawak sa Salita ayon sa itinuro sa kanya, upang siya ay makapangaral sa pamamagitan ng wastong aral at makapagpasubali sa mga sumasalungat. Kaya sa limang maiikling talata ay inilarawan sa atin ng apostol ang huwarang matanda o tagapangasiwa. Ang *matanda* ay nagpapahiwatig ng isang taong may sapat na gulang at pagkahinog, samantalang ang *tagapangasiwa* ay nagbibigay-diin sa kanyang tungkulin, sapagkat ang kahulugan ng salita ay “tagapamahala.”

Maliwanag na kailangan ang maka-Diyos na kaayusan sa iglesya. Sa Creta, gaya rin sa ibang lugar, maraming suwail, walang kabuluhang madaldal at mga mandaraya, lalo na yaong mga nagmula sa Judaismo. Dahil hindi pa sila lubusang nakalaya sa kautusan, ipinagyayabang nila ang kanilang mas dakilang mga pribilehiyo, at sinikap nilang alipinin ang mga mananampalatayang Hentil. “Na ang kanilang mga bibig ay dapat patigilin, [sapagkat sila ay] gumugulo sa buong sambahayan, na nagtuturo ng mga bagay na hindi nararapat, alang-alang sa maruming pakinabang.” Ibig sabihin, sinisikap nilang bumuo ng isang pangkat sa paligid nila, at ang hangad nila ay ang sarili nilang pagtataas at pagpapayaman.

Ang mga Judiong ito na taga-Creta ay katulad ng kanilang mga kababayang Hentil na isinulat ni Epimenides, “Ang mga taga-

Creta ay laging sinungaling, masasamang hayop, mga tamad na matakaw.” Ang huling pananalita ay maaaring isalin na “mga sakim na matakaw.” Ang likas na pagkatao ng isang tao ay lumalabas pa rin kahit na kumilos na si Cristo sa kanyang kaluluwa, kaya kailangan ang mas higit na pagbabantay. Hindi nababago ang lumang pagkatao sa pagbabalik-loob, bagaman binibigyan tayo ng bagong pagkatao. Pero dapat patayin ang mga kilos ng laman kung nais natin ng buhay ng tagumpay at kabanalan. Kaya iniutos ni Pablo kay Tito na sawayin sila nang mahigpit upang sila ay maging matibay sa pananampalataya. Dapat silang balaan laban sa mga alamat ng mga Judio at sa mga utos ng mga tao (na pumapalit sa katotohanang inihayag), na hahantong lamang sa pagtalikod sa pananampalataya.

Ang ikalabinlimang talata ay madalas na lubos na ginagamit sa maling paraan: “Sa malilinis ay malinis ang lahat ng bagay: ngunit sa mga marumi at hindi sumasampalataya ay walang anumang malinis; kundi pati ang kanilang isip at budhi ay marumi.” Hindi ito nangangahulugan na ang mga bagay na hindi banal para sa iba ay nagiging malinis sa ganang sarili kapag ginawa ng mga taong may mas mataas na pag-iisip. Ang ibig sabihin nito ay ang malilinis ay natutuwa sa kalinisan, kung paanong ang mga hindi banal ay natutuwa sa marumi. Dahil marumi ang kanilang isip at budhi, maaaring malakas ang ganitong mga tao sa pagpapahayag ng relihiyon at sinasabi nilang kilala nila ang Diyos, pero ang kanilang masasamang gawa ang nagpapatunay na lubos silang hindi nakakakilala sa Kanya. Laban sa ganitong pag-uugali tinawag si Tito na balaan ang bayan ng Diyos.

Tito — Kabanata 3: Kabanalan sa Tahanan

Tito 2:1-15

Ngunit ikaw ay magsalita ng mga bagay na nararapat sa wastong aral: na ang matatandang lalaki ay maging mahinahon, kagalang-galang, mapagpigil sa sarili, matibay sa pananampalataya, sa pag-ibig, sa pagtitiis. Gayundin ang matatandang babae, na sila ay maging magalang sa kanilang pag-uugali ayon sa nararapat sa kabanalan, hindi mapanirang-puri, hindi alipin ng maraming alak, mga tagapagturo ng mabubuting bagay; upang kanilang maturuan ang mga kabataang babae na maging mahinahon, na ibigin ang kanilang mga asawa, na ibigin ang kanilang mga anak, na maging maingat, malinis, masipag sa tahanan, mabait, masunurin sa kanilang sariling mga asawa, upang hindi malapastangan ang salita ng Diyos. Gayundin ang mga kabataang lalaki ay iyong himukin na maging mahinahon ang pag-iisip. Sa lahat ng bagay ay ipakita mo ang iyong sarili na isang halimbawa ng mabubuting gawa: sa iyong pagtuturo ay ipakita mo ang kalinisan, ang pagkamarangal, ang katapatan, ang wastong pananalita, na hindi mapupulaan; upang ang kalaban ay mapahiya, na walang masamang masabi tungkol sa inyo. Himukin mo ang mga alipin na maging masunurin sa kanilang sariling mga panginoon, at bigyan sila ng kasiyahan sa lahat ng bagay; hindi sumasagot nang pabalang; hindi nagnanakaw, kundi nagpapakita ng buong katapatan; upang kanilang mapaganda ang aral ng Diyos na ating Tagapagligtas sa lahat ng bagay. Sapagkat ang

biyaya ng Diyos na nagdadala ng kaligtasan ay napakita sa lahat ng tao, na nagtuturo sa atin na, sa pagtatakwil sa kalikuan at sa mga makamundong pita, ay mamuhay tayo nang mahinahon, matuwid, at maka-Diyos, sa kasalukuyang sanlibutang ito; na hinihintay ang mapalad na pag-asa, at ang maluwalhating pagpapakita ng dakilang Diyos at ating Tagapagligtas na si Jesu-Cristo; na ibinigay ang Kanyang sarili para sa atin, upang tayo ay tubusin Niya sa lahat ng kasamaan, at linisin para sa Kanyang sarili ang isang bayang sarili Niyang pag-aari, masigasig sa mabubuting gawa. Ang mga bagay na ito ay iyong ipahayag, at ipangaral, at isaway nang buong kapamahalaan. Huwag kang hamakin ng sinuman. (tt. 1-15)

Mula sa usapin ng iglesya, ang sulat naman ay tumutukoy sa kabanalan sa tahanan. Hinihimok si Tito na magsalita ng mga bagay na ayon sa wastong aral, o sa totoo ay “ang nakapagpapalusog na turo,” at sa paggawa nito ay dapat niyang payuhan ang iba't ibang miyembro ng samahang Cristiano. May mensahe para sa matatandang lalaki at babae, sa mga kabataang lalaki at babae, at gayundin sa mga alipin.

Gayunman, hindi ito tulad ng sa Efeso at Colosas, na tuwirang pangaral na ipinapatungkol sa bawat isa sa mga pangkat na ito. Sa halip, tinuturuan si Tito kung paano siya mismo kikilos upang matulungan ang iba't ibang taong ito na lumakad nang naaayon sa kanilang ipinapahayag.

Ang matatandang lalaki ay dapat turuan upang makilala sila sa pagiging mahinahon, kagalang-galang, mapagpigil sa sarili, matibay sa pananampalataya, may pag-ibig, at may pagtitiis. Ang matatandang babae ay dapat lumakad nang ayon sa

kanilang banal na pagpapahayag, at lalo silang binabalaan laban sa maling paggamit ng dila—“hindi mapanirang-puri.” Ang salitang ito ay siya ring ginagamit para sa diyablo mismo. Siya ang pinakadakilang maninirang-puri. Napakalungkot kapag nalilimutan ng mga Cristiano ang kanilang mataas at banal na pagkatawag kaya sila ay nagiging mapanirang-puri sa isa’t isa, at sa gayon ay nagbibigay ng puwang sa diyablo! Ang matatandang babae ay hindi dapat maging mapagpalayaw sa sarili, kundi dapat silang magturo sa mga nakababata, sa halimbawa at gayundin sa salita.

Pansinin na *hindi* sinabihan si Tito na personal niyang turuan ang mga kabataang babae tungkol sa kanilang pag-uugali. Maaaring hindi ito laging matalinong gawin at maaaring makasira sa kanya bilang lingkod ni Cristo. Ang kakausapin niya ay ang matatandang babae, at sila ang “magsasanay” sa mga nakababata. Ang salitang isinaling *turuan* sa talata 4 ay sa totoo ay “sanayin.” Ang mga kabataang babae ay dapat sanayin sa pagiging mahinahon. Dapat silang turuang ibigin ang kanilang mga asawa at ang kanilang mga anak, at maging maingat, malinis, at masipag sa tahanan. Sa totoo ay “mga manggagawa sa tahanan”; ang katamaran ay hindi nakatutulong sa kabanalan. Dapat silang maging mabuti, o mabait, at nagpapasakop sa kanilang sariling mga asawa, upang hindi malapastangan ang Salita ng Diyos.

Sa mga kabataang lalaki ay maaaring tuwirang magsalita si Tito. Hihimukin niya sila na maging mahinahon ang pag-iisip, pero kasabay nito ay dapat siyang mag-ingat na maging halimbawa sa lahat ng bagay.

Mapapatawad ng mga tao ang isang mangangaral kung hindi siya magaling magsalita o hindi gaanong edukado.

Mapapatawad nila siya kung kulang siya sa personal na kaakit-akit o maging sa karunungan, pero hindi nila siya kailanman mapapatawad kung hindi siya tapat. Ang humahawak ng mga banal na bagay ay dapat mamuhay mismo sa kapangyarihan ng mga ito. Ang kanyang pananalita rin ay dapat na kasing-wasto ng kanyang buhay at pagtuturo, upang ang mga sumasalungat sa kanya ay mapahiya kapag, gaya ng mga kaaway ni Daniel, wala silang makitang anumang masamang masabi laban sa kanya.

Sa Revised Version ay “amin” sa halip na “inyo” ang mababasa sa dulo ng ikawalong talata, na maaaring mangahulugan na ang pag-uugali ng mga Cristiano ang magpapatikom sa bibig ng mga nais humanap ng mali sa mga lingkod ni Cristo, na siyang naging daan upang sila ay magpahayag ng pagiging Cristiano.

Sa mga talata 9-10 ay makikita natin ang pag-uugali ng mga aliping Cristiano. Dapat silang maging masunurin sa kanilang sariling mga panginoon, sikaping bigyan sila ng kasiyahan, hindi sumasagot nang pabalang, hindi nagnanakaw ni kumukupit ng hindi nila talagang pag-aari, kundi sa halip ay nagpapakita ng buong katapatan upang sa gayon ay magbigay sila ng karangalan sa katotohanang kanilang ipinapahayag. Ang integridad at pagiging mapagkakatiwalaan sa maliliit na detalye ng kanilang paglilingkod ay magbibigay-luwalhati sa Isa na Siyang tunay nilang Panginoon, sapagkat sila ay Kanyang mga alipin.

Dito tayong lahat ay tinawag, gaya ng ipinapakita sa mga talata 11-15, “Ang biyaya ng Diyos, [na nagdadala ng kaligtasan para sa lahat ng tao], ay napakita na.” Isang banal na mensaheng ipinadala mula sa Langit patungo sa lupa, na nagpapakita hindi lamang na inililigtas tayo ni Cristo, kundi nagtuturo rin sa atin

na, sa pagtatakwil, o pagtanggi, sa kalikuan at sa mga makamundong pita, ay mamuhay tayo nang mahinahon, matuwid at maka-Diyos sa kasalukuyang sanlibutang ito, “na hinihintay ang mapalad na pag-asa, at ang pagpapakita ng kaluwalhatian ng ating dakilang Diyos at Tagapagligtas na si Jesu-Cristo.” Ganito dapat isalin ang huling pananalitang ito, ayon sa pagpapasya ng maraming mapagkakatiwalaang dalubhasa. Siya ang ating dakilang Diyos, at Siya rin ang naging ating Tagapagligtas dahil sa biyaya.

Ang pagbabalik ng Panginoon ang inilalagay sa ating harapan upang makaapekto sa ating pang-araw-araw na buhay. Iba ang panghawakan ang aral tungkol sa pagbabalik ng Panginoon, at iba rin ang mahawakan ng mapalad na pag-asang iyon.

Ang mga bagay na ito ay dapat ipahayag, ipangaral, at isaway ni Tito nang buong kapamahalaan.

Tito — Kabanata 4:

Kabanalan sa Sanlibutan

Tito 3:1-15

Ipaalala mo sa kanila na pasakop sa mga pinuno at sa mga may kapamahalaan, na sumunod sa mga mahistrado, na maging handa sa bawat mabuting gawa, na huwag magsalita ng masama laban sa sinuman, na huwag maging palaaway, kundi mahinahon, na nagpapakita ng buong kaamuan sa lahat ng tao. Sapagkat tayo man noong una ay mga mangmang, masuwayin, nadaya, mga alipin ng iba't ibang pita at kalayawan, namumuhay sa masamang hangarin at inggit, kasuklam-suklam, at nagkakapootan sa isa't isa. Ngunit nang mahayag ang kagandahang-loob at ang pag-ibig ng Diyos na ating Tagapagligtas sa tao, hindi dahil sa mga gawa ng katuwiran na ating ginawa, kundi ayon sa Kanyang awa ay iniligtas Niya tayo, sa pamamagitan ng paghuhugas ng muling pagsilang, at ng pagbabago ng Espiritu Santo; na ibinuhos Niya sa atin nang sagana sa pamamagitan ni Jesu-Cristo na ating Tagapagligtas; upang, palibhasa'y inaring-ganap sa pamamagitan ng Kanyang biyaya, ay maging mga tagapagmana tayo ayon sa pag-asa sa buhay na walang hanggan. Tapat ang pananalitang ito, at ang mga bagay na ito ay nais kong patuloy mong patunayan, upang ang mga sumampalataya sa Diyos ay mag-ingat na panatilihin ang mabubuting gawa. Ang mga bagay na ito ay mabuti at kapaki-pakinabang sa mga tao. Ngunit iwasan mo ang mga hangal na pagtatanong, at ang mga talaangkanan, at ang mga pagtatalo, at ang mga pag-aaway tungkol sa kautusan;

sapagkat walang pakinabang ang mga ito at walang kabuluhan. Ang taong erehe ay iwasan mo pagkatapos ng una at ikalawang pagpapaalala; yamang nalalaman mo na ang ganoong tao ay napalihis, at nagkakasala, na hinatulan ng kanyang sarili. Kapag isinugo ko sa iyo si Artemas, o si Tiquico, ay sikapin mong pumunta sa akin sa Nicopolis: sapagkat ipinasya kong doon magpalipas ng taglamig. Masikap mong tulungan sa kanilang paglalakbay si Zenas na abogado at si Apolos, upang walang anumang magkulang sa kanila. At ang ating mga kasamahan ay matuto ring magpanatili ng mabubuting gawa para sa mga kinakailangang pangangailangan, upang sila ay hindi maging walang bunga. Binabati ka ng lahat ng kasama ko. Batiin mo ang mga umiibig sa amin sa pananampalataya. Ang biyaya ay sumainyo nawang lahat. Amen. (tt. 1-15)

Sa ikatlong kabanata ay makikita natin ang kaugnayan ng Cristiano sa sanlibutan sa labas. Hindi niya dapat idahilan ang kanyang pagkamamamayan sa Langit upang makaiwas sa kanyang mga pananagutan bilang mamamayan dito sa lupa. Ang mismong apostol na sumulat sa mga taga-Filipos, “Ang ating pagkamamamayan ay nasa Langit,” ay nagpahayag na siya ay mamamayang Romano nang higit sa isang pagkakataon, at ginamit niya ang mga karapatang kaakibat nito.

Kaya dapat turuan ni Tito ang mga di-mapakaling taga-Creta na ito na magpasakop sa nararapat na kapamahalaan, laging handang makibahagi sa anumang bagay para sa ikabubuti ng pamayanan; hindi nagsasalita ng masama laban sa sinuman, kundi ipinapakita sa lahat ang kaamuan at kahinahunan ni Cristo.

Siyempre, hindi ito nangangahulugan na dapat ilubog ng Cristiano ang kanyang sarili sa pulitika. Madudumihan lamang siya kung susubukan niya ito, at mabibigo siya sa mismong bagay na sinisikap niyang gawin. Hindi nalinis ni Lot ang kalagayan sa Sodoma sa pagtakbo sa isang katungkulan, at maraming Cristiano ang nakatuklas na walang kabuluhan ang kanyang pagsisikap na pigilin ang agos ng kasamaan sa pamamagitan ng pagiging pulitiko. Pero ang Cristiano ay dapat maging halimbawa ng kabanalan sa kanyang mga pananagutan bilang mamamayan. Dapat siyang sumunod sa batas at magbayad nang tapat ng kanyang buwis, o ng buwis-pagkilala ayon sa kaso, at ipanalangin ang lahat ng nasa katungkulan. At dapat din niyang alalahanin ang paalala, “[Hangga’t nasa inyong makakaya], gumawa kayo ng mabuti sa lahat ng tao.” Kaya dapat siyang magmalasakit sa anumang bagay na para sa ikapagpapala ng sangkatauhan. Gayunman, hindi ito nangangahulugan na malaya siyang makibahagi sa mga plano at pakana na malinaw na salungat sa Salita ng Diyos, kahit na malakas pa itong ipinagmamalaki na para sa ikauunlad ng sangkatauhan. Kundi sa pamamagitan ng pagiging mapagbigay, ng matuwid na pamumuhay, at ng mahabaging malasakit sa kanyang kapwa, ay dapat niyang ipakita ang ganda ng aral ni Cristo.

Sa ganitong pag-uugali napapatunayan ng mga Cristiano sa sanlibutan na sila nga ay bagong nilalang kay Cristo Jesus. May panahon na tayo ay tulad din ng iba, “mga mangmang, masuwayin, nadaya, mga alipin ng [iba’t ibang di-banal na pagnanasa] at kalayawan, namumuhay sa masamang hangarin at inggit, kasuklam-suklam at nagkakapootan sa isa’t isa.” Hindi tayo lahat nagkasala sa parehong antas, pero tayong lahat ay

hindi nagpapasakop sa Diyos, matigas ang ulo, at namumuhay sa pagsuway sa Kanyang Salita.

Pero Siya, dahil sa biyaya, ang kumilos para sa ating kaligtasan. Hindi sa kalaunan ay labis tayong nabagabag sa ating pagkamakasalanan kaya tayo ay nanabik sa Kanya, kundi Siya, sa Kanyang walang-hanggang kagandahang-loob, ang yumuko at umabot sa kinaroroonan natin. “Ang pag-ibig ng Diyos na ating Tagapagligtas sa tao,” ay literal na, “ang pilantropiya ng Diyos.”

Ang Diyos ay maibigin sa mga tao, at dahil ganoon Siya umibig ay isinugo Niya ang Kanyang Anak upang maging pampalubag-loob para sa ating mga kasalanan. Kaya tayo ay iniligtas hindi dahil sa sarili nating kabutihan—“hindi dahil sa mga gawa ng katuwiran na ating ginawa, kundi ayon sa Kanyang awa ay iniligtas Niya tayo, sa pamamagitan ng paghuhugas ng muling pagsilang, at ng pagbabago ng Espiritu Santo.”

Ang paghuhugas ay ang paglalapat ng Salita ng Diyos sa puso at budhi, na sa gayon ay nagbubunga, sa kapangyarihan ng Espiritu, ng bagong pagkatao. Dahil nahugasan na tayo mula sa dati nating pamumuhay, tayo ay araw-araw na binabago ng Espiritu Santo, na ibinuhos ng Diyos sa atin nang sagana sa pamamagitan ni Jesu-Cristo na ating Tagapagligtas.

At ang layunin ng Diyos sa ganitong pagkilos para sa atin at sa loob natin ay upang tayo, palibhasa'y inaring-ganap sa pamamagitan ng Kanyang biyaya, ay maging mga tagapagmana ayon sa pag-asa sa buhay na walang hanggan.

Bawat mananampalataya ay may buhay na walang hanggan ngayon bilang kasalukuyang pag-aari. Gayunman, hinihimok tayong manghawak sa buhay na walang hanggan bilang bagay

na aktuwal nating nararanasan, at balang araw, sa pagdating ng ating Panginoong Jesu-Cristo, ay papasok tayo sa buhay na walang hanggan sa buong kapuspusan nito.

Mayroon na akong buhay na walang hanggan ngayon sa isang katawang namamatay. Sa araw na iyon, ang katawan, kaluluwa, at espiritu ay lubos nang maitutulad sa larawan ng pinagpalang Anak ng Diyos. Iyon ang tunay na buhay.

Ang tanong ay kung ang simula ng talata 8 ay tumutukoy sa nailagay na sa ating harapan sa mga talata 4-7, o kung ito ay nagpapakilala sa mga salitang kasunod nito.

Kung ang huli ang ating tatanggapin, katimbang ito ng 1 Timoteo 1:15, kung saan mababasa natin, “Tapat ang pananalitang ito, at karapat-dapat tanggapin ng lahat, na si Cristo Jesus ay naparito sa sanlibutan upang iligtas ang mga makasalanan.” Dito naman ay sinasabi sa atin, “Tapat ang pananalitang ito, at ang mga bagay na ito ay nais kong patuloy mong patunayan, upang ang mga sumampalataya sa Diyos ay mag-ingat na panatilihin ang mabubuting gawa.” Ang lahat ng ganitong mga bagay ay mabuti at kapaki-pakinabang sa mga tao.

Pero ang pagkaabala sa mga walang kabuluhanang teorya ay walang halaga para sa banal na pamumuhay, kaya mababasa natin: “Ngunit iwasan mo ang mga hangal na pagtatanong, at ang mga talaangkanan, at ang mga pagtatalo, at ang mga pag-aaway tungkol sa kautusan; sapagkat walang pakinabang ang mga ito at walang kabuluhan.” Madaling ibuhos ng isang tao ang kanyang sarili sa pagtatanggol ng ilang pananaw na maaaring sa ganang sarili ay hindi nakapagpapabanal, pero ang lingkod ni Cristo ay hinihimok na iwasan ang lahat ng bagay na

pagtatalo lamang ang kalikasan, at una sa lahat ay isipin ang ikatitibay ng bayan ng Diyos.

Ang mga talata 10-11 ay tungkol sa isang tumatanggi sa mga paalalang ito. “Ang taong erehe ay iwasan mo pagkatapos ng una at ikalawang pagpapaalala; yamang nalalaman mo na ang ganoong tao ay napalihis, at nagkakasala, na hinatulan ng kanyang sarili.”

Ang erehe ay sa totoo ay isang taong mapagbaha-bahagi, na mas abala sa pagtitipon ng mga tagasunod sa kanyang sarili at sa pagpapanatili ng isang makasektang pananaw sa katotohanan, kaysa sa pagsunod sa kabuuan ng pahayag ng Diyos at sa paghahangad ng pagpapala ng buong bayan ng Diyos. Ang kanyang paboritong paksa ay maaaring totoo o hindi, pero ginagamit niya ito upang bumuo ng sariling pangkat ng opinyon.

Ang ganitong tao ay dapat iwasan pagkatapos siyang dalawang ulit na mapaalalahanan na tigilan ang kanyang pag-uugali. Ito rin ang salita sa 1 Timoteo 4:7; 5:11; at 2 Timoteo 2:23, at sa mga talatang iyon ay isinalin itong “tanggihan” at “iwasan.”

Walang pahiwatig dito na dapat itiwag ang tao. Hindi ang maling aral na salungat sa mga pangunahing katotohanan ang pinag-uusapan, kundi ang taong mapagbaha-bahagi ay dapat tanggihan; sa madaling salita, hindi dapat makinig sa kanya ang mga tao. Ang mangyayari, kung magpapatuloy siya sa kanyang landas, ay siya na rin mismo ang aalis sa kalaunan.

Ang mga huling talata ay pawang personal. Malapit nang isugo ni Pablo si Artemas o si Tiquico sa Creta upang palitan si Tito, na siya namang pupunta sa kanya sa Nicopolis, sapagkat doon ipinasya ng apostol na magpalipas ng taglamig.

Si Zenas na abogado—maaaring isang Judiong abogado na nagbalik-loob, ibig sabihin, isang tagapagturo ng kautusan ni Moises, o (na mas malamang dahil sa kanyang pangalang Hentil) isang abogado sa batas na naging lingkod ni Cristo—at si Apolos ay maliwanag na dumadalaw rin sa Creta. Hinimok si Tito na tulungan sila sa kanilang paglalakbay, at tiyaking natutugunan ang kanilang mga pangangailangang pangkatawan, upang hindi sila maiwang nagkukulang.

Ang mga banal mismo ay hinihimok na magtrabaho sa mga kapaki-pakinabang na hanapbuhay upang matustusan ang kanilang mga pangangailangan. Mukhang ito ang tunay na kahulugan ng paalala. Dapat iwasan ng Cristiano ang mga propesyon o paraan ng pamumuhay na pakinabang lamang ang habol kung hindi talaga ito “marangal na hanapbuhay” para sa ikabubuti ng sangkatauhan.

Binabati ni Pablo at ng kanyang mga kasama si Tito, at ipinaaabot nila ang kanilang pagbati sa lahat ng umiibig sa kanila sa pananampalataya.

Nagtatapos ang sulat sa karaniwang pagpapala ni Pablo, “Ang biyaya ay sumainyo nawang lahat. Amen.”

Mga Tala

1. Tingnan ang "Lectures on the Epistle to the Romans," ng parehong may-akda, papel, 50c.; tela, \$1.
2. Ang balangkas na ito ay lubhang kahawig ng kay F. W. Grant sa "Numerical Bible," na doon ay itinuturo ang mambabasa para sa karagdagang tulong.—H.A.I.

Sa Diyos ang lahat ng kaluwalhatian.